

Tevkurd

SAL:
1 HEJ-
MAR:
1

Kovara Siyasî û Fikrî

Bihar 2009

10 T!

Tevgera Yekîtiya Neteweyî Ya Kurd û Hilbijartin

Sabahattîn KORKMAZ,
Fuat ÖNEN,
Sıtkı ZİLAN,
Sait AYDOĞMUŞ,
Ramazan PERTEV,
Şükrü ASLAN,

Ömer ÖZMEN,
Şemsettin İŞIKLI,
Selma GÜNEL,
Hevî Soran KORKMAZ,
Suphi ORAK,
Arif SEVİNÇ

HEWLÊR SEMPOZYUMU;
KİM HANGİ HESAP PEŞİNDE!
Sinan ÇİFTYÜREK

HEWCEDARÎ û
GİRÎNGÎYA ZIMAN
Baran RÎZGAR

TEVKURD

Naverok

İçindekiler

JI TEVKURDÊ

2

*Tevgera Yekîtiya
Neteweyî ya Kurd
û Hilbijartin*

Sabahattin KORKMAZ	3-8
Fuat ÖNEN	9-14
Sıtkı ZILAN	15-17
Sait AYDOĞMUŞ	18-21
Ramazan PERTEV	22-24
Şükrü ASLAN	25-28
Ömer ÖZMEN	29-32
Şemsettin İŞIKLI	33-37
Selma GÜNEL	38-40
Hevî Soran KORKMAZ	41-43
Suphi ORAK	44-46
Arif SEVİNÇ	47-53

DOSYE

*BANG LÎ KURDÎSTANÎYAN
JÎ BO HÎLBİJARTİNÊN
HERÊMÎ*

54-75

*HEWLÊR SEMPOZYUMU;
KİM HANGİ HESAP PEŞİNDE!
Sinan ÇİFTYÜREK*

76-82

*(Roportaj) HEWCEDARÎ û
GİRİNGÎYA ZIMAN
Baran RÎZGAR*

83-87

TEVKURD BERNAME

88-91

BELGE

92-96

**SAHİBİ ve SORUMLU YAZI İŞLERİ
MÜDÜRÜ**

Av. Sıtkı ZILAN

YAYINA HAZIRLAYAN

Dicle AMEDİ

YAZIŞMA ADRESİ

Lise Caddesi 3.Sok.

Elif Apt. Kat: 3 No: 10

Yenişehir / Diyarbakır

Tel: 0 (412) 228 14 55

E-mail: tevkurd_kovar@hotmail.com

BASKI

Anadolu Basın Yay. /Diyarbakır

JI TEVKURDÊ

Merheba dostên eziz, hevalên hêja;

Jibo me cihê şanaziyê ye ku em bi hejmara xwe ya pêşî ligel we ne. Herwekî hûn dizanin TEVKURD(Tevgera Yekîtiya Neteweyî Kurd) ji ew kes û dezge û rêxistinên pêktête ku armanca xwe ya esasî pêkanîna zemîneke yekitiya neteweyî ye. Ev kovara li ber destê we jî yek ji encama vê pêvajoyê ye. Kovara Tevkurdê weşanek siyasî, sîvîl û ramanî ye ku dê li ser bingeha rasteqîniya netewe û welatê Kurda weşanê bike. Wek di bernameya xwe de di xala yekê a beşa armancên sereke de jî diyar kiriye ku; "TEVKURD, pîrsgirêka Kurd, wek pîrsgirêka rasteqîniya welat û miletekî dibîne. Li gora vê tesbîte li çareseriyê digere. Balê dikişîne ser wê yekê ku rêya çareseriyê jibo gelê Kurd tayînkirina mafê çarenasiya xwe ye." Ev prensîb jibo desteya nivîsan a kovara Tevkurdê prensîbeke bingehî ye. Anku kovara me dê ji xwe re bike pîvan û xem herçî ku nivîsar, lêkolîn, lêgerîn û gotarên ku dê bêne weşandin divê xizmetî vê prensîbê bikin. Heta ku ne dijrabere vê yekê

be kovara me ji hemû kes û dezge û rêxistinên vekiriyê. Tevkurdê ji sê mehan carekê bête weşandin. Di kovarê de ji tiştên aktuel û rojevî zêdetir nivîsên wekî dosya dê bêne amade kirin. Anku em dixwazin di her hejmarekî de dosyayek taybet amade bikin da ku xwendewan û dilsozên dawa Kurd têra xwe sûd jê wergirin. Bi van dosyayên taybet armanca me ew e ku hem em bi riya niqaşên curbicur ve zimanek yekitiyê ava bikin û hem jî bi vî awayî literatura ramanî ya kurdî dewlemendtir bikin. Mijarên niqaşên me dê wekî pîrsgirêkên yekitiyê, siyaseta neteweyî, bêitaetiya sîvîl, pîrsgirêkên rêxistiniyê, çanda demokrasiyê, desthilatdariya siyasî, dîrok, têkiliyên navneteweyî, analizên statukoya herêmî û navneteweyî, rewşa siyasiya welatên cîran û hwd. bin. Di vî warî de em dixwazin li rê û ramanên cihêreng bigerin, bikolin û vekin pêşberî raya giştî ve. Dostên hêja em dixwazin û hevî dikin ku zimanê kovarê xwerû bi Kurdî be. Lêbelê nivîskar bi çî zimanî binivîsîne dê bi wî awayî bête weşandin. Dîtin û ramanên xwe yê derheqê kovarê de hûn bi me re parve bikin em ê kêfxweş bin. Heta hejmarekî di bîmînin di nav xweşiyê de.

Têkoşîna Azadiya Neteweyî, Rêbazên Xebatê û TEVKURD

*Di dinyayê de gelê bê statû; Miletê
Kurd*

Sabahattîn KORKMAZ

Mezopotamya, yek ji wan şûnwarên qedîm yê mirovahîyê ye ku, însanîyetê cara pêşî li wê derê tecelî kirye û konê şaristanîyê lê hatîye vedan.

Kewara mêjûwê mirovatîyê li vê erd-

nîgarê veşartîye. Tu medenîyet nîn e ku kok û reha xwe negihîje vê arşîva qedîm.

Miletê Kurd, yek ji wan milletên Mezopotamî yê herî kevnare ye. Ji kûrahîya vê tarîxê tê û xwedîyê medenîyeteke

dewlemend e. Malîkê cografya xwe û warisê şaristanîyên Mezopotamî ye. Xwedîyê tarîxeke têkoşer, zmaneke paqij û kultureke dewlemend e. Netewa Kurd, hêz û dewlemendîya xwe ji vê şaristanîya qedîm digre, distîn e. Û, ked û bedêleke mezin daye, dide vê şaristanîyê.

Belê heyf û mixabin, îro milletê Kurd, ji hemû mafên xwe yên neteweyî û pêve grêdayî ji yên însanî bêpar e. Navê xwe, zmanê xwe, nasnama xwe qedexe û "sûc" e. Bê zman, bê nasname, bê tarîx, bê kok û bê "şexsîyet" hatîye hiştin.

Kolonyalîzm ku, di huqûqa navneteweyî de qedexe û sûce, bi hemû hovîtiya xwe li Kurdîstanê îro jî dom dike. Dagirkerî, komkujî, asîmilasyon, koçberî, îşkence, red û înkari bi hemû bêperwahîya xwe berdewam e.

Şertên li Kurdîstanê yên îro, ji yên Hindîstanê, Wîetnamê, Efrîqa Başûr yên berî rizgarîya wan çêtir nîn e. Li wan welatan zulm, zordarî û "cudakarî" hebû, belê navê wan, nasname û zmanê wan qedexe nebû û jêrdest be jî bi hindikayî statuyeke wan ya "hiqûqî" û siyasî dihate qebûl kirin.

Belê, li Kurdîstanê ne kolektîf û ne jî ferdî tu aîdîyet û statuyekî huqûqî ji bo kurdan tune. Kurd, ancax ku hebûna xwe, eslê xwe, zmanê xwe, koka xwe red û înkari bikin an jî veşêrin û xwe bi awakî "adî/bêşexsîyet" ji netewa serdest bihesibînin dikarin wekî ferd maf û mewqîyan bidestxin. Bi navê xwe, nasnama xwe û şexsîyeta kurdî, bi tenê rêyek li ber kurda heye; ew jî, jêrdestî, girtin, lêdan, kuştin û koçberî ye.

Yanî denklema ku kurd lê rûbirûne, ya xwe înkarkirin; bi koka xwe, bi esil û esaleta xwe re xiyaret kirin e. Yan jî çewsandin, girtin, kuştin û qewirandin e. Herdû hal jî rûreşî û trajedî ne. Û ev trajedî, trajedîya mirovahî û alema "medenî" ye!

Ev rewşeke veşarî û zimmî jî nîn e. Bi taybetî wexta mirov li paradigma dewleta ûnîterîk û daxwîyanîyên bijarteyên (elîta) hîmdar yên ko-

mara tirk dinêre, baş tê dîtin ku ev konsept, konsepteke resmî, plankirî û "teamudkar" e.

Çend numûne ji beyanatên bijarteyên komarê

Îsmet Înonu, piştî damezrandina komarê weha dibêje: "Bêqeydûşert wezîfa me ewe ku, emê yên ku di nav sînoren welatê tirk de mane wana bikin tirk. Yên ku ji tirkan û ji tirkîtiyê re muxalîf bimînin emê wan jêkin ("qirkin") û bavêjin.

îro milletê Kurd, ji hemû mafên xwe yên neteweyî û pêve grêdayî ji yên însanî bêpar e. Navê xwe, zmanê xwe, nasnama xwe qedexe û "sûc" e. Bê zman, bê nasname, bê tarîx, bê kok û bê "şexsîyet" hatîye hiştin.

Kolonyalîzm ku, di huqûqa navneteweyî de qedexe û sûce, bi hemû hovîtiya xwe li Kurdîstanê îro jî dom dike. Dagirkerî, komkujî, asîmilasyon, koçberî, îşkence, red û înkari bi hemû bêperwahîya xwe berdewam Şertên li Kurdîstanê yên îro, ji yên Hindîstanê, Wîetnamê, Efrîqa Başûr yên berî rizgarîya wan çêtir nîn e. Li wan welatan zulm, zordarî û "cudakarî" hebû, belê navê wan, nasname û zmanê wan qedexe nebû û jêrdest be jî bi hindikayî statuyeke wan ya "hiqûqî" û siyasî dihate qebûl kirin.

Yên ku ji bo xizmeta welat tene wezîfedar kirin, berî her tiştî divê ku em di wan de li wesfê tirk û tirkpertîyê bigerin." Eynî Înonu di gotarek xwe ya din de weha dibêje: "Di vî welatî de bi tenê netewa tirk dikare dawa mafê etnîkî û nijadî bike. Wekî din qet mafê tu kesî tune." (rojname mîlîyetê, 31 Tebax 1931)

Yek ji bijarteyên komarê û nêzîktirê Atatürk Wezîrê Dadê Mahmût Esat Bozkurt (ku sala çûyîn Baroya Stenbûlê xelata "huqûqê" pêdan) jî weha dibêj e: "Em li welatê dunyayê yê herî azad ku jêre dibên Turkîye, dijîn. Mebûsê we ji bo ku bîrûbawerîya xwe vekirî îfade bike ji vêderê musaîttir tu cihî nabîne. Ji wê bonê, ezê hestê xwe veneşêr im. Turk, yegane xwedî û efendîyê vî welatî ne. Yên ku saf ji irqê tirk nîn in bi tenê mafekî wan heye; mafê xizmetkarî û kolektîyê. Dost û dujmin, heta çolûçîya bila vê

heqîqetê weha bizanibin.” (Mîlîyet, 19 Îlon 1930)

85 sal piştî avakirina komarê Wezîrê Parastinê yê Neteweyî (yê “dewleta berendamê Yekîtiya Ewrûpa!” Vecdî Gunul, di axaftina xwe ya li pêşberî dîplomatên Ewrûpî de weha dibêje: “Heger di wextê de mubadele û koçberî nehati-ba kirin îro li vî welatî ne netew û ne jî netew dewlet dihate avakirin.”(2008)

Belê, li ser îtîrafa Wezîrê Parastinê ya rast gotin û şîrove hewce nake. Rast e, ev dewlet li ser tunekirina gelên otokton yên vê herêmê hatîye ava kirin. Konsepta damezrêner ya komarê qetîyyen nehatîye guhrtin û pratîk kê-m-zêde bi heman awayî dewam dike.

Di têkoşîna azadîya neteweyî de rêbazên xebatê; legalîte, îlegalîte û de facto-yî

Li ber hemû wêfên neteweyî, kurd miletekî têkoşer in. Bi sedan sale ku têdikoşin û dawa azadîya xwe dikin. Li ruyê dunyayê kê-m-milet heye ku ji bo azadîya xwe hewqas şer kiribe, bedêl dabe û negihîştibe armanca xwe.

Helbet sedemên vê yekê gelek in; sedemên tarîxî, yên sîyasî, sosyolojîk, jeofîzîkî, konjonkturî, derva û hundur... Her çiqas sedemên esasî yên sîstema kolonyalîst be û tu sedemek ji vê sedemê “serbixwe” neyê analîzkirin jî, tevger û siyaseta kurd jî, ji vê rewşê bê berpirsîyar nîn e.

Li ruyê dunyayê sîstema herî xerab, ji koldarîyê jî xeraptir sîstema kolonyalîstî ye. Sîstema ku herî li ser mêjû, ehlaq û şexsîyeta însên tahrîbata çêdike, çêkirye kolonyalîzm e. Lewra kolonyalîzm, nijadperestî di huqûqa navneteweyî de û li gor konvansiyonên Yekîtiya Mîltan hatîye qedexe kirin û sîc in.

Di nav sîstemên kolonyalîstî de, sîstema serwerîya tirk; ya red, înkâr û îmhayê, cîyekî xwe yê “sûfî generîs” heye ku, ev yek heta nuha baş nehatîye analîz kirin. Ji derva de çiqas “masûm” xwiya dike, di hundur de hewqas dujwar û bi xeter e.

Sîstema serwerîya tirk, tu derfet nedaye ku kurd, di şertên asgarî asan û tabîî de bijîn, bilivin, bihonin û siyaseta bikin. Ji wê bonê tevge-

ra kurd, yan îlegal, veşarî û li dûrî rasteqîneya civat û welatê xwe, yan jî, bi hezar taktîkên “durûtî”, takîyeyî û dualîstîya legalîte re rûbirû maye.

Adeta riya sisîya; ya tabîî, meşrû û normal li ber kurda hatîye girtin. Kurd, mahkûmî îlegalîta tengezar û legalîta sîstema red û înkârê hatine kirin.

Îlegalîte rewabe jî, (ku rewya ye) hezar astengî û proplemên xwe henin. Ji wê bonê qet’ên rê û rêbazêke tabîî û cîyê tercîhê nîn e. Wexta tu rê û îmkân nemînin mirovên mecbûrî vê rîyê jî, bikar bînin. Belê çî dibe bila bibe, îlegalîte bi xwe rê ji gelek propleman re vedike û ew bi xwe dikare bibe zemîna proplemên nûh.

Lewra îro li dunya medenî wexta îlegalîte tê gotin, bi tenê organîzasyonên sîcên krîmînal tê bîra mirovan. Ne ku rêxistinên daw-dozen sîyasî û fikrî.

Legalîte di şert û mercên normal de, di wela-tekî demokratîk û dewleteke huqûqserwer de rîya xebatê ya herî asan, normal û tabîî ye. Lewra li wî welatî bi hindikayî wekhevîya yasayî heye û erka huqûqê ji bo herkesî bêteref, serbixwe û adîlane ye.

Lê ku wiha nebe; yanî huqûq adîl, bêteref, serbixwe û wekhev nebe; tu statuyekî huqûqî û siyasî ji bo te tunebe, zmanê te, nasnama te, navê welatê te ne tenê qedexe, sebebê girtin û çewsandina te be, tiştê ku tu di hundurê xwe de, di aqil û wijdanê xwe de dipejirînî, qebûl dikî û diparêzî, tu nikaribî bêjî, mecbûr bimînin ku fikir û daxwazên xwe yên esasî veşêrî, (îlegalîta fikrî) yanî bi gotinekî din, “takîye”, “mûvaza” û dualîstîyê bikî, ma gelo ew “legalîte” dibe legalîte û meşrû dibe?

Xwiyaye ku weke îlegalîte proplemên legalîte jî hene û pêwîst e li serê nîqaş wer in kirin.

Meşrûiyet û rêbazên xebatê

Daw-doza, armanc çiqas meşrû û pîroz dibin bila bibin, heger araç û pergala xebatê rewya û maqûl nebin, meşrûiyeta wê daw û dozê dê her were nîqaş kirin. Ji wê bonê; bi qasî armancê rê û rêbaz jî divê rewya û maqûlbin.

Meşrûiyet bi tenê têgiheke normatîf nîn e.

Bîr û bawerî bi serê xwe çiqas “pîroz” dibe bila bibe, meşrûiyetê pêknayne. Yan jî “meşrûiyeta komelgehî” pêknayne. Di nava meşrûiyeta felsefî/sîyasî ya normatîf û krîterên ehlaqî de dengê û aheng pêwîst e. Bi gotinekî din, ahenga “araç û armancê” pêkve makûliyet û meşrûiyetê tarîf û temam dikin. Hêja ye ku li vir bahsa prensîbekî Gandhî bêkirin.

Gandhî weha dibêje: “Şidetê bikar neynin! Ne bi tenê şideta fizîkî, şideta psîkolojîk, peyvên şidetkar û dijî mulkiyetê jî... Belê li hamberê zulm û neheqîyê newêrek, bêtawir û pasîf jî nemînin. Li dijî neheqîyê newêrekî, bêterefî, hê ji şidetê jî xerabtir e.”

Ji wê bonê, bizava Gandhî çiqas dijî şidetê ye, hewqas jî bizavek cesûr û radîkal e. Di navbera wêrekî û radîkalî, meşrûiyet û masûmîyeta Gandhî de ahenga ehlaqî di astek wisa bilind de ye ku, serê dujminê wî li berê daye tewandin. Walîyê Umûmî yê Britanî Yê Hindîstanê Lord Louîs, ji bo Gandhî weha dibêje: “Tarîx wê Mahatma Gandhî di sewîya Îsa û Bûda de binivîs e û binirxîne.”

Xwiya ye ku bi gîştî di mesela pergal û metodên xebatê de û bi taybeti di mesela legalîte û îlegalîtê de wexta ku tevgera kurd, kumê xwe dêne ber xwe û bi heqîqeta xwe re rûbirû bibe hatîye û derbas dibe.

Îro rewşa dunyayê, ya herêmê û asta ku têkoşîna azadîya neteweyî gihîştîyê; du erka datîne ber bizava kurd: Yek, acîliyeta yekîtiya neteweyî ye, a din jî helwesta bêtaetkarî, sekna de factoyî ye. Ev ne bi tenê pêdiviyên paradîgma mafê tabî û meşrûiyetê ne, her weha parametreyên rasyonel yên konjokturî û reel-siyasî ne jî. Ji ber ku hêza tevgera azadîyê ya kitlewî, sîyasî, pratîk û dîplomatîk gihîştîye vê astê. Kurd, di her aliyê jiyane de dikarin de facto, fiilî rewş û statûya ji bo xwe çêbikin.

Bila baş bê zanîn; heta ku kurd, bi hiş û îdraka mafê xwe bi xwe îdarekirinê tevnegerin û statuyekî fiilî, de facto ji bo xwe çênekin, tucarî dê statuyên huqûqî jî bidest nexin. Ji xwe tarîfa kodîfikasyonê jî eve; pêşîyê waqia, rewşa fiilî derdikeve holê; durûm, realîte diguher e. Paşê jî yasa/qanûn tên guhartin/çêkirin û rewşa fiilî dibe yasayî.

Ev jî, ji xwe berde çênabe. Ne bi veşartinê û “pîrsgrêka” îlegalîtê û ne jî bi “îtaetkirina” legalîta qanûnê red û înkare ev statuya mevcût ya “bêstatu” naguher e û statuyeye nû çênabe. Ya ku vê “bêstatuyê” biguhêre, sekna tevgera kurd ya de factoyî û helwesta wê ya bêtaetkarî ye.

Tecrûba TEVKURD-ê dikare bibe numûne Pêvajoya pêkhatina TEVKURD-ê

Di serê programê TEVKURD-ê de dibêje; TEVKURD, bi erênî û neyînîya xwe, bi xêr û “gunchê” xwe berdewama mîrasa têkoşîna aza-

Îro rewşa dunyayê, ya herêmê û asta ku têkoşîna azadîya neteweyî gihîştîyê; du erka datîne ber bizava kurd: Yek, acîliyeta yekîtiya neteweyî ye, a din jî helwesta bêtaetkarî, sekna de factoyî ye. Ev ne bi tenê pêdiviyên paradîgma mafê tabî û meşrûiyetê ne, her weha parametreyên rasyonel yên konjokturî û reel-siyasî ne jî. Ji ber ku hêza tevgera azadîyê ya kitlewî, sîyasî, pratîk û dîplomatîk gihîştîye vê astê. Kurd, di her aliyê jiyane de dikarin de facto, fiilî rewş û statûya ji bo xwe çêbikin.

dîya neteweyî ye û ji vê mîrasê re xwedî derdikeve. Belê, TEVKURD berdewama tevgera azadîya neteweyî ye. Lê weke her tiştên waqiyayî di jîyana civatî û siyasî de jî, hin tişt ji hinek tiştan re dibin wesîle. Ya ku bû wesîla destpêka TEVKURD-ê, civîna 4-ê Îlona 2005-an a Enqerê bû.

Piştî sefera Serokwezîr Erdoxan ya Dîyarbekir ya Temûza 2005-an û daxwîyanîya wî ya di derheqê pîrsa kurd de ku gotibû “Pîrsa Kurd heye, ew pîrs pîrsa min e û emê vê pîrsê di nav demokrasîyê de çareser bikin”, (“ku pêşîya vê daxwîyanîyê jî heye; hevdiîtinên bi însîyatîfa rewşenbîran re, pêvajoya muzakereyên YE, reformên di vî warî de ûwd”) bi gîştî mirov dikare bêje bi “ihtîyat” be jî, hewayek optîmîst di derheqê çareserkirina pîrsa Kurd-Kurdîstan de bi riya diyalog û aşîyê derketibû pêş.

Di vê pêvajoyê de bi navê heft şexsîyetên

nasraw, banga civînekê li hemû alîyên kurd yê sîyasî hate kirin.

Civîna Enqerê (05 Îlon 2005)

Li ser banga A.Melîk FÎRAT, Sînan ÇÎFTYUREK, Umît FÎRAT, Mehmet VURAL, Fûat ONEN, Eyûb KARAGEÇÎ, Mehmet Celal BAYKARA, Silayman ÇEVİK, Altan TAN di 04-ê Îlona 2005-an de li Enqerê, bi rojeva "Pirsa kurd û riyên çareserîyê" civînek hate pêkanîn. Ji alî beşdarî û temsîlê de civînek balkêş û hêja bû: Civînek deng da û di nav kurdên dervayî PKK-ê de sînerjî da. Belkî cara ewil bû ku hewqas berfireh û cudareng derûdor dihatin kêleka hev û îrada yekîtiya neteweyî bi xurtî derdixistin pêş.

Li ser tarîf, program, paradîgma û çareserîya pirsra Kurd-Kurdîstan hem gelek nîqaş hatin kirin û hem jî hate famkirin ku têkilvanên civînekê ji konseptek hevmuşterek re dûr in. Ji wê bonê, di vî civînekê de daxwiyaniyek hevmuşterek derneket.

Belê, bi gîştî îrada berdewamkirina xebata yekîtiyê derkete pêş. Ji vî bonê komîsyonek hate tesbît kirin. Grûba Xebatê ku paşê navê wê bû Grûba Xebatê ya Kurd ya Neteweyî û Demokratîk ava bû. Îrada beşdarvanên civînekê erk û hedefekî danîn ber vî komîsyonê. Vî komîsyonê dê li Dîyarbekir civîneke plankirî, berfireh û birojev amade bikira.

Civîna Dîyarbekir (17-18. 12. 2005)

Civîna biryardayînekê ya Grûba Xebatê ya esasî mirov dikare bêje civîna Dîyarbekir bû. Li dora 300 kesî (kêm-zêde kadroyên siyaseta kurd) beşdarî civînekê bûn. Civînekê 2 roj û 20 sietan dewamkir. 50 kesî di civînekê de fikir û pêşniyarên xwe îfade kirin. Coş, heyecan û eleqeyek bilind û manîdar hebû.

Piştî nîqaş û guftûgokirinên 2 rojan biryara berdewamiya Grûba Xebatê bi yek dengî hate girtin. Bîr û rayên civînekê bi "manifestoyekî" hêja ji raya giştî re hate deklare kirin. Û, ji bo ku karê yekîtiyê were meşandin pêşniyarîya komîsyonekî ku herî zêde ji 13 kesan pêkbê hate kirin. Belê nêzî 50 kesî bi heyecanekî mezin hatin

pêşniyar kirin. Paşê hejmara van hate ser 41 kesî.

Piştî mehekê ev 41 kes di nav xwe de 2 rojan civîya. Ji bo rêvebirina karê rêxistinî destûrnameyek hate amadekirin. Ev kesên ku hatibûn pêşniyar kirin (41 kes) Statuya Meclîsa Grûba Xebatê ya "Damezrêner" girtin. Ji nav vî Meclîsê 11+2 kes ji bo Komîta Rêveber hatin hilbijartin. Her weha neqşa rê ya xebata salekî hate tesbît kirin.

Civîn/Konferansên Herêman

Grûba Xebatê weke ku dabû plan-program kirin xebata xwe, xebata yekîtiyê di du qenalan de da meşandin.

1-Bi riya hevdiştin, diyalog û muzakereyan; bi hemû alîyên sîyasî, civatî û şexsiyetên nasraw re eleqe û pêwendî danîn,

2-Bi civîn û konferansên plan-programkirî yê herêmî, li ser pirsra Kurdîstan û perspektîfa yekîtiya neteweyî, di nav gel de nîqaş û guftûgo hatin kirin,

3-Li ser medyayê nîqaşên fikrî û sîyasî,

Di vî çerçevê de li 11 bajarên Kurdîstan û Turkiyê-lê daxwazî ew bû ku li hemû bajarên Kurdîstanê ev konferans werin amade kirin- (Dîyarbekir, Mêrdîn, Ruha, Entap, Semsûr, Meletî, Wan, Mêrsîn, Enqere, Stenbûl, Îzmîr) û li çend bajarên Ewrûpa (Germany, Swêd) civîn-konferans hatin organîze kirin. Di van civîn-konferansan de, program, perspektîf û modela yekîtiyê bi disîplînekî metodolojîk hate nîqaş kirin. Berîya civîn-konferansan banga konferansê li ser medyayê dihat kirin û bi riya telefon, dawetname û sms-an jî kadro û gel dihat agahdar kirin. Her weha piştî konferansan dîsa li ser medyayê di derheqê beşdarî, mahîyet û encamên civînekê de nûçexeber û nivîsên krîtîzekirinê dihat weşandin. Bi vî awayî beşdarî û tevlêbûna fikrî, sîyasî û kîtlewî dihat mebest kirin.

Her weha PKK xarîc, bi hemû alîyên sîyasî û civatî yê kurd re (Hak-Par, Dekap, Demokratîk Şoreşger, Însiyatîfa Partîya Kurdîstan, Toplum-Der/Kovara Mizgîn, Mazlûm-Der, PSK, PDK-Bakûr, PWD, Nûbihar, Demos, Grûba Hîvda, Kurd-Der, PKE-Platform û gelek sendîqa, komele, odayên Kurdîstanê şexsiyetên nas-

raw û îndîrek bi DTP-ê re îwd.) du car, sê car heta bi hinekan re çar-pênc caran hevdtin hatin pêkanîn û ev pêvajoyê her hate berdewam kirin.

Di vê pêvajoyê de gelek, civîn, hevdtin, sêminar, konferans, prens-konferans, aktîvên hêja û balkêş hatin kirin. Projeyên stratejîk yê dawa Kurdîstan, pîrsa yekîtîya neteweyî li hundur û li ber raya giştî hatin muzakere kirin. Ji 2007-an de ye ku ji bo li Hewlêrê Konferans/Konreyek Neteweyî were organîze kirin hewldan û xebat tê meşandin.

Amadekarîya Bername û Destûrê

Piştî demekê îhtîyaca bername û destûrê derkete holê. Bi vê mebestê komîsyonek ku ji 11 kesan pêk dihat hate damezrandin. Vê komîyonê di nav xwe de komîsyonek "teknîkî" hilbijart. Komîsyona teknîkî reşnivîsek, "reşnivîsa reşnivîsê" ya destûr û bernamê amade kir. Ev metîn piştî ku di Komîsyona Destûr û Bernamê de hate nîqaş kirin û ji alî vê komîsyonê ve hate pejirandin, weke "reşnivîsa komîsyonê" ji Komîta Rêvebir û Meclîsa Grûba Xebatê re hate pêşniyar kirin.

Di organan de demekî dirêj li serê nîqaş û guftûgo hatin kirin. (Bi taybetî li ser modêl û destûrê.) Di heman wextê de, li ser medyayê jî, nîqaş û guftûgo hatin kirin. Di encamê de, (bi "temamî" ne bi dilê tu kesî be jî, lê "qismen" bi dilê herkesî) destûr û programa ku îro merî ye hate pejirandin. Grûba Xebatê Kongra xwe ya damezrandinê (26-27 Gulan 2007, Dîyarbekir) pêkanî û di vê Kongrê de TEVKURD (Tevgera Yekîtîya Neteweyî ya Kurd) hate ava kirin.

TEVKURD-ê di 22-ê Sibata 2008-an de Kongra awarte ya Destûrê û di 6-ê Îlona 2008-an de Kongra asan ya sêemîn jî pêkanî.

* * * * *

Ez li vê derê bahsa program û destûra TEVKURD-ê nakim, ewên di kovare de wer in weşandin. Lê heger bi çend têbinîyan bahsa xusûsiyet û balkêşiyên TEVKURD-ê bikim, ew jî ev in:

*TEVKURD, statugirtina rêbaza de factoyî ye. Tiştên min li jor bahs kirin hemî vekirî-elenî

hatine kirin. Yanî, tiştên ku "bi hezar rîskî" heta nuha îlegal dihatin gotin/kirin, zêdeyî wan em îro aşkere dikin. Hin lêpîrsîn û makeme hatin-têne vekirin (hinek ji wan bi beraetê qedîyan), lê rîskekî cidî nîn in. Helwesta TEVKURD-ê ya li ber mahkemên tirk bi serê xwe hêjayî gotinê û li serê sekinandinê ye. Van dawa rêvekirîye ku tevgera kurd li ber mahkemên tirk mewzîya meşrûfiyetê bidestxin. Hîna destpêke, lê pêvajoyê berbi vê qebûlê ve diçe.

*Li ser zemîna meşrûfiyetê xebata vekirî/elenî û bêtaetkar, hêdî hêdî bingeha statuyê de facto-yî ava dike. Vê helwestê standarta siyaseta kurd bilind kirye. Ji nuha û pêde daketina binê vê standartê dê hewqas hêsan nebe. Ev jî ji bo hereketa kurd, qazanceke grîng e.

*Tu bandor; ne bandora îdeolojîk-polîtîk, ne ya "grûpî" û ne jî ya serok û serweran li ser TEVKURD-ê çênabe/çênebûye. Bi her awayî tevgerê gelêrî, demokratîk û kolektîf e.

*Di nava TEVKURD-ê de endamên dezgehî ("ku hîna pîr baş li hev nekelîya be jî"), wekî MESOP, DEMA NÛ, KOMAL û yê takekesî hene. Ji dîndarên herî "mutedeyîn" bigre heta komonîstan, lîberal û muhafezekaran bê tu proplemekî îdeolojîk bi hev re dixebitin.

*Em dikarin bê mubalexe û bi dilrihefî bêjin ku, TEVKURD kêmzêde di wijdanê her kurdekî de cîyê xwe girtî ye. Gelek şexsiyetên nasraw ku demekê rêberîya rêxistinî kirine û nuha jî weke "rûsipî" û "rêberên qenaetê" têne qebûl kirin, piştgrî û desteka xwe vekirî diyar dikin. DDKO demekî çiqas weke rêxistina temamê kurda ("mala kurda") di hate qebûl kirin, îro TEVKURD hewqas nêzî herkesî ye. "Platonîk" be jî, em sêmpatî û hezkirina her kurdî ji nêzde hîsdikin û dibînin.

*TEVKURD, weke navê xwe, tevgera temamê kurda ye. Daxwaz û proja li welatê xwe, li ser zemîna meşrûfiyetê vekirî/elenî, de facto û bi rêbazên medenî pêkanîna temsîla îrada yekîtîya netewa kurd e.

Tecrûba TEVKURD-ê bi gelek xusûsiyetên xwe balkêş û hêjaye. Divê li serê hem lêkolînên siyasî, fikrî werin kirin û hem jî tevgera azadîya neteweyî vê tecrûbê ji nêzde bibîne, bişopîne û piştgirîyê lêbike.

Hilbijartin, Cumhûrîyet û Sîyaseta Kurdan

Fuad ÖNEN

Hilbijartin mekanîzmaya cumhûrîyetê ya esasî ye. Cumhûrîyet şiklekî rêvebirîyê ye, rêvebirên sazîyên dewletê bi hilbijartinê tên tayîn kirin. Ji bo rêvebirên sazîyên navendî, hilbijartinên giştî û ji bo yên herêmî jî hilbijartinên herêmî çêdibin. Perîyoda vê çalakîya hilbijartinê jî li

gor zagonê tê tesbîtkirin. Cumhûrîyeta ku em bi Kurdî jê re 'komar' dibêjin, her çiqas koka wê ji Erebî be jî, di Erebî de peyveke wisa tune. Di Latînî de 'republica' heye ku wateya wê 'gel xwedî, ti ta gel, a gel' e, ev peyv bi Îngilîzî wek republic û bi Fransî wek république tê bi

kar anîn. Rewşenbîrên Osmanî, ji van peyvên ecnebî ji xwe re peyva cumhûrîyetê li hev anîne. Di Erebi de wateya cumhûrî ev e; gelê ku kom bûne, qerebalix. Wateya peyva cumhûrî jî ev e; ya gel, ya ku gel eleqeder dike. Rewşenbîrên Osmanî "yet" li cumhûrî zêde kirine û ji xwe re cumhûrîyet li hev anîne. Ev peyv bi vî halî demokrasîya ku koka wê Latînî ye bi bîr tîne. Wateya demos gel, ya kratos jî desthilatdarî ye, yanî wateya demokrasîyê desthilatdarîya gel e. Eşkere ye ku di ziman de bêkok bûn rê li şolî bûnê vedike. Hek em vêya li hêlekê bihêlin û wek hembera republic (komar) bi kar bînin, cumhûrîyet li gor monarşîyê wek rewşeke rêvebirîyê pêşketîtir e.

Gava em pratîka vî şiklê rêvebirîya 2500 salan bidin ber çav, li gor esas girtina çavkanîyên meşrûiyetê, şiklên cumhûrîyetê yên ji hev cuda derketine holê ev in:

1- **Cumhûrîyetên Oligarşî.** Li cumhûrîyetên oligarşî mafê rêvebirîyê ji hemû gel re tune, tenê girseya malmezinan xwedî maf in. Wek li Helenîstana kevn, tenê "hemwelatîyên azad", kesên ji malmezinan, di demên ku leşker hukum dikin de jî artêş kanin bibin rêvebir û sparteka meşrûiyeta rêvebirîyê jî ew in.

2- **Cumhûrîyetên Gel.** Ev peyv, piştî Şerê Cîhanê yê Duyem, ji bo rêvebirîya welatên reel-sosyalîst hat bikaranîn. Di vê rêvebirîyê de çavkanîya meşrûiyetê gelê xebatkar sereke dihat dîyarkirin. Ev cureya rêvebirîyê di şertên awarte de derket holê û bi qasî 40-50 salan dom kir. Lewra nebû modeleke yekmînak. Hin dewletên ku vî navî li xwe dikin, wek Çîn, Kuba û Wîetnam jî, tevî ku hebûna xwe didomînin jî, ji yekmînak bûnê gelekî dûr in. (Cumhûrîyetên Sovyetê yên ku bi Şoreşa Cotmehê hatin damezirandin û çavkanîya meşrûiyeta xwe dispart tifaqa karker û gundîyan, divê bi awayekî cuda bên nixandin).

3- **Cumhûrîyetên Olî.** Di vî şiklê rêvebirîyê de çavkanîya Meşrûiyetê weke ol û fermanên îlahî tê iddia kirin. Ev cureyê rêvebirîyê li gelek welatên musulman hatiye ceribandin û modela herî tekûz Komara Îslamî ya Îranê ye. Lê her çiqas hîlbijartinê esas digre jî, ji ber ku ji derveyî

gel hêzekê xwedî meşrûiyet dibîne (li gor yên cumhûrîyetê wek demokrasî qebûl dikin) wek cumhûrîyet nayê pejirandin.

4- **Cumhûrîyetên Demokratîk.** Ev cure cumhûrîyet wek demokrasîya burjûwa tê nasîn, çavkanîya meşrûiyeta xwe dispêre gel û xwe wek desthilatdarîya gel tarîf dike. Ev model bi gelek awayan tê bikaranîn; Formel, rasterast, tevlebûnî, temsîlî û hwd. Li Cîhanê ya herî populer jî ev model e. Orîjîna vê modelê Rojava ye, herî pir jî li Cîhana Rojava ev modela ku wek

Cumhûrîyetên Gel. Ev peyv, piştî Şerê Cîhanê yê Duyem, ji bo rêvebirîya welatên reel-sosyalîst hat bikaranîn. Di vê rêvebirîyê de çavkanîya meşrûiyetê gelê xebatkar sereke dihat dîyarkirin. Ev cureya rêvebirîyê di şertên awarte de derket holê û bi qasî 40-50 salan dom kir. Lewra nebû modeleke yekmînak. Hin dewletên ku vî navî li xwe dikin, wek Çîn, Kuba û Wîetnam jî, tevî ku hebûna xwe didomînin jî, ji yekmînak bûnê gelekî dûr in. (Cumhûrîyetên Sovyetê yên ku bi Şoreşa Cotmehê hatin damezirandin û çavkanîya meşrûiyeta xwe dispart tifaqa karker û gundîyan, divê bi awayekî cuda bên nixandin).

şiklê dewletê yê herî pêşketî tê qebûl kirin, tê bikaranîn. Û ji bo ku vê modelê li Rojhilat jî bi kar bînin çî ji destên wan tên dikin.

Ji bo vê modela ku di sedsala 21. de li cîhanê herî berbiçav e, divê ez du rexneyên balkêş jî bibêjim: Yek jê ya komunîstî ye ku ez jî tev lê dibim. Ev rexne wisa ye: Li gor dewrana navîn (Ortaçağ) demokrasîya burjûwa pêşketineke dîrokî be jî "her dem teng, sînorkirî, sexte, durû, ji bo dewlemendan bihuşt, ji bo yên ku tên mêjandin feq û xapînok maye û di dema kapîtalîzmê de jî wê wisa bimîne" (Lenîn). Rexneya din ku em kanin wek ya antî-tekêl an neo-lîberal bi nav bikin ev e: "Di dema modern de jî "bloka desthilatdarîyê" rêvebirîyê tayîn dike û ew jî ji sê hêzan pêk tê: Bürokrasî, artêş û derdorên karsaz."

Ev hîlbijartina li pêş me ya kîjan cumhûrîyetê ye?

Piştî vê destpêka hebekî dirêj divê em vê pir-

sa sereke bikin: Ev Hilbijartina li pêş me ya kîjan cumhûriyetê ye? Ev cumhûriyet û hilbijartin ya me ye? An jî ev cumhûriyet ya kê ye? Ev cumhûriyeta ku di sala 1923an de hatîye damezirandin, li gor tesbîtên li jor, tê wateya “pêşketina dîrokî”? Hek wateyek wisa hebe, ji bo kê pêşketinek dîrokî ye?

Berî ku ez bersîva van pirsan bidim, divê ez rastîya ku van pirsan bi min dide pirsîn destnîşan bikim. Wek ku hunê di rûpelên kovarê yê din de bixwînin, ji bo hilbijartina Adarê me du mehan xebatek kir. Bi vê xebata xwe, me bi hemû derdorên Kurdan yê ku em kanibin bigihêjin wan hevdiîtin pêk anîn. Yek dudu ne tê de, ez tev li hemû hevdiîtinan bûm. Di dema hevdiîtinan de û piştî wan jî, ez gîham vê întîbaya ku min aciz dike: Sîyasetmedarên Kurdan, meşrûiyeta vê hilbijartina ku ji derveyî îradeya wan li ser wan hatiye ferzkirin niqaş nakin. Wek ku hilbijartineke cumhûriyeta wan be, li ser mijara “em ê çawa beşdarî hilbijartinê bibin, emê çawa serkeftî bin” niqaşan dikin. Tu kes li dijî vê pêşniyara TEVKURDê derneket, niqaş nekir: “Divê em şaredarîyan de-facto wek sazîyên Kurdan bi kar bînin.” Metna pêşniyara TEVKURDê ya ji bo niqaşkiri-na zemîna tifaqê û meşrûiyeta hilbijartinê hatibû amade kirin, ji teref van derdorên kurd bi vê mijara xwe nehat diîtin û nehat niqaşkirin. Ji bo tevgera azadîya me, ez vê helwestê pir bi xeter dibînim û dinirxînim. Helwesta sîyasetmedarên welatekî mêtîngê divê li dijî sazî û mekanîzmayên cumhûriyeta kolonyalîst be. Wek aktorekî sîyasî yê Tirkîyeyî an Tirk li vana xwedî derketin tişteki pir bi xeter e, divê mirov ji vê rewşê vecinîqe. Ev helwest, sîyaseta Kurdewarî, ji Kurdîstanê bûnê dîr dixe, biyanî dike.

Ev Cumhûriyet, ji bo gelên nişteci jenosîd e.

Hek em li pirsên jor vegezin û ji ya dawîn dest pê bikin dê bersîv ev be: Cumhûriyeta ku şaxa mînimalist ya Cemiyeta Îtîhat û Terakî bi êrîşekê damezirandîye, ji bo gelên vê erdnîgarîyê tiştên pir ji hev cuda derxistîye holê. Hek em zemîna çîmî û aborîya polîtîk li hêlekê bihêlin, em kanin van tiştan bibêjin: Ev cumhûriyet ji bo gelên nişteciyên vê erdnîgarîyê, ne “pêşketina dîrokî” ye,

bervaciya vê yekê, tehdîda ji dîrokê rakirina van gelan e. Armanca damezirînerên vê cumhûriyetê ev bû: Pêkanîna neteweyekî Tirk ji bermayîyên Osmanî. Wan li gor vê armancê projeya netewewlet dabûn ber xwe. Ev proje li vê erdnîgarîya heterojen ku gelek gel lê dijîn, tenê bi jenosîdê mumkun e. Ji bo ku ev cumhûriyet bê damezirandin û li ser lingan bimîne, metoda ji bo wan herî maqûl jenosîd e. Lewra ji damezirandinê û heta îro bikaranîna metoda jenosîdê ne tesaduf e, mecbûriyetek ji armancê ye. Ji bo ku bi hêza dewletê neteweyek Tirk çêbikin (bi gotina Wecdî Gonul nation building-netew avakirin), di destpêkê de, hewl danin ku gelên ne musulman (derveyî cihûyan) ji holê rakin. Bi mubadele, surgûn û tevkujîyan jenosîd kirine. (*)

Ji ber ku fahm kirinî ku nikanin gelê Kurd bi jenosîda bi dem ji holê rakin, ji bo Kurdan projeyek din li dar xistine: Jenosîda giştî û domdar. Ji ber ku astenga herî mezin a li hemberî “projeya afirandina milletê Tirk” rasteqînîya millet û welatê Kurd e, ev rasteqînî red û înkâr kirine, ji bo jî holê rakirina wê çî ji destê wan hatiye, kirine: Qetlîamên girseyî, surgûn, hefs û zîndan, pêvajoyên asîmîlasyonê, mufetîşên umûmî û hwd. wek argumentên jenosîda giştî û domdar bikar anîne.

Ev cumhûriyeta çêkirî, neyarê gelên nişteciyên vê erdnîgarîyê bû û ji bo ku wan ji holê rake bi biryar bû. Wek hemû vegotinên (laîsîzm, demokrasî, dewleta civakî...) Sîstema Serwerîya Tirk (SST), Cumhûriyet jî “Qaşo Cumhûriyet” e.. Ya rast ev e ku em bi cumhûriyeteke bê cemahîr rû bi rû ne. Ji dewleta Osmanî bi êrîşekê “cumhûriyet” saz kirine, paşê jî hewl dane ku ewil cemahîr û piştî wê jî miletekî bidin piştî vê cumhûriyetê. Cemahîra vê sîstema navend-dewlet, civakên olî û etnikî yê ku paşê hatine vê erdnîgarîyê, hin gelên koçber in. Vê sîstemê, li hember gelên nişteci yê vê erdnîgarîyê, piştî xwe daye koalîsyona bêwelatan. Bi mêvanî jî nemaye, xwestîye ku mahzûbanên xwe jî bêwelat bike, xwedîyên vî welatî jî ji holê rake. Lewra her tim wisa dibêjin: “Ev der welatê me ye û yekane ye, yê ku li hember derdikevin bila herin.” Helbet îtiraz ne ew e ku çima girseyên ku ji erdnîgarîyên din koç kirine û Anatolya (Rojavayê Kurdîs-

tanê, rojhilatê Stenbolê) ji xwe re kirine welat li vir rêvebirîyên xwe ava dikin; lê belê ev yek li ser qirkirina gelên otokton ên vê herêmê ava kirine, îtiraz li dijî vê yekê ye. (*)

Erê, di 1923an de îlana cumhûrîyetê pêşketinek muhîm e, lê pêşketinek çawa ye û ji bo kê pêşketin e, divê ev yek bê zelalkirin. Ev pêşketin ne dîrokî û civakî ye. Pêşketinek polîtîk ya li dijî dîrok û civakê ye. Ev "cumhûrîyet", perçeyekî sîstema nuh ya cîhanê ya piştî Konferansa Parîsê (1919) hatîye damezirandin. Ji ber vê yekê yên ku pêşde ketine, desthilatdarên sîstema nuh ya cîhanê ne. Di Şerê Cîhanê yê yekem de dewletên muttefîk ji boku dewleta Osmanî ji holê rakin li hev kiribûn, di dema dawîya şer de pev ketin û piştî Şoreşa Oktobêrê bi Rûsyayê re şer kirin. Îtalya û Fransa îtirazî çavparsekî-ya Îngilîzan kirin, dewleta Sovyetê li hember êrîşên Îngilîzan li Anatolîyê li welatekî tampon digerîya. Dîrok bervacî bûbû, mutefîkên ku dixebitîn ku dewleta Osmanî ji holê rakin, bi hevkarî ev dewlet bi forma Cumhûrîyeta Tirkîyê derxistin qada dîrokê. Hêla vî karî ya derveyîn ev e û bi vê wateyê em kanin bibêjin ku di serî de Brîtan-ya û emperyalîstên rojavayî ji bo ku sîstema xwe ya nuh ya li rojhilat biparêzin, ev cumhûrîyet wek qereqoleke li pêş li hev sar kirin.

Gava ku em li hundur binêrin jî rewş wisa ye; civakên etnîk, olî yên koçber hebûna xwe bi ya dewleta xwe, ya dewletê jî di qirkirina gelên otokton de dîtine. Lewra ev cumhûrîyet ji bo van gelên koçber yên ku bi serokatîya çînên desthilatdar re tevgerîyane pêşketinek polîtîk e. Ev pêşketin bi qirkirin û bê statu hiştina gelên otokton pêk hatîye. "Welatek li pêş çavê cîhanê û bi pi_tgirtina desthilatdarên wan, ji gelên wê yên otokton hatîye dizîn."

Ev cumhûrîyet ne ya me ye!

Daxwaza me cumhûrîyeteke nuh e!

Fatîheya Sîyaseta Kurdewarî

Fatîheya sîyaseta Kurdewarî ev e. Fatîhe tê

wateya destpêkê, têtetinê. Quran jî bi fatîheyê dest pê dike, yanî bi fatîheyê mirov dest bi Quranê dike. Bêyî daxwaza Cumhûrîyeteke nuh û bêyî li dijî derketina cumhûrîyeta heyî mirov nikane dakeve nav sîyaseta Kurd û Kurdîstanî. Parastina argumentên wek: "Tu pîrsgirêka me bi vê cumhûrîyetê re tune ye, me ev cumhûrîyet bi hev re ava kiriye, gelê Kurd yek ji sazkarên cumhûrîyetê ye" li ser navê têkoşîna azadîya Kurdan xeflet û dalalet e. Pêşniyarên xwedîyê van argumentan yên wek "divê em vê cumhûrîyetê demokratîze bikin" jî xeflet û dalaletê ji holê rana-

Dîrok bervacî bûbû, mutefîkên ku dixebitîn ku dewleta Osmanî ji holê rakin, bi hevkarî ev dewlet bi forma Cumhûrîyeta Tirkîyê derxistin qada dîrokê. Hêla vî karî ya derveyîn ev e û bi vê wateyê em kanin bibêjin ku di serî de Brîtan-ya û emperyalîstên rojavayî ji bo ku sîstema xwe ya nuh ya li rojhilat biparêzin, ev cumhûrîyet wek qereqoleke li pêş li hev sar kirin.

Gava ku em li hundur binêrin jî rewş wisa ye; civakên etnîk, olî yên koçber hebûna xwe bi ya dewleta xwe, ya dewletê jî di qirkirina gelên otokton de dîtine. Lewra ev cumhûrîyet ji bo van gelên koçber yên ku bi serokatîya çînên desthilatdar re tevgerîyane pêşketinek polîtîk e. Ev pêşketin bi qirkirin û bê statu hiştina gelên otokton pêk hatîye. "Welatek li pêş çavê cîhanê û bi pi_tgirtina desthilatdarên wan, ji gelên wê yên otokton hatîye dizîn."

kin. Lewra vê cumhûrîyeta ku li ser tune ferzkirina me û ji holê rakirina me ava bûye nikane demokratîze bibe. Gava ku ji vê armancê dûr bikeve jî êdî ew ne ew cumhûrîyet e, ti_tekî din e. Ramana ku ev sîstema sîyasî ya ku ji bo me nebûye cumhûrîyet dikane demokratîze bibe, heke ne bi qest be qafseqetî ye. Ev daxwaza me ya cumhûrîyeta nuh dibe ku rê li yekê an çend cumhûrîyetan veke. Ev jî bi helwestên muhatabên me yên li hember têkoşîna azadîya me, şiklê çareserîya pîrsgirikê, konjonktura netewî û navnetewî ya dema çareserîyê ve girêdayî ye. Ev yek naveroka mijara ku em niqaş dikin naguherîne. Li hêla din jî, di 130 salî de hejmara dewletan ji 25an rabûye 220an, yek an çend hebên din li vê

hejmarê zêde bibe dawîya dinyê nayê.

Hilbijartinên ku em niqaş dikin yên vê cumhûriyetê ne. Hemû sazîyên (parlamento, hukûmet, dadgeh, xwendegêh, dîyanet...) vê cumhûriyetê li ser înkâr û ji holê rakirina gel û welatê Kurdistan hatine program kirin. Ev cumhûriyet ji roja damezirandina xwe ve ji bo ku di qada sîyasetê de xwe nuh bike mekanîzmaya hilbijartinê bi kar tîne. Gelo vê mekanîzmayê em di têkoşîna azadîya xwe de kanin bi kar bînin, bi karanîna wê hewce ye? Em kanin vê alavê li gor armanca xwe li hev bînin?

Ev 80 sal e Kurd tev li hilbijartinan dibin û sîyasetmedarên Kurdistan vê alavê ji bo têkoşîna azadîyê "bi kar tînin." Yên ku difikirin tiştan an kesan ji bo armancên xwe bi kar tînin, divê ji bîr nekin ku dibe ku ew bi xwe tînin bikaranînin. Bêyî ku em vê yekê piştguh bikin, hêja ye ku em bîlançooya vê bikaranîna 80 salî niqaş bikin.

Tablo ev e: Bi paradoksa ku vê cumhûriyetê pêk anîye Kurd di civaka fermî de Tirk, di civaka sîvil de Kurd in. Em bangî Kurdên ku li mala xwe wek Kurd rûniştine dikin ku werin wek Tirk tev li hilbijartina 29ê Adarê bibin. Divê di serî de em li vê paradoksê haydar bibin. Paşê divê em xwedîyê bername û projeyekê bin ku kanibe vê bangê mazur û meşrû bike. Li gor min metna ku TEVKURDê pêşniyar kirîye, ji bo vê mijarê destpêkêk mutewazî ye. Ev pêşniyara ku bikaranîna sazîyên cumhûriyetê wek de fakto bi awayekî Kurdewarî armanc dike, bi vê ramanê û bi hev re tevlêbûna hilbijartinê daxwaz dike muhîm e, lê hewceyî pê heye ku em vêya zelaltir û pêşketîr bikin.

Anuha hewce ye ku li gel pratîka endamên TEVKURDê (him endamên rêxistinî yên wek Mesop, Komal û Dema Nû, him jî yên kesên ser bi xwe) em pêvajoya vê hilbijartinê niqaş bikin, binirxînin, da ku ev proje pêşketîr bibe. Lewra teorîya rast, gava berê xwe bide çalakîyan û rê li pêvajoyê veke bi wate ye. Teorîya ku berê xwe nede pratîkê ji fantezîyê wêdetir nabe. Cudatîya gotin û çalakîyê jî di van demên dawîn de tevgera azadîya me xwe ji xwe dûr dixîne, dibe sedemê bêbawerîyê. Divê ev rewş di sîyaseta muxalîf de cîh negre, tunebe. Di sîyaseta muxalîf de firehbûna meqesa di nav gotin û kirinê de pirsgî-

rêkek me yî mezine.

Bi hêviya bi hev re niqaş û bi hev re karkirina ji bo cumhuriyetek nuh !

(*) Ji bo hin hevalên difikirin ku analîza jenosîda giştî û domdar xwe nasipêre dokumentan, ez sê heban li jêr datînim:

a- "Hek îro li herêma Ege Rûm hebûna û li gelek deverên Tirkîyê Ermen hebûna, gelo ev dewleta netewî wê hebûna? Nizanîm ku ezê hewcedarîya mubadeleyê ji we re çawa bi kîjan peyvyan bibêjim. Lê hun li wezna berê binêrin, girîngîya vê yekê hun ê baştir bibînin. Di şerê ku îro li Başûrê Rojhilat dom dike de jî, em nikanin alîkarîya kesên ku ji ber 'nation building', jî ber tehcîrê xwe mexdûr dibînin înkâr bikin. Ji ber vêya di pêşketin, hemdemî û rewşenbîrîya Tirkîyê de prensibên di destpêka cumhûriyetê de pir muhîm bûn." Wecdî Gonul, Wezîrê Parastinê yê Cumhûriyeta Tirkîyê, 11-11-2008 Radikal.

b- "Em çî dibêjin? Yek welat, yek dewlet, yek millet dibêjin. Yaho kî kane li hember vêya derkeve? Cîhê kesên ku li hember vêya derdikevin li vî welatî tune. " Recep Tayyib Erdogan, Serokwezîrê Cumhûriyeta Tirkîyê

c- "Wan însanan ji bo ku vî perçeyê axê bikin welat, wê grûba însanan bike millet, ji can û dil sonda xwe feda kirinê xwarine, wek me hemûyan. Û ew derketine wê qadê, şehîd bûnie, xazî bûne." Yaşar Buyukanit, Sererkanê Giştî yê Cumhûriyeta Tirkîyê, 07-10-2007, Milliyet. (Li vir ji perçeyê axê Kurdîstanê û ji grûba însanan jî gelê Kurd qest dike.)

"Bi kurtasî, her kesên ku li dijî gotina serokê pîroz Atatürk ya "xwezî li dilê wî kesî ku ji xwe re dibêje ez Tirk im" derdikevin, neyarên Cumhûriyeta Tirkîyê ne û wê wisa bimînin." Sererkanîya Giştî ya Cumhûriyeta Tirkîyê, 27-04-2007.

Ji van ya Wecdî Gonul wek li xwe mikur hatina jenosîdê hat nirxandin. Erê, ev li xwe mikur hatina jenosîdê berê ye. Lê ya muhîmtir ev e; jenosîda domdar ya li dijî Kurdistan qebûl dike û gava meriv herdu dokumentên din jî dide ber çav, pir bi hêsanî tê fahmkirin ku, pir bi biryardarî û bi îrade wê vê jenosîda domdar bidomînin. Li vir peyva nifteyî an wek şîfre "nation bu-

ilding” e. Yek ji wan li xwe mukur tê ku jenosî-
dên berê ji bo projeya çêkirina netew hewce bûn.
Her sê bi hev re jî dibêjin ku ev pêvajoya jeno-
sidê dom dike û kîjan gava ku çi hewce bike, bi-
la qet şik tunebe ku wê bê kirin. Pêşnîyara min ji
bo kesên ku li ser dijberîya di navbera AKP û ar-
têşê de senaryoyên azadîyê ava dikin ev e; divê
ew helwest û îradeya muşterek ya ji bo jenosîda
domdar qet ji bîr nekin û ji çav dûr nexin.

(*) "Di sala 1927an de nifûsa Tirkîyê 13 mil-
yon û 648 hezar e. Yanî hejmara pîr û kalên me
yên îro jî ewqas e. Baş e, tev li Ataturk ji van çî-
qas li nav sînoren Tirkîyê hatine dinyê? Li gor
lêkolînan, ji navîna sedsala 19. û heta damezi-
randina cumhûrîyetê, derveyî yê ku mirine bi
qasî 5 milyon 'Tirkên musulman' hatine erdên
Anatolîyê." *NÛRHAYAT QIZILQAN, 07-01-
2008, Radikal.*

İttifaq Ve Kürdler

Sıtkı ZİLAN

Bilerek önce ittifak kelimesini kullandım. Çünkü ittifak varsa kmil manada Kürd vardır. Aksi halde millet olmanın gereęi yerine getirilememiştir.

Büyüklerimiz  hastalığımızı yüzyıllardır bize hatırlatmaktadır. Ahmed  Xanî ve Sad  Kurdî buna felsefi bo-

yut kazandırmıřlardır. Xizan, Nezan ve bittifaq olarak sıralanan bu olumsuzluklara are olarak xebat, tahsil ve ittifaq are olarak sunulmuřtur.

Husumet yerine uhuvveti esas almak birçok derdimize deva gibi gözükmektedir. Kadim ülkemizi, aidiyetimizi bilme-

den ve önemsemeyen, hepimizin ortak tarihini bilmeden sağlam bir ittifakı sağlayamayız. Bizim için ittifak taktik olarak başvurulması gereken bir konu değil, hayati bir meseledir.

Ekseriyetimiz vakıa olarak Müslüman olsa da Müslüman olmayan Kürdler, İslam dairesinde kendini görüp de farklı mezhep ve meşreplere mensup kardeşlerimiz de vardır. Hepsine hürmet etmek ve Milli Hedefler doğrultusunda beraber yürümek esas alınarak yol alınmalıdır.

Kürdistan'da yaşayan kadim bir kültür ve medeniyet sahibi milletlerin bakiyesi olan saygın topluluklar da vardır. Bunları da nazara alarak Kürdistan'da çok sesli ve çok renkli bir toplum modelini inşa etmek durumundayız.

İttifak Meselesinde engel gibi görülen bazı hususları dile getirmek istiyorum. Din, mezhep, tarih, lehçe, coğrafya bu konunun bazı başlıklarıdır. Örgütler, partiler, şahsiyetler, ideolojiler de güncel olarak ittifakla ilgili konu içerisinde mütalaa edilebilir.

Kadim bir halk olarak mümbit bir coğrafyada yaşıyoruz. İnsanlık âlemi ile ortak bir tarihimiz ve kaderimiz vardır. Bizim tarihimiz aynı zaman da ortak olarak bu coğrafyayı paylaştığımız halkaların da tarihidir. Tarih sadece din, felsefe, mezhep, meşrep, dil, lider, örgüt, parti, maddi ve manevi kültür tarafından şekillendirilmiyor, belki zamana ve zemine göre bir unsurun öne çıkmasıyla ve her zaman birden fazla unsur-terkip tarafından/etrafında şekilleniyor.

Bizim coğrafyamızda bu unsurların hepsi şöyle veya böyle, bugün veya dün etkili olmuştur. İttifak arayışı ve milli birlik mefkûresi verili durumu-vakıayı esas alır/almalıdır. İdeolojik müdahaleler, zorlamalar, toplum mühendisliği, mevcut durumu esas almayıp zorlamalarda bulunmak, çok sesli ve çok renkli yapıya hürmet etmemek ittifaağa değil bilakis nifaqa hizmet eder.

Kürd milleti şanssız halklardan biridir. Birinci paylaşım savaşı öncesi İran ve Doğu Roma/Bizans'ın devami (veya İslamî-Sünni versiyonu) olan Osmanlı arasında toprakları ve kendileri, iradeleri dışında ikiye ayrılmış iken; bu savaştan

sonra dört devletin (İran, Türkiye, Irak ve Suriye) egemenliğine terk edildiler.

Bugün, Güney Kürdleri kısmen özerk bir yapıya kavuşmuşken, diğer parçalardaki Kürdlerin özgürleşme iradesi devam etmektedir. Türkiye örneği hem konumuzla hem de en uç örnek olması bakımından önemlidir.

Kürdlerin coğrafya ve nüfus açısından büyük kısmı Türkiye siyasi sınırları içerisinde bulunmaktadır. Türkiye'de en büyük etnik gurup Kürdler olmasına rağmen, düne kadar en tabii haklarından yoksun olarak yaşamakta idiler. Bugün de

İttifak Meselesinde engel gibi görülen bazı hususları dile getirmek istiyorum. Din, mezhep, tarih, lehçe, coğrafya bu konunun bazı başlıklarıdır. Örgütler, partiler, şahsiyetler, ideolojiler de güncel olarak ittifakla ilgili konu içerisinde mütalaa edilebilir.

Kadim bir halk olarak mümbit bir coğrafyada yaşıyoruz. İnsanlık âlemi ile ortak bir tarihimiz ve kaderimiz vardır. Bizim tarihimiz aynı zaman da ortak olarak bu coğrafyayı paylaştığımız halkaların da tarihidir. Tarih sadece din, felsefe, mezhep, meşrep, dil, lider, örgüt, parti, maddi ve manevi kültür tarafından şekillendirilmiyor, belki zamana ve zemine göre bir unsurun öne çıkmasıyla ve her zaman birden fazla unsur-terkip tarafından/etrafında şekilleniyor.

resmiyet açısından, hukuki güvenceler açısından fazla bir değişiklik yoktur. Bu durum Kürdlerin kendini ifade etmeleri, kültürlerini ve dillerini geliştirmelerini engellemiş ve değil Türkiye sınırları dışındaki Kürdlerle, bir arada oldukları ve aralarında tel örgü olmayan kardeşlerine bile yabancılaştırıldılar.

Çünkü bir Kürdün diğer Kürdlere kendi dilinde seslenmesi, yazılı ve görsel olarak ulaşımı engellendiği gibi, Kürd çocuklarının kendi ana dillerinde eğitim görmesi, hatta Kürdün kendine Kürd demesi bile yasaklandı. Kültürel bir soykırım ile Türk oldukları kendilerine söylenen ve böyle olmaları istenen Kürdlerin, aidiyetleri, dilleri, coğrafyaya verdikleri isimler bile yok sayıl-

di. Bu da Kürdlerin bir araya gelemlerini, iletişim kurmalarını engelledi.

Hayatta kalma mücadelesi önem kazanırken, ileri bir durum olan yarını inşa etme ve ittifak gibi konular sadece muhayyilede kaldı. Bu konuda Kürdleri suçlamak bence haksızlıktır. Türkiye'nin siyasi düzeni ve Kemalist ideolojisi en fazla Kürdlere zarar vermiştir. Denilebilir ki rejimin tek hasmı Kürdlerdir. Çünkü iki kadim düşman olarak ileri sürülen irtica (ki dini miras ve en fazla da İslam kastedilir) ve bölücülüğün (ki Kürdlerden başkası değil) şahsında mündemiç olduğu kitle/halk Kürdlerdir.

Kemalizm'in medrese, şeyh, ağa, dede derken Kürdlerden başkasını kast ettiğini sanmayın. Kemalist eğitim siteminin kurbanı Kürd gençleri haklı olarak moda eğilimlere ilgi göstererek, Kürd meselesini de bu İzm'lerle halledebileceklerini sandılar. Bu da İslamî, Marksist, Sosyalist ideolojinin vakıanın önüne geçmesine ve sorunu gölgesine sebep olmuştur.

Bunun içyapımıza verdiği zararın envanteri çıkarılabilmemiş değildir. Kürdlerin resmi ideoloji tarafından 1925'ten itibaren (öncesini Osmanlıya yazıyoruz) Türk Devleti tarafından maruz bırakıldıkları katliam (Dersim ve Zilan Deresi örne-

ği), kültürel soykırım, inkâr vs yetmiyormuş gibi seksenli yıllardan önce ve sonra kardeş kavgasına tutuşmaları Milli Birliğe zarar veren ve halkımızı takatten düşüren önemli meselelerdendir.

Türkiye bölünme paranoyası yaşarken aslında Kürdler tam anlamıyla bir bölünmeyi yaşamaktadırlar. Kürd solunun etkisizleştirilmesi ve tabanının PKK, DTP çizgisine kaymasıyla zoraki veya gönüllü bir adres oluşurken, Kürdlerin diğer yarısı kendi aralarında bölük pürçük de olsa AKP örneğinde toptan İslamî eğilime sahip ve Kürdî, Kürdistanî olmayan bir harekete destek verebilmektedirler.

Güncel anlamda ittifaktan bahsedecek olursak, PKK-DTP çizgisi, Hakpar ve benzeri oluşumlarla, AKP'ye oy veren ve azımsanmayacak (Kürdlerin yarısı) bu kitleyi buluşturacak bir formül ve beceri lazımdır.

Tevkurd, bunun yolunu açmaya çalışan, diyalogsuzluk ortamını görüşme ve önerilerle yumuşatmaya ve nihayetinde milli temsil organının ortaya çıkarılması için gerekli olan iradeyi harekete geçirmeye çalışan bir girişimdir.

İttifak ve Kürdler birbirine iştihak duyan iki kelimedir. Bir araya gelmeleri durumunda en kritik eşik aşılmış olacaktır.

Ulusal Birlik ve Seçimler

Sait AYDOĞMUŞ

Kürt ulusal hareketinin, Kuzey Kürdistan'da Türk egemenlik sistemine karşı zaman zaman kesintiye uğrasa da, neredeyse yüzyıla varan mücadelesi, sistemin red, inkâr ve imha politikasını, henüz resmen olmasa da, fiilen işlemez duruma sokmuş bulunmaktadır. Kürt ulusal hare-

keti, bu koşullarda 29 Mart 2009'da yapılacak Yerel Seçimleri, kendi ülkesinde kendi kendisini yönetme projesi yolunda etkin bir siyasal fırsat ve araç olarak kullanabilirdi. Böylece, siyasal sistemlerde kendi kendisini yönetmenin bir protipi olan yerel yönetimler, Kuzey Kürdis-

tan'daki mücadelede ulusal birliğin ve kurtuluşun geri döndürülmesi zor pratik bir mevzisi haline dönüştürülebilirdi.

Bu durumun bilincinde olan TEVKURD, bu amaçla legal Kürt partilerinin (DTP, HAK-PAR ve KADEP) bir "ulusal blok" olarak seçime girmeleri için, demokratik, siyasal, tüm ulusal güç ve kurumlar nezdinde bir proje yürüttü. Anılan çalışmanın ayrıntılarını ve sonucunu bir "dosya" olarak TEVKURD dergisinin bu sayısında bulabilirsiniz.

Bu yazımda, anılan girişimin başarısızlığa uğramasının nedenlerini, TEVKURD dahil, Kürt Ulusal hareketinin mevcut durumu ve politikasıyla ilişkilendirerek irdelemeye çalışacağım.

TEVKURD, gerek siyasal perspektif ve programı gerekse örgütsel yapısı ve bileşimi ile bir ulusal birlik girişimidir. Bu girişimin, Kürt ulusunu, kendi kaderini tayini aşamasına taşıyacak bir etkinliğe ulaştırabilmesi için, mücadelesinin her aşamasında ulusal birlik ruhuna uygun, doğru ve titiz bir örgütsel ve siyasi pratik izlemesi gerekir. TEVKURD, ancak böylesi bir politika ile Türk egemenlik sistemine karşı hem politik etkinlikleri henüz oldukça sınırlı olan bünyesindeki örgütlerin güçlenmesini sağlayabilir hem de Kuzey'in Kürt ulusal hareketinde gerek örgütsel ve gerekse siyasal olarak hegemonik ve tekçi olduğu için, ulusal birliği köstekleyip, ulusal talepleri aşındırarak adeta sıfırlayan PKK ve çevresinin bu niteliğini deşifre edebilir.

Yukarıda belirtilen nitelikleri nedeniyle TEVKURD, yerel seçimleri daha önemse de, Türk egemenlik sisteminin egemenliği altındaki seçimleri, genel olarak siyasal mücadelenin değişik araçlarından sadece biri olarak görmektedir. Zira bu sistemde seçimler, birçok yönüyle demokratik değildirler ve bu nedenle de halkın gerçek iradesini yansıtmaktan uzaktırlar. Buna rağmen, neredeyse her on yılda bir gerçekleştirilen askeri darbeler pratiğince kanıtlanmıştır ki, sistemin böylesi seçimlerin sonuçlarına bile saygılı olmak, onların gereğini uygulamak diye bir derdi ve zo-

runluluğu da bulunmamaktadır. Seçimlerle ilgili bu anlayış ve uygulama, sistemin varlığı yokluğu meselesi olan ve çıplak bir işgalin söz konusu olduğu Kürt ve Kürdistan sorununda haydi haydi böyledir. Zira Resmi ideolojisi, ırkçı kimi özellikler de içeren Türk milliyetçiliği olan bu Kemalist sistemde, esas iktidar, başta ordu olmak üzere devlet aygıtının bürokratik kimi kesimleridir. Bu sistemde seçimler, seçimler sonucunda sözde se-

TEVKURD, gerek siyasal perspektif ve programı gerekse örgütsel yapısı ve bileşimi ile bir ulusal birlik girişimidir. Bu girişimin, Kürt ulusunu, kendi kaderini tayini aşamasına taşıyacak bir etkinliğe ulaştırabilmesi için, mücadelesinin her aşamasında ulusal birlik ruhuna uygun, doğru ve titiz bir örgütsel ve siyasi pratik izlemesi gerekir. TEVKURD, ancak böylesi bir politika ile Türk egemenlik sistemine karşı hem politik etkinlikleri henüz oldukça sınırlı olan bünyesindeki örgütlerin güçlenmesini sağlayabilir hem de Kuzey'in Kürt ulusal hareketinde gerek örgütsel ve gerekse siyasal olarak hegemonik ve tekçi olduğu için, ulusal birliği köstekleyip, ulusal talepleri aşındırarak adeta sıfırlayan PKK ve çevresinin bu niteliğini deşifre edebilir.

çilen parlamento ve hükümetler, çoğu zaman halkın ve dünya kamuoyunun kandırılıp oyalanması için bir aksesuar görevi görmektedir ve istendiği zaman da askeri darbelerle fesih edilerek dağıtılmaktadırlar. Türk egemenlik sisteminde seçilen yerel yöneticilerin durumu da farklı değildir. Askeri yönetimlerin, halkın oyu ile seçilen bu yöneticiler yerine emekli askeri personel atadığı bilinmektedir. Yine kendisi iktidarsız olan AKP hükümetinin, belediyenin halkla iletişiminde Kürtçeyi de kullandığı için halkın oylarıyla seçilen Diyarbakır Suriçi Belediye başkanı Abdullah Demirbaş'ı görevden alması hatıralardadır.

Demokratik Toplum Partisi, Kürdistan'da yıllardır yerel iktidarları büyük çapta elinde buldurmasına rağmen, bu iktidarla ne belediyeçilik hizmeti, ne halkın kolektif demokratik yerel ik-

tidarının oluşumu ve ne de Kürt ulusal demokratik mücadelesi konusunda elle tutulur bir başarı gösterememiştir. Bu başarısızlıkta sorun, sadece yukarıda belirtilen ve seçilenler üzerinde "Demokles'in kılıcı" gibi duran Türk egemenlik sistemi değildir. DTP'nin yerel yöneticileri üzerindeki PKK'nin "kılıcı" da sistemin "kılıcı" kadar keskindir. Belediyeler, halk yerine daha çok PKK'ye ve O'nun çıkarlarına "hizmet" yetiştirmeye çalışmakta, anti ulusal politikasını sponse etmektedirler. Şimdilik ayrıntısına girmek istemiyorum; ancak bu politikanın özellikle belediyelerin doğrudan veya dolaylı iznine tabi sektörlerde iş yapan Kürdistanlı iş adamlarına, devletinkisinin yanı sıra, işin toplam tutarına/değerine ek olarak en az %10-15 bir "kayıt dışı maliyet" fazlalığı yüklediğini söyleyebilirim. Söz konusu iş adamları, ister bu nedenle bölgeyi terk etsinler, ister bu ek "maliyet" ile bölgede iş yap-sınlar; bu maliyet fazlalığı, dönüp dolaşıp ulusal mücadelenin ve Kürt halkının sırtına yük olarak binmektedir.

DTP'nin üzerindeki PKK "kılıcının", yerel seçim politikasının şahsında Kürtlerin ulusal birliğine, mücadelesine ve dolayısıyla da genel ulusal amacına nasıl zarar verdiğini, TEVKURD'un yukarıda belirtilen projesi örneğinde açıkça görebiliriz.

TEVKURD'un ulusal güçlerle ortak "seçim bloğu" projesinin ayrıntılarını okuduğunuzda, DTP yöneticilerinin herkesten çok bu projenin gerçekleşmesinden yana olduklarını görürsünüz. Zira bu proje mevcut koşullardaki siyasal ve örgütsel pozisyonları gereği esas olarak DTP'ne yaramaktadır. HAK-PAR ve KADEP dahil olmak üzere, diğer Kürt parti ve gurupları, TEVKURD'e verdikleri cevaplarda, yerel seçim mevkileriyle ilgili talepler, beklentiler yerine, ortak ulusal birlik ve amaca ilişkin bir deklarasyon yayınlamakla ilgili olduklarını, esasen bunu önemsediklerini açıkça belirtmektedirler. Bu deklarasyonun temel "Kürtlerin kendi toprakları üzerinde kendi kendisini yönetme amacı yolunda yerel seçimlerin önemli olduğu ve bu nedenle ulusal bir blok olarak hareket edilmesi gerektiği" olabilirdi. Böylesi bir "ulusal blok", sistem partileriyle PKK ve

çevresi arasında oluşan ve en az yüzde 10-15 olduğu tahmin edilen oyları da rahatlıkla alabilirdi. Bu oranın, PKK ve çevresince desteklenen DTP'nin oy oranına eklenmesi, Kuzey Kürdistan'da ulusal bloğun oy oranını ezici veya en azından daha anlamlı bir çoğunluğa ulaştırırdı. Bu da, gelecekte hem Kürt ulusal hareketinin kendi kendisiyle ilgili hem de Türk devleti dahil, diğer uluslararası güçlerin Kürt hareketiyle ilgili siyasi anlayış, denklem ve projelerinin köklü olarak pozitif bir biçimde değişmelerine neden olacaktı.

Peki tüm bunlara rağmen, önümüzdeki yerel seçimlerin sonucunu Kürtler için "referandum" gibi stratejik bir amaç olarak ilan eden DTP, neden gerek seçim ve gerekse sözde ulusal amacına büyük katkı sunabilecek ve diğer ulusal güçlerce de benimsenen TEVKURD'un bu projesini reddetti?

Bu ulusal projenin emin kazançlarını reddeden DTP, neden gerek Kürt seçmeni nezdinde kendisine oy kaybettiren ve gerekse siyasal olarak ulusal perspektifi bulandırıp/sulandırıp, ulusal birliği bozan Türk solunun kimi marjinal örgütleriyle "Çatı Partisi" yolunda alelacele seçim işbirliği protokolleri imzaladı? Ağrı'da, Mardin'de, Van'da, Siirt'te, Batman'da ve daha birçok yerde seçimi kaybetme ihtimali pahasına Kürt ulusal güçleriyle seçim ittifakını reddeden DTP, neden Kürt ulusal mücadelesi için siyasi değer ve anlamı kutsal olan Dersim'de, Kürt ulusal hareketince adı sanı bile bilinmeyen Türk solundan bir örgüt ile belediye başkanlığı karşılığında, belediye meclis üyelerinin tümünü bahşeden bir ittifak yaptı?

Benzer örnekler çoğaltılabilir...

Bütün bunlar, TEVKURD'un 18 Ocak tarihinde ilgili taraflarla yaptığı toplantıda, DTP yöneticilerinin "Gelip geçici olan seçim ittifakı yerine, ulusal birlik ittifakını önemsediklerini" söylemeleri ne kadar inandırıcıdır? Ne yazık ki, gerçek bunun tam tersidir: PKK'nin emrine uyan DTP için, seçim hesapları/sonuçları açısından zararlı da olsa, Türk soluyla seçim ittifakı yaparak ulusal bilinç ve hedefi bulandırmak stratejik, ulusal birlik ve amaç ise taktik gibi görünüyor.

TEVKURD'un, ulusal güçler arasında seçim ittifakı ile ilgili projesini üstelik ilginç bir oyala-

ma taktiğiyle deflemek, tamı tamına bu anlama gelmektedir.

Tüm bunlar, kaynağı ve nedeni ne olursa olsun, ulusal birliği ve amacı kösteklediği için, özünde Türk egemenlik sistemine yarayan PKK ve çevresinin, siyasal teklik ve hegemonyasını ısrarla sürdürmesinden kaynaklanmaktadır.

Dünyamızda yaşanan ve yaşanmakta olan siyasal pratiklerde, örgütsel ve siyasal tekçiliğin, genel olarak insanlığın ve özel olarak da ulusların toplumsal ilerleme mücadelesinde, onların potansiyel dinamiklerini ortaya çıkarıp güçlendireceğine; antidemokratik otoriter ve diktatörel uygulamalarıyla bu dinamikleri köreltip, heba ettikleri görülmektedir. Söz konusu pratiklerde örgütsel ve

siyasal tekçilikle ilgili süreç ilerledikçe, ulusal hareketin mücadele şevki kırılmakta, dinamizmi zayıflamakta ve nihayetinde kimi zaman temel çıkar ve talepleri aşınarak ciddi zararlar görülmekte, kimi zaman da trajik yenilgilerle onulmaz yaralar alınmaktadır.

Kürt ulusal hareketi, devletleşmekte olan Güney Kürdistan dahil, diğer parçaların da kendi mecralarında gerçek anlamda bir kurtuluşu için, Kuzey Kürdistan'da ulusal güçlerin var olan potansiyel gücünü ortaya çıkarmak ve ulusu gerçek amacına ulaştırabilmek için bu tekçi hegemonyayı kırarak siyasal ve örgütsel alternatifler yaratmak zorundadır.

Mart 2009/Diyarbakır

RUHÊ YEKITIYÊ

Ramazan PERTEV

Kurd yek ji wan neteweyan in ku di çerxa bîst û yekê de jî hîn yekitiya xwe pêkneanîne. Ji lewre ye ku statukoya bindestî carinan bileqe jî heta niha neşikiyaye û têkneçûye. Destê kurda çima wisa lawaz in û kurd çima ji çekên bitesîr mehrûm in. Û çiqas destê kurda lawaz û bêçek

e, destê xwediye hêzên statukoya niha jî ewqas heta diranên xwe biçek in. Gelo berjewendiyên rêxistinî esas e an berjewendiyên welat û neteweya kurd esas e? Digel ku ev pirseke hêsan e jî lê mixabin berşîva vê pirsê ewçend ne zelal e. Tim şik û gumaneke di nav xwe de dihewîne.

Mirov dikare jibo temamê grub û rêxistinên kurda pir bi rihetî bêje ku ew nikarin bersîveke têkûz û jidil bidine bo vê yekê. Gelo çima hewldanên yekitiyê di nav kurdan de ruhekî hevpar î yekitiyê pêknayîne. Problemên teknîkî çî ne, problemên xebatê çî ne? Ez ê di vê nivîsa xwe de bigiranî behsa problemên hundirîn bikim ku di navenda wî de jî awayê perwerdekirina kadir û endamên rêxistinên heye. Anku rêxistinên kurd gelo endamên xwe çawa perwerde dikin û wan çawa bi rêk ve dixin.

Derheqê perwerde û rakirina zarokan de peyvekê qedîm yên sîniyan heye ku wiha dibêjin; herçî terbiye û rakirina zarokan e, ew bîst sal ji beriya zayîna zarokan ve destpê dike. Anku eger tu bixwazî mirovekî di nav sîstemeke de mezin bikî hingê divê tu ji serî de ji dê û bavan dest bi vê xebatê bikê. Eger em werin li ser kadir û endamên rêxistinên me ên siyasî em ê pir bi rihetî bibînin ku ev rêxistinên me di serî de kadir û endamên xwe li ser esasa berjewendiyên rêxistinê radikin û bi vî awayî dixwazin şikl û qalibeke bidine wan. Anku pêşîya pêşî endam bila bi rêxistinê ve girêdayî bin, dû re ew jî eger pêwîst be bila jibo yekitiyê neteweyî bixebitin. Bihesibînin hûn zarokek mezin dikin heta bîst saliya xwe li ser esasekî û dû re hûn jê dixwazin ku bila vê esasê xwe biterikîne û bibe tiştêkî din. Gelo ev yek her car mumkin e, ihtimal heye ku ev mirovêna dev ji afdiyet û qalibên xwe berdîn û yekser jibo xebatekî dîtir bixebitin û afdiyet çêbikin?

Mirov zindiyek wiha ye ku gelek tiştin xwe bi qalibên elimandinê bi rêve dibe. Anku di jiyana mirov de eger baweriyek an helwestek bibe qalib û elimandinê êdî terka wê gelek zehmet e. Binêrin hin eşyayên ku em li mala xwe bikartînin em hingê dielimin hat ku me wê eşya wînda kir an jî mecbûrî guherand em çawa li ber wê dikevin. Zû bi zû naxwazin dev jê berdîn û heta midetekî jî em lê digerin her tim cihê wê, dewsa wê xuya dike. Îcar gelo mirovên ku hîn nikarin ji eşyayek xwe bibin gelo dê çawa birihetî afdiyetên xwe an jî elimandin û qalibên xwe yên bîrûbaweriyê biguherînin.

Ciwanek panzdeh-şanzdeh salî dema ku tevî

rêxistineke dibe pêşîya pêşî ferqa rêxistina xwe û yên di hîn dibe. Ev hînbûn gelek caran li ser diya-yetiya rêxistinên di ava dibe. Her diçe sînorên xwe yên di navbera wan rêxistinên dinê de xurttir dibe, wan piçûk dibîne, bêqîmet dihesibîne. Hetta gelek caran digêhe wê nuqteyê ku ji mêtinkaran re heta ji dest bê xwedî tolerans dibe lê jibo birayên xwe berovacî vê yekê tehemûl nake. Heq û wekheviya ku dide hêzên biyanî dema ji birayê wî re rast bê çarîkek jî jê re zêde dibîne. Ji niyet û armancên rêxistinên serbixwe be jî ev yek wiha digewime. Jibo ciwanek wiha jê şûn de jî pêvajoya

Derheqê perwerde û rakirina zarokan de peyvekê qedîm yên sîniyan heye ku wiha dibêjin; herçî terbiye û rakirina zarokan e, ew bîst sal ji beriya zayîna zarokan ve destpê dike. Anku eger tu bixwazî mirovekî di nav sîstemeke de mezin bikî hingê divê tu ji serî de ji dê û bavan dest bi vê xebatê bikê. Eger em werin li ser kadir û endamên rêxistinên me ên siyasî em ê pir bi rihetî bibînin ku ev rêxistinên me di serî de kadir û endamên xwe li ser esasa berjewendiyên rêxistinê radikin û bi vî awayî dixwazin şikl û qalibeke bidine wan. Anku pêşîya pêşî endam bila bi rêxistinê ve girêdayî bin, dû re ew jî eger pêwîst be bila jibo yekitiyê neteweyî bixebitin.

biyanîbûnê destpê dike, her diçe ji derdorên di, ji hevalên xwe, ji civaka xwe û heta carinan ji malbata xwe dûr dibe. Lewre ew cûre têkilî jî êdî li ber çavên wî bêqîmet, nehêja dibe. Anku piştî temambûna pêvajoya rêxistinbûniyê ew ciwanan pitir sosyal nabin, berovacî vî antisosyal dibin. Lewre rêxistin û berjewendiyên rêxistinê dikevin navenda jiyane. Jê dîtir wekî teferûat dimînin. Eger em bala xwe bidin zimanê rêxistinên em ê vê yekê bi awayeke şênbertir bibînin. Îroj di nav rêxistinên de zimanê pevragehîyê bigiranî ne kurdî ye. Jiber ku ne bi kurdî ye ev yek tenê bi serê xwe gelek probleman derdixîne holê. Jixwe ev bixwe jî ji cûreyek biyanîbûna bi civaka xwe re ye.

Mixabin ku nediyar e ka siyaseta kurdan bi axê ve çend girêdayî ye. Jibo neteweyên bindest ku berbiçavtirîn nimûneya wê kurd bixwe ne, eger bingeha siyaseta bi axê ve xurt negirêdayî

be guhertina statuqoyan jî gelek diwar dibe. Çi çep, çi lîberal, çi dînî eger siyaset bi axê ve xurt girêdayî be hingê ava wan hemûyan jî ber bi coker diherikine. Ew çok jî ava xwe her gûr dibe jibo eger qewimî, bibe lehiyeke sor. Lê siyaseta ku bi axê ve xurt negirêda be ihtimal e çoka xwe jî cuda be û herikîn çî caran nebe gûrkirina jibo lehiyekê. Lewma ye ku serê ewil divê hemû rêxistinên kurd kumê xwe bidine ber xwe û sistema perwerdeyî û rakirina endamên xwe jiber çavan derbas bikin. Birastî jî eger em dixwazin rizgariya welêt û azadiya neteweya xwe di ser her tiştî re bigrin hingê divê em sistema xwe ya perwerdekirina rêxistinîyê jî li ser vê yekê ava bikin. Endamên rêxistinê çî bixwînin, bi çî awayî rabin û çawa tevbigerin gelo dê baştir be. Gelo ew exlaqê şoreşgeriyê bi çî tamam be dê baştir

be. Bi baweriya min exlaqê şoreşgeriya me eger bi axê ve xurt bê girêdan, ne tenê hêzên mêtinkar, herwiha serokên rêxistinên bixwe jî dê nikaribin endam û kadirên xwe li ser dijayetiya birayên xwe tevbigêrin, birêxistin bikin. Bi ya min pîvanê esasî ya li ser her tiştî ev e. Anku ev exlaq wekî subopa emniyetê dixebite. Wekî mekânîzmayeke dualî herçî xebat û talîmat û tiştên rêxistinê hene, bi pîvanên esasî wan li bêjîngê dixê û yê li dij li serê namîne. Jixwe eger endam bi vî awayî birêxistin bibin ew ji aîdiyeta grûbî zêdetir xwedî aîdiyeta dozê dibin. Hingê feraset û basîreta siyaseta wan, awayê wan î jiyane, têkiliyên wan î civakê jî li ser vê zemîne şikil digre û paşdeçûna vê yekê jî kêmtir dibe. Roja ku endamên wiha gihaştin hêviyên jibo yekitiyek neteweyî jî nêzîktir dibin.

Yeni Yayın Hayatına Başlayan TEVKURD Dergisi “bixér be!”

Şükrü ASLAN

Bu yazım, “*Türk Sorunu/Kürd Meselesi*” çerçevesinde yerel seçimlerle ilgili olacak.

“Kürd meselesi” veya eski adıyla bir bakıma “Şark Meslesi” diye adlandırılan bu mesele; her şeyden önce bir “*İnsan*

Hakları” mücadelesidir. Bu mücadelenin ilk hamlesi; Osmanlı İmparatorluğu’nun sınırları içinde bulunan Kürdistan coğrafyasının bir kenti olan Musul şehrinde cereyan etmiştir. Babanzade Abdurrahman Paşa Başkaldırısı olarak bilinen

Kürdlerin bu **“Baş kaldırısı”**; 1806 tarihinde olmuştur. Aslında Babanzade'nin bu başkaldırısının birincil sebebi; 1514 **“Amasya Anlaşması”**, diğer bir ifade ile **“Türk-Kürt İttifakı”**nın, 1850'li yıllara doğru tedrici olarak Osmanlı tarafından ortadan kaldırılma hareketi ve **“Kürt Yönetimleri”ne son verme çabası idi. Çünkü bu tarihten “19. yy'ın birinci yarısında hükümet konumunda olan Baban, Soran, Botan, Bedirhan, Mahmudiyan...” (...)** gibi 24 Kürt hükümet ve yönetimi **“... çok kısa bir zaman zarfında ortadan kaldırıldı... Bunların tasfiye işlemi, bir reform veya devrimle yapılmadı. Savaşla, zorla, kanla ve despotlukla bu yönetimler ortadan kaldırıldı...”** [1]. İşte Babanzade ile başlayan ve 1984 tarihinden beri PKK yönetimindeki başkaldırı ile devam eden Kürd başkaldırıları; İdrisi-i Bitlisi'nin rehberliğinde bir araya gelen 24 Kürd aşiret reisinin, Amasya'da, 1514 tarihinde bir araya gelerek Yavuz Sultan Selim ile yapılan ittifakın Osmanlı tarafından rafa kaldırılması ve asimilasyon uygulamasının başlatılmasıyla ortaya çıkmıştır. O gün bugündür, **“Kürd sorunu”** dediğimiz trajedinin temel nedeni işte budur. Yani aslında **“Kürt Sorunu”** söylemi yanlıştır; çünkü **“sorun”** üreten, çıkarıcı ve artık şimdilerde yanlış yaptıklarını itiraf edenler; Kürtler değil, Türk Devlet'dir. O zaman sorun, **“Kürt Sorunu”** değil, **“Türk sorunu”**dur.. Türklerin, Kürtlerin varlığını red ve inkârdan kaynaklanan, asırlardır beraber yaşadıkları **“Din Kardeşlerini”** yok sayma sorunudur.. Allah'ın, **“kardeşler”** arasında, emrettiği eşitliği ıskalama sorunudur... Birinci Dünya Savaşı'nda, Osmanlı tebaası olan bir sürü farklı etnik topluluk, Batılılarca da desteklenen mücadeleleriyle devlet olurken; binbir yalan ve düzmece ile Kürtlerin **“devlet istemediğini”** kanıtlamaya çalışan ve devlet olmak isteyen Kürtleri de kanla bastırarak resmi ideolojinin nankörlük sorunudur bu sorun..

İşte onun için bu **“sorun”**, Kürtlerin sorunu değildir. Evet, doğrudur, Kürtlerin bir derdi vardır ve o da şudur: **“Madem artık varlığımızı itiraf ettiniz; o zaman aramızda ihtilaf meselesi olan haksızlıkları ortadan kaldırın!”** çağrısıdır..

Yıllardır inkâr edilen bir **“millet”** ve bu milletin dili, kültürü, coğrafyası, dağı, deresi ve nihayet her şeyi inkâr edildiği halde; şimdi artık Türk Devleti, az da olsa, bu hatalarının farkına vardı ve artık devletin resmi bir kurumu olan TRT bünyesinde **“TRT Şeş”** adıyla bir kanalın Kürtçe olarak yayın yapmasına izin verildi. **“TRT Şeş”**, bugünkü Hükümet'in inisiyatifi ile yayına başlayan ve bir bakıma Kürtlere karşı yüz yıllarca yapılan bir **“kusuru”** telafi etmek amacıyla başlatılmıştır. Bu, açıkça ilan edilmesede aslında Kürtlerden bir nevi **“özür dileme”** niteliği taşıyor.

Kürtlere düşen; bu süreçten azami bir şekilde istifade edip Kürtlerin gasp ve inkâr edilen diğer ulusal haklarının gerçekleşmesi için mücadeleye devam etmeleridir. Demokrasi içinde şiddete baş vurmaktan; ama gayri ahlâki ve gayri insani konularda ve alanlarda biata yeltenmeden, baş eğmeden; Türkiye'yi tam demokrat ve evrensel bir zemine oturtuncaya kadar direnmek... Otoriter, baskıcı, evrensel hukuka aykırı, insan haysiyet ve şerefini zedeleyen her yasakçı yasaya karşı itaatsizliği şiar edinmek ve hiç bir zaman gayri ahlaki ve gayri insani uygulama ve kanunlara teslim olmamak..

Çok geç kalınmış olsa da bu, taraflar açısından sorunun çözümü yolunda önemli bir adımdır. Sağ duyu ve iyi niyet sahibi Kürtlere düşen; bu süreçten azami bir şekilde istifade edip Kürtlerin gasp ve inkâr edilen diğer ulusal haklarının gerçekleşmesi için mücadeleye devam etmeleridir. Demokrasi içinde şiddete baş vurmaktan; ama gayri ahlâki ve gayri insani konularda ve alanlarda biata yeltenmeden, baş eğmeden; Türkiye'yi tam demokrat ve evrensel bir zemine oturtuncaya kadar direnmek... Otoriter, baskıcı, evrensel hukuka aykırı, insan haysiyet ve şerefini zedeleyen her yasakçı yasaya karşı itaatsizliği şiar edinmek ve hiç bir zaman gayri ahlaki ve gayri insani uygulama ve kanunlara teslim olmamak..

Öte yandan yerel seçimlerin, sathi mailine gi-

rildiği bu günlerde Kürtlerin, bütün ideolojik farklılıklarını, örgütsel, aşiretsel çıkar çelişkilerini bir tarafa bırakarak; gerçekten Kürt milletinin menfaat ve haysiyetini esas alan bir stratejiyi geliştirmeleri; bir nevi bir *"kutsal ittifak"* ekseninde bir araya gelmeleri ve bir blok halinde bu seçimlere girmeleri gerekir. Çünkü her ne kadar AKP, AB sürecinde yaptığı reformlarla "Kürt meselesi"nin çözümü konusunda pek çok ilerleme kaydettiyse de; hiçbir zaman *"Kürt meselesi"*ni bütün boyutlarıyla sahiplenmedi/sahiplenemedi. Bence AKP'ni de anlamak lazım. Çünkü *"Derin Devlet"*, ejderha gibi ağzını açıp bütün kurumlarını devreye sokarak, hevesle pusuya yatmış durumda.. AKP'nin diğer bir çıkamazı ise, eşit ve etik davranmaması... Bunun somut bir örneği, AKP'nin, Kürtlerin oyuyla ve demokratik bir seçimle parlamentoya giren DTP ile görüşmeyi ve *"Kürt meselesi"* hakkında açılım yapmayı; DTP'nin, PKK'yı "terörist ilan etme" şartına bağlamasıdır. Halbuki ABD ve AB gibi dünyanın pek çok süper devletlerinin *"terörist"* olarak kabul ettiği Avrupa'daki ETA ve İRA gibi örgütlerin, parlamentolarda "siyasi kanat" adıyla ve onları temsilen siyasal partileri bulunuyor. Ne İspanyol, ne de İrlanda devletleri, hiçbir zaman meclislerindeki bu örgütlerin temsilcilerini dışlamadılar. Söz konusu partiler, mecliste diğer partilerle eşit bir statüde kabul edildiler, ediliyorlar.

Öte yandan AKP'nin kendisi de, ABD, AB ve Rusya gibi süper devletlerin *"terörist"* olarak nitelendiği Hamas örgütünü meşru bir örgüt olarak görüyor. Filistin'de seçimleri kazandığında Hamas yetkililerinin AKP tarafından Türkiye'ye davet edildikleri ve halen bu örgütle Filistin tarafı olarak resmi ilişkilerin sürdürüldüğü biliniyor. Sayın Erdoğan'ın kendisi de, *"Hamas masaya oturmadan Filistin sorunu çözülmez"* dedi ve daha geçen günlerde Türkiye'ye gelen ABD başkanı Obama'nın Ortadoğu temsilcisi sayın Mitchell ile görüşmesinde Hamas'sız bir çözümün mümkün olamayacağını ileri sürdüğü de. İşte bu örneklerden de anlaşılıyor ki, Türkiye Başbakanı, ne etik ne de eşit davranıyor. Dünya, Hamas'ı *"terör örgütü"* kabul ettiği halde Başbakan, Hamas'ın meşru ve çözümün bir par-

çası olmasında ısrar ederken; kendi ülkesinde ise benzer bir pozisyonda olan DTP ile, *"PKK'yi terörist ilan etmeden"* el sıkışmayaçağı ile ilgili ısrarını sürdürüyor. O zaman Kürtlerin, bu yerel seçimi bir "referandum" çevirmeleri büyük bir önem taşıyor. Hatta *"şimdilik"* kaydıyla, yani Kürtler bütün haklarını elde edinceye ve Türkiye tam demokrat ve çağdaş bir statüye kavuşuncaya kadar dindarı, dinsizi, şeriatçısı, muhafazakarı, sağcısı, solcusu hasılı resmi ve sivil bütün oluşum, fraksiyon ve grupların bir araya gelerek bir *"birlik"* kurmaları büyük bir önem taşıyor. Bunun için de en büyük sorumluluk DTP'nin omzunda. Çünkü DTP'nin ideolojisi ve anlayışını benimsemeyen bütün gruplar; DTP'nin, kendilerinin siyaset yapmalarına engel olduğunu, kendilerini tehdit ettiğini iddia ediyorlar. DTP'nin bu iddialar ve bunlara ilişkin kimi somut uygulamalar konusunda, ulusal birlik yolunda daha sorumlu ve açık bir tutum takınması gerekiyor. Örneğin DTP, yerel seçimlerde diğer Kürt parti ve gurupları da kapsayan bir seçim işbirliği gerçekleştirerek, hem genel olarak Kürtlerin oyunu arttırabilir ve hem de bununla ulusal birliği güçlendirip pekiştirebilirdi. Açıktır ki, *"küçük olsun, benim olsun"* mantığı ile belirtilen sonuçlar elde edilemez; böylesi bir tutumla hiçbir yere varılamaz.

Kürtler, artık dünyayı ve dünyanın gidişatını doğru okumalı, ideolojik kör kaprislerden kurtulmalı, kimse kimsenin dini ile, imanı ile, dinsizliği ve solculuğu ile uğraşmamalıdır. Herkes, kendi grubunda işine bakmalı ve grubunu geliştirmeli; ama hiç kimse diğer bir gruba baskı yapmamalı; aksine onlarla iş, güçbirliği içinde olmalıdır. Kürtlerin muhafazakar kanadı, bu konuda DTP'den şikayetçidir ve onun için oyunu AKP'ye vermektedir. Halbuki Kürtler de ideolojik davranmayarak, AKP gibi, hem Kürt muhafazakarların, hem demokratların, hem de bir kısım solcu ve liberallerin oyunu alan partileri olabilir, olmalıdır. Herkes bilmeli ve kanaat getirmeli ki, oluşacak böylesi bir Kürt partisi ideolojik davranmayacak ve hiç kimsenin diniyle, dinsizliğiyle uğraşmayacak. Artık Kürtler de dünyanın geldiği yeri görmeli; ne şeriatçısı dinsizini yola getirmek için uğraş vermeli; ne de

dinsizi ve solcusu Kürt muhafazakarları diniden uzaklaştırıp kendine benzetmeye çalışmalı. Bırakalım hukukun üstünlüğüne inanan, evrensel insan haklarına saygılı, bireylerin özgürlüğünden yana demokrat her Kürt, birer insan olarak yaşasın. Kürtler, Dünya milletleriyle omuz omuza, onurlu bir şekilde hür ve müreffeh olarak yaşamaya hak kazanmak ve pespaye işlerden el

çekip şahsi menfaatleri için kendi toplumunun menfaatini kundaklamayan, "cahçılık" yapmayan, kendi milletinin menfaat ve hukukunu şahsi menfaat ve işlerinden üstün tutan öz verili bir toplum ve statü için yaşayıp mücadele etsin.
28.02.09

[1] Şakir Epözdemir, *Osmanlı-Kürt İttifakı*, Pêri Yay.

HILBIJARTINÊN HEREMÎ Û BÊSÎYASETÎYA KÛRDAN

Ömer ÖZMEN

Her çiqasî di çerçoveya zagona bingehîn de bin jî, hîlbijartinên heremî di naveroka xwe de, ji hîlbijartinên parlamentoyê cûda nin. Ji bo ku, raste rast bi desthilatdariya heremî û çareserkirina

pirsgirekên gel ve pêwendîdar in. Di vî mecra yê de, ji bo tevgera azadîxwaza bakûrê Kurdistanê; bidestxistina şaredariyên bajar û bajarokan gelek girîng e. Rêvebiriya heremî; di qada netewî û

navnetewî de wek nasnameya temsîlê tên nîrxandin.

Aliyê din, di encama valakirina gundan de, demografya bakurê Kurdistanê seranser guheriye. Ji dervayê hilberînê, girseyiyên hemwelatiyan di bajar û bajarokan de hatiye tomarkirin. Di van bajar û bajarokan de; domandina jiyana hemwelatiyan, bi serê xwe, bûye pirsgirêk xeterî.

Ji ber kêmahiya avahiyên bingehîn û ewlekariya civakî, tûnebûna pêşesazî û xizmetguzariyê, neorganîzekirina sazî û dezgehên perwerdeyî yê; civanên kurd, roj bi roj kriminalîze dibin.

Di kolanên bajar û bajarokan de, birçîbun û sefalet her diçe zêde dibin. Bi salane, ji van pirsgirekan re çareserî nayê dîtin. Derfet û serkaniyên şarederiyên, ne ji bo berjewendiyên gel, ji bo rantxur û canbazên siyasi tên bikaranîn. Bazirganiya siyasî, li ser van rantên şarederiyên tê meşandin.

Ji bo çareserkirina van pirsgirekên bingehîn; birêvebirina şarederiyên bakurê Kurdistanê, ne tenê wezîfeyek neteweperwerî, mîsyonek şahrezayî, pîsporî, dilsozî û wijdanî ji dide ser milê siyasetvanan.

Wek mekanizmayek; her çiqasî demokrasî wekhevi, pirdengi, pirrengî bixwaze ji, di encamê de siyaset, projeyek bijare ye. Bi rê û rêbazên demokratîk, Ji terefên kesên pîspor û ceribandî ve tê birêvebirin. Li hemî welatên hevdem de, siyaset bi vî awayî tên meşandin.

Mixabin, li bakurê Kurdistanê, gava di navbera hêzên siyasî û rêxistinên sîvîl de hevkarî nayê sazîkirin, siyasetvanên tîgîhîştî û qadroyên teknokrat, ji dervayê amadekirina siyaseta hîlbijardinan dimînin. Kesên ku li siyaseta bakurê Kurdistanê nûfuz dikin, ne li ser girîngiya van pirsgirêkan, li gor berjewendiyên xwe yên siyasi û rêxistinî tevdiagerin. Temsila herêmî û çareserkirina pirsgirekên gel, ji bo wan, ne girîng in.

Bêguman rayedarên dewleta Tirk, ji vî bêsîyasetiya partî û rêxistinên Kurd bextewar in. Ji bo bêkarîgerkirina (bêtesîrkirina) muxalefeta

kurd ya ji dervayê PKK ê, çî derfet pêdivî bîn, tên îcra kirin. Di îddeanameya Ergenekonê de, eşkere hatiye itirafkirin ku; Li bakurê Kurdistanê, muxalefeta ji dervayê PKK ê, bi taybetî hatiye astengî kirin.

Tê zanîn, di meha borî de; rêvebiriya TEVKURD ê, di derbarê hîlbijardina heremî de pêşniyara hevkarîyek netewî, ji hemî rêxistin û saziyên sîvîl re pêşkêş kir. Berpirsiyarê DTP ê ji di nav de, civînek berfireh hat lidarxistin. Di en-

Di kolanên bajar û bajarokan de, birçîbun û sefalet her diçe zêde dibin. Bi salane, ji van pirsgirekan re çareserî nayê dîtin. Derfet û serkaniyên şarederiyên, ne ji bo berjewendiyên gel, ji bo rantxur û canbazên siyasi tên bikaranîn. Bazirganiya siyasî, li ser van rantên şarederiyên tê meşandin.

Ji bo çareserkirina van pirsgirekên bingehîn; birêvebirina şarederiyên bakurê Kurdistanê, ne tenê wezîfeyek neteweperwerî, mîsyonek şahrezayî, pîsporî, dilsozî û wijdanî ji dide ser milê siyasetvanan. Wek mekanizmayek; her çiqasî demokrasî wekhevi, pirdengi, pirrengî bixwaze ji, di encamê de siyaset, projeyek bijare ye. Bi rê û rêbazên demokratîk, Ji terefên kesên pîspor û ceribandî ve tê birêvebirin. Li hemî welatên hevdem de, siyaset bi vî awayî tên meşandin.

camê de weki her carî, berpirsên DTP ê, ji hevkarîya netewî revîyan û ketin nav lêgerîna hevkarîya bi çepên Tirk re.

Ji dervayên DTP ê, hêzên wan çî dibin bila bibin, ger bi gor pêşniyara TEVKURD ê, di nav hemî partî, rêxistin, sazî û kesayêtên Kurd de itifaqek bihata pêkanîn, beşdarbûna hîlbijartinên heremî, wê demê, ji bo gelê kurd û dewleta Tirk watedar dibû. Pêkanîna hîlbijardinê; di navbera gelê Kurd û dewletê de dihat nîrxandin. Dewleta Tirk bixwesta an nexwesta, encama hîlbijartinê; di navbera ITTIFAQA KURD û dewleta tirk de, di qada navnetewî de weki FEDERASYONBUNA XWEZAYI dihat pejirandin. Wê demê, di nav gel de; ji bo yekitiyek netewî, zemînê psikolojîk xurt dibu. Ev hevkarî; bi hîlbijardinên heremî ve tenê girêdayî ne dima, ji bo bîdestxistina mafê çarenûsî, ji hevgirtinek berde-

wamî re, rê vedibû. Mixabin ev derfet, wekî her carî, ji teref rayedarên DTP ê û qasidên Imralî yê ve, hat sabotekirin.

AKP û DTP BI SERÊ XWE NE XWEDÎ ÎRADE YA SIYASÎ NIN

Hilbijardina 29 Adara 2009 an de; li Kurdistanê bakur ji xeynê AKP û DTP ê, tu partiyên Tirk û Kurd xwedî hêzek berbiçav nînin. Ev realîteyek e. Lê, nayê wê wateyê ku, AKP yê dewleta Tirk temsil dikin. Ji bo ku, AKP xwedî derfetên desthilatdariya îdari ye. Her çiqas di rêvebiriya dewletê de cîh girtibe ji, di çareserkirina pirsgerêka Kurd de, ne xwedî insiyatîf e. DTP yê ji bixwe iddia dikin ku; îradeya xwe, radestê Imralî yê kirine. Bixwe ne xwedî insiyatîf in. Imralî ji, di bin qontrola serfermandariya Tirk de, tevdi gere. Bi gotinek din, laşê DTP ê Kurd e, lê, mejî yê wî di qontrola Tirkan de ye.

Bêguman, zemînê DTP yê sosyolojîk, ji Kurdên belengaz pêk hatiye. Xwedî bîr û baweriya Kurdistanî ye. Girsehiya wan; ji gundiyan ne perwerdekiri pêk tên. Ji dewletê derbe xwarine. Birîndar û bi hêrs in. Bi awazek hîperaktîf, tim di kolanan de çalak in. Ji hilberînê hatine dûrxistin. Ji bo van xisûsiyetên negatîf, Li ser bûyerên siyasî nikarin bi fikirin û biryar bidin. Hejmara wan bi nêzîkayi digîhêje 1.700 hezar kesi. Di encama istismarkirinê de, rantxwûr û canbazên siyasî, li ser vî zemînê sosyolojîk, projeya Imralî yê realize dikin.

Di hilbijardina berendamên serokatîya şarederiyên de, ev taban ne xwedî rola siyasî ye. Berendam; ji terefên kesên ku, bi Imralîye ve girêdayinin tespît dibin. Rêxistinên wek "platforma ked a demokratîk", "Bûro ya hiqûqnasên sedsalê", "Platforma Jinên Azad" di hilbijardina berendamên de xwedî biryar in. Ev rêxistinên xwedî digiravi sîvîl, ji dervayê kûltûr û sosyolojiya civata Kurd, hatine damezrandin. Di pêvajoya biryargirtina wan de, çepgerên Tirk yê stalinist û parazgerên Imralîyê rol dileyîzin. Xwestek û armançên tabanê DTP ê, bi qanala van rantxwûr, kûtxwûr û canbazan, tê istismarkirin.

Wisa bê hesibandin ku, AKP di hemî bajar û bajarokên Kurdistanê de, tevahiya şarederiyên bidestbixîne ji, gelo dikare bi serê xwe, pirsgerê-

ka kurd çareser bike. An ji, bê tekeskirina generalan dikare di vî warî de gavek bavêje?

An ji DTP yê, di seranserê Kurdistanê de, tevahiya şarederiyên bidestbixînin, gelo dikarin ji dervayê îradeya Imralîyê polîtîqayek serbixwe realize bikin?

Wê demê meriv dikare bêje ku; di encama hilbijardina 29 ê Adara 2009 an de. Kijan alî serkeftî dibe bila bibe, di pêvajoya çareseriya pirsgerêka Kurd de, tu guherînên bingehîn dernakevî hî. Ji bo ku guherînên bingehîn çê bibin, divê îradeya gelê kurd bi sêweyek adîlane u demokratîk ji terefên siyasetvanên kurd yê xwedî îrade ya serbixwe ve bête temsîlkirin. AKP ji li ser artêşa xwe, bibe xwedî insiyatîfa siyasî.

Ji dervayê AKP û DTP ê, tunebuna partiyên din, ji bo paşeroja bakurê Kurdistanê metirsiyek girînge. Di encama xwe de, hêzên fundamentalist xurt dike. Ger DTP di lasê xwe de guhertinek bingehîn pêk neyîne, bi gor daxwaziyan tabanê xwe nebe partiyek kurdistanî, an ji Partiyên kurdistanîyên din nebin xwedî insiyatîf; ev tê wê wateyê ku, wek pratîka Filistinê, di Kurdistanê de hêzên fundamental xurt dibin. Di herema rojhilata naverast de, derfet û piştgirî ji heye. Dema Dewleta Tirk li ser navê AKP ê, di Kurdistanê de bête temsîlkirin, muxalefeta Islamî, ne wek AKP ya îroyîn didome. Di kûrbûna ser û bandora PKK ya stalinist de, wek Hamas û Hizbullahê redikalîze dibin. Di tunebuna alternatîfên demokrat û netewperwer de; ew kesên ku; ji bandora PKK ê aciz dibin, mecbûrî ligel hêzên fundamental cîhdigrin. Pratîka îtirafkaran û hizbullahê, di vî warî de mînakên balkêş in.

Di seranserê rojhilata navîn de, ji dervayê dewleta Israîl û Hikmeta Herema Kurdistanê, hemî dewlet, xwedî rejimên otorîter û totalîter in. Di van dewletan de, an rejim fundemenatlist in, an ji muxalefetên wan, fundamentalist in. (wek Hizbullah, Hamas. Ixvani mûslimîn) Partî û rêxistinên demokrat, sosyal demokrat, an ji liberal cîh nagrin. Desthilatdari yê otorîter, an jî bandora rêxistinên otorîter, di heman demê de fundamentalîzmê diafirînin.

Pêşilêgirtina vî metirsiyê, tenê bi xurtbuna rêxistin û partiyên demokrat-netewperwer mimkun e. Ji bo ku, netewperwerî; ji pêvajoya

Şoreşa Frensiz ya 1789 ê vir de; di naveroka xwe de sekularizmê referans girtiye. Çawa gelek civaknas destnîşan dikin ku; di destpêka dewleta netewî de, desthilatdariya siyasî, ji asîman hatiye daxistin radestê hemwelatîyên azad bûye.

Realîta Kurdistanê ya sosyolojik ji pêdîvi bi kulturek sekular heye. Li gel piraniya misilmanan, di Kurdistanê de, mezhebâ Elewi, Yêzîdi, Mesîhî û Cûhî ji dijîn. Bi vî sedemî, redikalîzma olî, di paşerojê de; xeteriyên mezin derdixe holê.

Bi sed salane, di Kurdistanê de, medrese, tekke û ziyaretgehên mezin hebûne. Wek Şêx Seidê Kal, Seyid Riza, Qadî Mihemmed, Mele Mistefa Barzanî, Gelek kesayet û serokên oldar, di van medrese û tekke yan de perwerde bûne. Ji bo vî realîteya sosyolojik; Ev kesayetana, bi giranî di berxwedanên netewî de rol leyistine. Lê tu carî, program û perspektîfên olperest pêşkêşê civatê nekirin. Armanca wan ya bingeîn, azadiya netewa Kurd bûye. (Civaknasê başurê Kurdistanê Soro Qadir, di nivisek xwe ya, di kovara Serbestiyê de çap bûye, li ser van xisûsiyetan berfireh rawestiya ye)

Di navîna salên 70 yîde, li bakurê Kurdistanê, tevgera sosyalist û azadixwaz gelek xurt bû. 12 rêxistin çalak bûn. Her rêxistin xwedî hezaran endam bûn.

Her çiqas xwedî fikr û ramanên sosyalizma otorîter bûn ji, hemî endam û milîtanên rêxistinên perwerdekirî bûn. Ji dervayê hinek bûyerên nexweş, Di nav rêxistinên de, iklimê hevkarîyê û dostaniyê domdikir. Kesên gundî, di pêvajoyek xwezayî de, ji terefên van rêxistinên de dihatin perwerdekirin û sosyalîze dibûn. Di sala 1977 an de şarederiya Amedê, Batmanê, Agirî yê ket destê welatparêzan. Bandora PKK ji li ser tevgera Kurd tunebû. Rêxistina herî marjinal bû.

We demê, derfet tunebûn ku rêxistinên islamîperest yên redîkal, li bakurê Kurdistanê xurt bibin. Tenê di bin baskên Partiyên wek Partiya Milli Selametê û Partiya Edaletê de, marjinalîze bûn. Roj bi roj hêz wînda dikirin.

Encama şerê PKK û insiyatîfwendakirina rêxistinên modernist; di heman dem de, bu sedemên guhertina demografîk û siyasî. Di valakiri-

na gund û bajarokan de, geto hatin avakirin. Gundî, bi kultur û mentalîta cemaatîyê, di bajar û qezayên mezin de cîhbicîhbûn. Hêzên konservatîf û keysperestên aborî, li ser Tevgera bakurê Kurdistanê, bun xwedî insiyatîfa siyasî. Bi vî awayî ji hêzên otorîter û islamîperestên redîkal re, zemînên sosyolojik hat amadekirin.

Pêwist e; tevgera bakurê Kurdistanê, berî her tişî; divê xwe ji bandora van hêzên otorîter û olperestên redîqal rizgar bike.

Ne tenê di helwestgirtina hîlbijartinên heremî de, ji bo bîdestxistina mafê xwe yê çarenûsî; divê bi şeweyek demokratîk, mîrovane û

Bi sed salane, di Kurdistanê de, medrese, tekke û ziyaretgehên mezin hebûne. Wek Şêx Seidê Kal, Seyid Riza, Qadî Mihemmed, Mele Mistefa Barzanî, Gelek kesayet û serokên oldar, di van medrese û tekke yan de perwerde bûne. Ji bo vî realîteya sosyolojik; Ev kesayetana, bi giranî di berxwedanên netewî de rol leyistine. Lê tu carî, program û perspektîfên olperest pêşkêşê civatê nekirin. Armanca wan ya bingeîn, azadiya netewa Kurd bûye. (Civaknasê başurê Kurdistanê Soro Qadir, di nivisek xwe ya, di kovara Serbestiyê de çap bûye, li ser van xisûsiyetan berfireh rawestiya ye)

rewa, organê temsîla gelê kurd bête amadekirin. Her rêxistin, partî, sazî û kesayet, di vî wari de, divê xwe berpirsiyar bihesibînin.

Divê di beşdarbûna hîlbijartinên heremî de; ji dîrê hissiyata ideolojîk, piştgiriya berendamên kurdperwer, azadixwaz û demokrat bête kirin. Neyê ji bîrkin ku; Hêzên Islamîperest û otorîter; di tunebûna hevkarîya azadixwaz, netewperver û demokrat de zemîn bi dest dixin. Di paşerojê de, metirsî diafirînin.

Divê di hîlbijartinên heremî de; welatparêzên Kurd, xwe bi dubendiya AKP û DTP ve girê nedin. Her du alî ji, ji dervayê îradeya gelê kurd beşdarê hîlbijartinan dibin. Armanca her du Partiyên ji uniterbûna Tirkîyê ye.

Di nav vî cergobeziya siyasî de, dive tenê ji berendamên kurdperwer, azadixwaz û demokratan re, deng bête dayîn. 25.03.2009

Ji bo çi ez TEVKURDÎ me?

Şemsettin IŞIKLI

Gotineke klasik heye, ji bo neteweyan, ji bo dewletan, gava ku tengasiyek çêdibe, pirsgirêkek diqewême; dibêjin ku em di pêvajoyeke teng de derbas dibin. Bê guman ji bo her neteweyekê li gor xwe pêvajoyên teng hebûne, çêbûne û derbas bûne û dîsa tene pê û dîsa dê kuta bibin.

Lê gelo ji bo kurdan ev têgih çi ifade dike. Li gor min wek pîrî gotinan ev jî ji bo kurdan gotineke watedar nîn e. Di şûna wê de ku em bibêjin 'pêvajoya mannemanê', belkî dê çêtir bibe. Qet şik tê de nîn e ku di dîrokê de hin netewe bi pêvajoyên mannemanê re rûbirû mane. Lê yan ew ji

wê pêvajoyê filitîne an jî di wê pêvajoyê de ji navê rabûne.

Heke em vê têgihê ji bo kurdan bi kar binin, îcar gelo em ê 'pêvajo'yê, ji kû de bidene destpêkirin û li kû biqedînin. Ez ê bi dîrokê ve pir zêde neçim, lê haya me hemûyan ji bang û hewara Ehmedê Xanî heye. Heke em pêvajoya mannemanê ji wê demê de bidene destpêkirin jî, di dinê de ev rekorek e ku tu netewe evqas dirêj berxwe nedane. Ev rast e lê gelo di vê pêvajoya mannemanê ya dirêj de, kurd li kû dera 'man'ê û li kû dera 'neman'ê de ne. Li vir qenaeta min ew e ku, ew pêvajoya mannemanê ku ji dewra Ehmedê Xanî de dest pê kiriye, qediyaye û kurd 'pêvajoya nemanê' dijîn.

Her pêvajoyek li gor taybetiyên xwe, hewceyî, pêdivî, berpirsiyarî û wezîfeyên wê hene. Heke neteweyê te di pêvajoya nemanê de be, tu nikarî li gor pêvajoya teng an pêvajoya mannemanê tevbigere. Heke tu di pêvajoyeke derasayî de bî, tu nikarî li gor pêvajoyeke asayî bilivî. Gelo ev pêvajoya nemanê çi ye û sînorên wê heta li kû dirêj dibin.

Helbet ya rast ew e ku mirov bi tevayî li pêvajoya nemanê binêre, bi her awayî bihêjîne û li çareseriyên bigere. Lê bi ya min ya ku mûhra xwe li vê pêvajoyê dide windabûna hişê neteweyî ye. Pêwist e ku em bi rastî û bi dirûstî li xwe mikur werin ku me şikesteke malkambax xwariye ku îro hişekî me yê hevbeş yê neteweyî li navê nemaye. Di roja îro de zimanê kurdî ber bi nebikarîna ve bi xizake lezûbez dimeşe. Rastiya ku welatekî kurdan heye ku navê wê Kurdistan e û tenê axa babûkalê wan e, di hişê me kurdan de şilû bû ye û bûye pirseke niqaşbar. Û pirsê xwebixwerê-vebirina li ser axa xwe; yanî wek hemû neteweyên din, ew heqê xwezayî û meşrû ku divê kurd li ser axa xwe serwer bin, di mejiyê kurdan de dihele û dibe tişteki din.

Êdî îro pirs ne tenê pisa ziman, ax, heq û huqûqê ye jî, Sîstema Serweriya Tirk bi her awayî mejiyê kurdan yê neteweyî xistiye nav diranên xwe yên di nav zikê xwe de û fonksiyona wî diguherîne. Xedartirîn taybetiya vê pêvajoyê ew e ku kurd di bin sih û rênîşanderiya Sîstema Serwe-

riya Tirk de, vê pêvajoyê wek pêvajoyeke asayî dibînin.

Berî li darxistina TEVKURDê, em çend kes gihabûne hev, me vê pêvajoyê bi vî awayî hêjandibû û me xwe berpisiyar dîtibû ku em xwe kernekin, bêdeng nemînin û serî danenin. Em fikirbûn û difikirin ku êdî pirs, ji bo kurdan pirsê helîn û jinavêrabûna hişê neteweyî ye.

Û me pêwist dîtibû ku hewcedariya kurdan bi hişekî hevbeş yê neteweyî heye. Ne ku em bibin grûbek an rêxistinek lê bêxîret nemînin û wek pêlekê di nav tevgera azadîxwaz de peywira xwe ya

...Her pêvajoyek li gor taybetiyên xwe, hewceyî, pêdivî, berpirsiyarî û wezîfeyên wê hene. Heke neteweyê te di pêvajoya nemanê de be, tu nikarî li gor pêvajoya teng an pêvajoya mannemanê tevbigere. Heke tu di pêvajoyeke derasayî de bî, tu nikarî li gor pêvajoyeke asayî bilivî. Gelo ev pêvajoya nemanê çi ye û sînorên wê heta li kû dirêj dibin.

Helbet ya rast ew e ku mirov bi tevayî li pêvajoya nemanê binêre, bi her awayî bihêjîne û li çareseriyên bigere. Lê bi ya min ya ku mûhra xwe li vê pêvajoyê dide windabûna hişê neteweyî ye. Pêwist e ku em bi rastî û bi dirûstî li xwe mikur werin ku me şikesteke malkambax xwariye ku îro hişekî me yê hevbeş yê neteweyî li navê nemaye...

neteweyî bicîbinin.

Piştî avakirina TEVKURDê pêwendiya me pê re çêbû û me dît ku em xwar û jor pêvajoyê wek hevûdin dihêjînin û li ser pirsgrêka hişmendî û mefkûreya neteweyî hevmuşterekên me hene. Û di vê gerîneka malwêran û nemanê de taybetmendiyên sereke yên wê hene. Wek ku di bernameya wê de hatiye destnîşankirin; ew, kurdan li ser axa wê li ser welatê wê terfî dike, heq û huqûqê wî bi welatekî dide pêş. Dide pêş ku pêwist e ku dagirkerî li ser welatê kurdan rabe, neteweyê kurd li ser axa xwe serwer be, çarenûsa xwe bi destê xwe teyîn bike û xwe bixwe bi rê ve bibe. Digel vê hişmendiyê, bi şîara ku zimanê me hebûna me ye, dest pê kir û biryar da ku zimanê kurdî, di siyasetê de û di her warî de bi kar bîne û ji bo bikara-

nîna wî bi dilûcan hewl bide û tédikoşe.

Ji dewra Ehmedê Xanî ve ye û heya niha pîrsa yekitiya kurdan tim di rojevê de ye. Lê ev bi timî bi devkî maye an wek daxwazek, wek xeyaleke ku dê pêkanîna wê ne pêkan be, di hiş û dilê kurdan de cî girtiye an bi hin hewldanên biserneketî, kurd disa xeyalşikestî bûne. Dinya hemû û bi te-vayî kurd hay jê hene ku sedemê sereke yê ku ne-teweyê kurd di vê rewşê de maye bêitifaqî ye. TEVKURD ji ber hewcedariyeke evqas giring derketiye holê û ji bo ku vî karê neteweyî bimeşî-ne bareke pîroz hilgirtiye ser milê xwe û ji bo cî-bicîkirina vî karî hewl dide.

Koma Hişê Hevbeş bi piranî helwest girtin ku di vê hewldan û xebatê de wek kes cî bigirin, pişt-giriya vê projeyê bikin û ji bo pêşdexistina vî karî ji berpirsiyariyê nerevin. Wek kes min jî vê hel-westê girt û biryar da ku di nav refên TEV-KURDê de bixebitim. Bersîva min ji bo pîrsa ser-nivîsê ev e.

Piştî vê agahiyê ez dixwazim li ser pîrsgirên TEVKURDê û çareseriyên wê rawestim. Di vê derbarî de Unîteya me ya herêmî ya Stenbolê ya TEVKURDê, berî kongreya diduyan ya destûrê ya TEVKURDê xebateke hêja kiribû, li ser biryar girtibû û wek pêşniyarî ji Komîteya Rêveberiyê re şandibû. Bi ya min dê çêtirbe ku ez li vir cî bide-me vê xebatê. Lê ez ê li gor hewcedariya îro, hin cihan jê derêxim an biedilînim.

Ji bo Kongreya Destûrê daxuyanîya TEV-KURDê ya Unîteya Herêma Stenbolê

Me wek yekîneya Stenbolê hîn di serî de bi şa-nazî û bi kêfxweşî, pêşwazî li damezirandina TEVKURDê kir. Di xweseriyên TEVKURDê de ev xalên sereke hişyarî da me û me ber bi xwe ve bi baldarî kişand.

1- Tevkurd, tevgerê neteweyî ye û tenê ber-jewendiyên millî yên rewa li ber çavan digire û diparêze.

2- Tevkurd, tevgerê yekîtiya hemû kurdan e û di pêkanîna yekîtiyê berfireh û pîrralî ya ne-teweyî de ne xwediyê qeyd û bendikan e.

3- Di xîmê avakirina vê tevgerê de ji bo ser-keftineke bivênevê, têr û tejjî zanatî, tecrûbe, feda-karî û mêrxasî heye.

4- Tevkurdî baş û qenc hay jê hene ku di vê de-ma teng û tarî de, di van mercên zor û asê de û di

vê rewşa malwêran ku em tê de ne de, pêdivî û hewcedariya neteweyê me yê mexdûr û piştşkestî bi projeyêke bi vê reng û dengê heye û ev barê li ser piştî wan e.

Bê guman yekîneya me xwest û ji xwe re kir wezîfe ku Tevkurd têra xwe xurt û geş bibe û bi-gihêje radeyeke bilind û bibe xwedî gotin û xu-danhelwêsteke umîdwar. Ev cehd û têkoşîna me berdewam e û em ji her gelsî û pîrsgirêkên ku der-dikevîn pêş me re li çareseriyên maqûl û rêbazên hişmendî digerin.

Di vê çarçoveyê de û bi vê domana demê re em bi berpirsiyariyî û bi zanyarî gihaştin wê encamê ku mixabin hin kil û kêmasî, qelsî û sistiyên me hene û ji bo projeyêke ewqas giring amadeyîyên me yên bingehîn li himatê kêmin.

Li gor tesbîtên me di sê waran de problemên me yên giran hene û di demeke zû de divê xebat û hewldanên ji bo çareserkirina wan bîstê-pê-kirin.

I- Meseleya rêveberiyê.

Em ji bo pêşdexistin û serkeftina vê tevgerê, organa rêveberiyê gelek giring dîzanin û pîrseke sereke dibînin. Lê mixabin em bi xemgînî û bi di-lêşî dibînin ku lihevhatin û lihevkirineke yekgirtî û kemilî li meydana nîn e. Em hêvîdar in û li bendê ne ku rêveberî bi lezûbez xwe topê ser hev bike û van pêşniyariyên me li ber çavan bigire.

1- Divê di rêveberiyê de ahengdarî, danûstân-dineke hevtamker, têkiliyêke hevrêfî, helwêst-girtineke ji hev berpirsiyar û ruheke bihevrexebatê (kolektîvîzmê) hebe.

2- Divê xwedîlêderketin, parastin û pêşvebirina vê pirojeyê erkeke herî bivênevê be û di vê derbarî de jixwebawerî û bawerîdayîn mifta ser-keftinê ye.

3- Divê bê zanîn û ji herkesî re qenaet çêbe ku rêveberiya vê tevgerê biryardar e, biistiqrar e, domdar e û têkoşereke yeman e lê bisebir û hedan e. Divê aşkera bibe û bê xuyan ku ew ji serî heya binî, di her aliyê de afirîner û avakerê serûberî û rêkûpêkîyêke rêkxistinî ye.

4- Ew kesên ku di rêveberiyê de cî digirin divê wext û hêza xwe bi giranî ji bo vî karî xerc biken, karê sereke ev be, ji ber ku ev vatîna têra xwe gi-ran û giring e.

Em bi bawer in ku TEVKURD dê bi bicihanîna van pêşniyaran xwe biedilîne, bikemilîne û bixemilîne.

II- Xweseriyên kesayetiya dilxwaz û endaman

Pêwist e em bi dilfirehî û bi dilûcan kêmasî, qelsî û alîyên xwe yên neyînî raxin ber çavan. Li vir mebest û nîyet ne ew e ku kesan nizim biken an biçûk bixin, tam berevajîyê vê em birînên xwe bizanin û li kewdan û dermankirinê bigerin. Bi gelemperî:

1- Kelecan, hestîyarî û xwîngermiya me kêmbûye em kulek dimeşin û dilicimin.

2- Rexnelêgirtin û nerazîbûna me li hember herkesî û li hertiştî bûye adetekî asayî.

3- Pir gotin, zehf şîretkirin û li benda hinên din mayîn ji me re bûye exlaq.

4- Em dixwazin tilîya me di her tiştî de hebe û dixwazin herkes bizanibe ku em pir kar û barên giran li dar dixin. Lê dema ku divê em karekî bikin, em ji xwe re hincetekê peyda dikin û xwe didin paş.

5- Xuyekî nû li me peyda bûye ew jî ev e ku li ser kar û bar û projeyên neteweyî tenê di civatên taybet de diaxivin, bi malbat, derûdor û heval û hogirên xwe yên din re xeber nadin, wan agahdar nakin û ji bo tevî TEVKURDê bibin hewl nadin.

6- Xuyeke din jî bi me re çêbûye û ji me re bûye adet ku hergav li dû gotin û projeyên nû û mezin digerin. Ev kar pir xweşa me diçe loma êdî hewce nake ku em li ser tu karî bixebitin.

7- Tiştêkî sosret e ku em carinan fedakarîyên mezin ji bo tiştên biçûk dikin, lê ji bo wezîfeyên giring xwe kerr diken û bêlebat dimînin.

8- Em ji xelkê hinek dûr ketine û têkiliyên me yên berpirsiyarane bi ciwanan re jî pirr lawaz e.

Li gor bîr û raya me bi vê kesianîya li jor behskirî Tevkurd dê jar bimîne, kulek bimeşe û mimkun e ku hevîyên xurt jî bişkîne. Pirsgerêkeke herî mezin li ser milê Tevkurdê ew e ku vê kesianîyê bihejîne, veçirîne, cewhera di nav de bibîne, ji nû de bidirûvîne û li gor erk û wezîfeyan biguncîne.

Tevkurd hewldaneke nû, modeleke nû, çandekê nû, helwêstgirtineke nû, kesayetiyeke nû û zimankî nû ye. Ev nûbûn di heman demê de bi xwe re xêşimîyekê û têngihîştinekê jî di xwe de dihewîne. Xaleke giring jî ew e ku Tevkurd, xwe-di-yê mîrateyên neserkeftî, hevîyên nîvcomayî,

hewildanên derengmayî, potansiyelên perçebûyî û hînbûnîyên cihêreng e.

Ya herî mihum jî dê li pêş Tevkurdê astengîyên mezin, rêyên teng, çeperên asê, fetlokên bêdawî û dafikên bêyom bîn daxistin.

Ji bo van sebebên, em program û yekîneyeke perwerdehîyê karekî sereke dibînin ku li gor armanca Tevkurdê hevbeşîyan xurt bike, cudahiyan lawaz bike û kesaniya tevkurdiyan bihêz bike, Ev karê han divê neyê piştguhkirin û li gor şert û îmkanan gerek e bê lidarxistin.

III- Problema grûbcîtiyê

Wek yekîne em bi dilzarî dibînin û têdigihêjin ku hîn rûh û mentiqê Tevkurdê jî alî herkesî ve nehatiye fêmkirin an pejirandin. Hin kes li gor xwe an derdora xwe, li gor menfeeta rêxistina xwe, li gor atmosfera dema goftûgoyan, li gor mercên xwe yên şexsî an li gor kêfa xwe Tevkurdê îfade dikin û erkekê lê bar dikin. Ev tevlihevîyê bêdawî û xitimandineke bêçareserî derdixê holê.

Em ferz dibînin ku divê Tevkurd rojek zûtir li gor bernama û destûra xwe, xwe ji vê nezelaliyê bifilitîne, xwe li gor qaîde û pîvanên xwe yên xweser binasîne û hevtêgihîştineke zelal û paqij peyda bike da ku nasnameya wê ya taybet ji bal herkesî ve bi rastî bê pejirandin û bawerî pê çêbe.

Yekîneya me di vê navberê de dixwaze çend tesbitên giring bike.

1- Tevgera Yekîtiyê, ne mumkin e di serî de bi hejmar yekîtiyê berfireh pêk bîne. Ne rast e ku Tevkurd li benda zêdebûna hejmara kes û derûdorên bimîne. Ya giring nêrîn e, ramana yekîtiyê ye, armanc û hedef e, rastî ye, pratîk e, çalakî ye û kar û bar e. Bi hejmar zêdebûn û girseyîbûn bi domana demê re û di jîyînê de xwe nîşan dide û geş dibe.

2- Niqaşên bêdawî, axaftinên nekêrhatî, gengeşiyên li ser armancên bêproje, civînên bêamadeyî, analizên xeyalî û hesab kitabên beredayî tenê zerar dide me.

3- Kes an grûb li gor hewcedariya xwe nikarin plan, proje, kar û xebat li ser Tevkurdê ferz bikin. Ev di serî de dibe kaos û biserneketin li ber derî ye. Ew kes an grûbên ku di Tevkurdê de cî girtine divê li gor kesayetiya Tevkurdê tevbigerin û bimeşin.

Li gor van tesbîten li jor rêzkirî û li gor berna-
me û destûra Tevkurdê:

1- Avakirina Unîteyên Herêmî hewcedariyek e.

2- Em nikarin bawer biken ku Tevkurd dev ji
yekîtiya tevgera neteweyî berde, tenê xwe bi ko-
ordînatî û peywendîya navbera grûban de, bisî-
nor bike. Bi baweriya me eger Tevkurd xwe birê-
xistinkirineke xurt neke mîsyona xwe, yanê se-
bebê hebûna xwe wenda dike.

3- Em razî ne û pêdivî pê dibînin ku Tevkurd
bi inad, bi îsrar lê bi sebir, bê rawestan û bê enir
lê ji dil û can, li yekîti û hevkarîya partiyan, grû-
ban û derûdorên cihêreng bigere, li berhevkirina
wan ya li bin banê Tevkurdê bixebite û bi wan re
têkilî û danûstandineke xurt bimeşîne.

4- Di gel vê cehd û hewldanê divê Tevkurd ji
xwe re lê bigere kadroyên nû peyda bike, ciwanên
nû perwerde bike û kanalên nû yên ji bo berbelav-
bûnê çêbike. Zemîn, çavkanî û bingehe heye, tenê

vîn û xebateke paqij û dilsoz divê. Di vê serdemê
de çeka herf giring, bi bandor û nûdem xwerêxis-
tinkirin e. Xwerêxistinkirina Tevkurdê, di eynî
demê de rêxistinkirina millet bi tevayî ye.

5- Em baş dizanin ku ev xebata rêxistinî ya
Tevkurdê dê ji gişt derdorên re kanalên nû çêke,
imkan û mecalên nû biafirîne û rêyên bihêzbûnê
veke. Bê guman pêwistî û hewcedariyeke mezin a
Tevkurdê jî bi partî, rêxistin û derûdorên bihêz,
xurt û girseyî heye.

6- Hebûn û pîrbûna kesên serbixwe rastîyeke
me ya berbiçav e. Ev realîte ji bo Tevkurdê avan-
tajeke mezin e. Tevgera Yekîtiyê nikare û ne mafê
wê ye ku vê hebûnê li ber çavan negire û îstifade
jê wernegire. Ew kesên ku bixwazin di nav refên
Tevkurdê de cî bigirin divê rê li ber wan bê xweş-
kirin û mafên wan yên kesayî bînin parastin. Şaşî-
yeke mezin e û berjewendîya neteweyî tê de nîn e
ku TEVKURD vê rastîyê piştçav bike.

BÊY YEKÎTÎ û ÎTTÎFAQA KURD KÛRDÎSTANEKÎ SERBÎXWE AVA NABE

*Kûrd ji hev cûda dilopên baranê ne
Cihê, cihê têne daqurtandin.
Ko gihane hev dibin lehî, lehîke boş.
Tu kes, tu tişt li ber wan nikare bisekine.
Felata Welatê me, di rabûna vê lehiyêde ye.*

Celadet Alî Bedirxan

Selma GÜNEL

Helbestvanên Kurd di helbestên xwe de, mezinên Kurda di pêşgotinên xwe de, siyasetmedarên Kurda di siyaseta xwe de, dengbêjên Kurda di sitranên xwe da, çirokvanên Kurda di çîrokên

xwe da, bi sedan sal e yekîtiya neteweyiya Kurdistanê hanîne û hêj jî tînin ziman.

Jibo Kurdistanekî serbixwe, her şexsiyetekî Kurd ji piçûkên xwe bigre he-

tanî pîr û kalên xwe hertim bi mêjî û rihên xwe ve bawerî bi yekîtiya neteweyiya Kurdistanê hanîne.

Baş e ev keser, ev zanîn, ev daxwaz û bawerîya pîroz çima pêk nehatiye, yan jî pêk nayê?

Di gelek demên dîrokê de carna dubendî carna jî çend bendî ango çend qolî di nabeyna Kurdistan de peyda bûne. Ji bo peydabûna van dijberiyên nava Kurdistan, gelek sedemên wî hene; wek fitne û leyîstokên Tirk, Ereb û Eceman; wek berjewendî û kariyera şexsî, eşîrî û malbatîyan.

Kurd xelkekî rengîn e. Di nava Kurdistan de misilman, elewî, caferî, êzîdî, mesîhî, ehlî heq û cihû hene. Ev aliyekî Kurda ye. Li aliyê dinê Kurd bavik in, eşîr in, milan û zilan ava kirine. Evan rengên ku di nava Kurdistan de hene, car caran bûne sedemên ku dijminan dijberîyan xistine nabeyna Kurdistan.

Di sala 1514 an de mezhebên caferî û sunnî bûn sedemê dubendiya mabeyna Kurdistan. Kurdên sunnî piştigiriya Yavuz Siltan Selîmê Osmanî kirin û yên Caferî jî piştigiriya Şah Îsmailê Safewî kirin. Di dawiyê de yên ku dihatin kuştin Kurd bûn. Heta ev baweriyên olî bûn sedemekî ji sedemên ku Kurdistan di sala 1639 an de bi peymanê Qesrîşîrîn bû du perçe.

Sala 1920 a Komîta Îstîqlal a Kurdistanê di bin pêşewatiya Xalid Begê Cibrî de hat damezrandin. Rêxistina hanê, di dîrokê de Komîta Îstîqlal a Kurdistan bi navê (Azadî) tê binavkirin. Azadî ne tenha li herêmeka Kurdistanê, belkî li seranserî Kurdistanê xwe bi rê xistibû. Sûbay, rewşenbir, eşîr û şêxên Kurdistan hemû xwe dabûn hev. Dema dewleta Tirkîyê vê yeka hanê dît, di tevgera Şêx Seîd ya Pîranê de provake kir û di nav gel de dest bi komkujiyê kir û herwiha gelek ji kadirên tevgerê jî darda kir.

Damezrandina Xoybûnê (1927) di rêya yekîtiya netewî de pêngavekî baş bû. Tevgera Agirî gelekî serkeftî ye. Lê, mixabin bi hevkarîya dewletên Tirkîyê, Îran û Sovyeta wê rojê rê neda ku temenê tevgerê zêde bidome. Lê yekîtiya Kurdistan di vê bizavê de weke mînak e.

Di salên 60an de Partiya Karkerên Tirkîyê(TİP) hate ava kirin. Ji Kurdistan jimareka zêde di nava partiyê de xebat dikirin û heta di hil-

bijatinên giştî de 15 wekîlên xwe xistibûn Meclîsa Tirkîyê. Di sala 1965an de Partiya Demokratî Kurdîstan a Tirkîyê (T-PDK) ava bû. Xwe gelekî berfireh kir û di hîlbijartinan de piştigiriya TİP ê kir. Di nava TİP ê de şorişgerên Tirkan di doza Kurd de teşqele derdixistin. Şoreşgerên Kurdistan mecbûrî damezrandina DDKO yan (Rêxistinên Kulturî yên Şoreşgerên Rojhilatî) ava kirin. DDKO piştî Kurdistan Tealî Cemiyetî(KTC)yê yekemîn rêxistina Kurdistan ya yasayî bû. Di van rêxistinan de Kurd xwe kom kiribûn. Em dikarin bêjin ku di gelekî xwepêşandanên Kurdistan de an gelekî tevgerên ji bo Kur-

Di gelek demên dîrokê de carna dubendî carna jî çend bendî ango çend qolî di nabeyna Kurdistan de peyda bûne. Ji bo peydabûna van dijberiyên nava Kurdistan, gelek sedemên wî hene; wek fitne û leyîstokên Tirk, Ereb û Eceman; wek berjewendî û kariyera şexsî, eşîrî û malbatîyan.

Kurd xelkekî rengîn e. Di nava Kurdistan de misilman, elewî, caferî, êzîdî, mesîhî, ehlî heq û cihû hene. Ev aliyekî Kurda ye. Li aliyê dinê Kurd bavik in, eşîr in, milan û zilan ava kirine. Evan rengên ku di nava Kurdistan de hene, car caran bûne sedemên ku dijminan dijberîyan xistine nabeyna Kurdistan.

distanê de, Kurdên di nava TİP û T-KDP û hemû DDKO yan dibûn yek dil û yek can. Ev bizavên mabeyna salên 1960 an û 1971 an ji bo Kurdistan mînakên pir başin.

Di 12 ê Adar a 1971 an de ekserî li Tirkîyê hate ser hukum û bû desthilatdar. Hemû Kurdên ku di nava TİP û DDKO û T-KDP ê de xebitibûn, kirin zindana leşkerî ya Diyarbekirê. Gelekî Kurdên siyasî derbasî başûrê Kurdistanê bûn. Di nabeyna Kurdên di zindana Diyarbekir de fikrên cûda çêbûn, li bavî jî bi tevgerî, yekîtiyeka baş hebû.

Di sala 1974 an de lêborîna(efû) giştî ji aliyê Komara Tirkîyê ve derket û Kurdên di zindana Diyarbekirê de hemû zivirîn malên xwe. Mixabin ew fikrên cûda yên di nabeyna Kurdistan de bûn sedemên ku gelek rêxistin hatin ava kirin. Li gel vî

rêxistinê Bakurê Kurdistanê ji bo fikrên Çinî, Sovyetî û Arnavûtiyan şer û mêrkuji di navbeyna wan da çêbû.. Ez dikarim bêjim ku di nav rêxistinan da dijminayetiya herî xerab di navbeyna PKKê û KUKê de çêbû. Ew dijminantiya ku bû sebebê mirina gelek xortên hêja, çi bû?

Şerê di navbeyna PDK-Î û YNKê, şerê navbêyna PDK û PKKê kîjan aqilmend û dilxwazê Kurdan dikare piştgiya birakujîya ku di nav wanda çêbû bike!

Çend kes serêxwe xistiye nav herdû destên xwe û bêyî parastina şexsê xwe û rêxistinê xwe wî demê fikiriye, gelo ji boyê ew dijminantiya qirêj tişta ku ne dihat parkirin çibû? Sebebê dijminantiya birakujîyê, kî, Çi bu? Kî tê zanîn? Lê, çi gormin bersiva wî hîn ji nehatiye dayîn û nayê dayîn ji.

Sal 2009 e, wekî em dizanin di Bakurê Kurdistanê da gelek partî û rêxistin hene. Lê, di nav partiyên Kurdan de yekîti an jî pêwendiyên baş tune ne. Di demên binçavkirin, zindanîkirin û cezakirinan de tu hêzekî ewlekariya Tirkiyeyê ferqê naxe navbeyna wana. Desthilatdarên Tirkiyeyê ferqê naxe navbeyna wana û hemû Kurdan yek dibîne, ji bona çi Kurd, xwe yek nabînin û dengê Kurdan naçe hev? Her Partî û Rêxistinên

Kurdan fikir û ramanên wan guhertî ye. Wek daxwaza Kurdistanekî serbixwe, Kurdistanekî federatîf, an jî daxwaza mafên mirovayeti (ziman û çandî). Cudabûn pirrengî ye, lê nayê wî maneyê ku bi hevra dijminayetiye bikin. Lewra, di dîroka Kurdan da, di tu demê de dijminayeti Kürdan pêşva nebiriye. Mixabin ji me gelek tişta biriye û me paşve xistiye. Heger Partî û Rêxistinên Kurdan di mesela Netewa Kurd da yekîti an îtîfaqê çê nekin, li gor min ti mana hebûn û ramanên wan tune ye.

Wek min li jor gotî, di axa Kurdistanê de jibo daxwaziya Kurdistanê serbixwe gelek rêxistin hatine avakirin. Jiboyê vî daxwaza pîroz gelek êş, zehmetî û bedelên pîralî wek rexistinî, şexsî û malbatî, her ferdeki Kurd daye û dide. Lê, mixabin di rewşa îro da tişta balkêş ew e ku rêxistinên Kurd rûmetê ji armanca xwe zedetir didine saziyên xwe û tişta giring naveroka wan roj bi roj ji Armanca Neteweyî dûr dikevin.

Tiştê ku em ji bîr dikin hebûna Saziyan ji Armancan peyda dibin.

Hêvî û daxwaza min ew e ku; her Partî û Saziyan Kurdistanî naveroka xwe û xebata xwe li gor xeta Netewa Kurdistanê bineqşînin û bimeqşînin.

İnsanlığın Toplumsal Yürüyüşü ve Kürtler

Hêvî Soran KORKMAZ

Toplumların üretim şekli ve siyasi yapıları tarihsel süreç içerisinde paralellik gösterir. Tarih öncesi çağlarda insanlar avcılık-toplayıcılık yaparak hayatlarını devam ettirmişlerdi. Doğa koşulları ve insanların elindeki imkanlar

başka türlü bir üretim sistemini olanaksız hale getiriyordu. Zaten avcı-toplayıcılığın da gereklerinden biri, küçük aileler şeklinde yaşamaktı. Yani tam anlamıyla bir toplumdan bahsedemeyiz bu çağ için. Daha sonra insanlık, bir

sonraki adım olan tarım toplumuna geçti. Yerleşik hayata geçmek anlamına da gelen tarım toplumuna geçiş, kendisiyle beraber feodalizmi getirdi. Bir sonraki adım ise sanayi devrimi oldu. Tarihsel süreçte sanayi toplumuyla (kapitalist) gelen siyasi akım ise, ulus-devlet anlayışı oldu. Kapitalizmin bir sonraki adım olan emperyalizm ise, kendisiyle çok uluslu-çok kültürlü devlet anlayışını getirdi (ulus üstü toplum). Marx'a göre bu sürecin bir sonraki adımı sosyalizmdir. Bu da süreç içerisinde devletsiz toplumu getirecektir.

Bunlar tarihte kırılma noktaları olarak geçer. Bir sonraki adıma geçen toplumun bir önceki topluma dönmesi imkansızdır ve bununla birlikte adımların teker teker çıkılması gerekmektedir. Mesela SSCB Örneğini ele alırsak; Ekim 1917'den önce Rusya sanayi devrimini henüz tamamlayamamış bir tarım toplumdur. Fakat Ekim Devrimi'yle toplumsal gelişmede iki-üç adım sonrası olan sosyalizme geçti. Bununla kısa zamanda dünyanın süper gücü olmasına rağmen seksen küsur yıl gibi kısa bir sürede yıkıldı. Şüphesiz yıkılışının bir çok nedeni vardı ama en önemli neden insanların kapitalizme olan doyumsuzluklarıydı. Sosyalizm, kapitalizme göre çok daha ideal bir sistem olmasına karşın bu doyumsuzluğun yarattığı ekonomik ve siyasi sorunlar Sovyetlerin yıkılmasına neden oldu. Yani tarih Rus toplumunu yaşaması/olması gereken toplumsal aşamaya geri getirdi.

Aynı tehlike bugün Kürtler için de geçerlidir. Feodalizm batağından kurutulamayan Kürt toplumu, sanayileşme ve ulus-devlet aşamasına geçmeden çok uluslu- çok kültürlü yapıya geçmek istemektedir. Şüphesiz kapitalizmin vermiş olduğu bireysel doyumun emperyalizm fazlasıyla verecektir. Ama bu çok kültürlü devlet yapısı, ulus-devlet olmanın özlemini gidermeyecektir.

Bugün Kürdistan coğrafyasının en büyük parçası olan Orta ve Kuzeybatı Kürdistan'da (Türkiye toprakları içerisinde kalan kısım) ya-

şayan Kürtlerin bir kısmı federalizm, çok büyük bir kısmı ise "Demokratik Cumhuriyet" dedikleri ve benim ne tam olarak anlayabildiğim ne de bir mantık çerçevesine oturabildiğim ve bu nedenle de yorum yapamayacağım bir yapı istemektedirler; daha doğrusu istediklerini söylemektedirler. Federalizm isteyen kesim biraz daha akla yatkın söylemlere sahiptir. Bunlar, nesnel koşulların başka bir şeye izin vermeyeceğini dile getirmektedirler.Şüphesiz bunların

...Aynı tehlike bugün Kürtler için de geçerlidir. Feodalizm batağından kurutulamayan Kürt toplumu, sanayileşme ve ulus-devlet aşamasına geçmeden çok uluslu- çok kültürlü yapıya geçmek istemektedir. Şüphesiz kapitalizmin vermiş olduğu bireysel doyumun emperyalizm fazlasıyla verecektir. Ama bu çok kültürlü devlet yapısı, ulus-devlet olmanın özlemini gidermeyecektir.

Bugün Kürdistan coğrafyasının en büyük parçası olan Orta ve Kuzeybatı Kürdistan'da (Türkiye toprakları içerisinde kalan kısım) yaşayan Kürtlerin bir kısmı federalizm, çok büyük bir kısmı ise "Demokratik Cumhuriyet" dedikleri ve benim ne tam olarak anlayabildiğim ne de bir mantık çerçevesine oturabildiğim ve bu nedenle de yorum yapamayacağım bir yapı istemektedirler...

haklı oldukları noktalar vardır. Kaldı ki, Sovyetler örneğinde belirttiğime benzer şekilde çok uluslu devlet yapısı, ulus devlet'ten çok daha akla yatkındır. Lakin yukarıda belirttiğim nedenlerden dolayı bu çözüm, sorunu çözmeye yetmeyecektir. Diğer açıdan federalizm ve çok kültürlü yapının dünyadaki uygulamalarına baktığımız zaman, bunun Kürtler için kesinlikle yetersiz bir çözüm olduğunu daha net görebiliriz. Örneğin, Almanya da azınlık statüsü kazanmış halklardan olan Sorbların toplam nüfusu 20-30 bin arasındadır ve şu anda "Demokratik Cumhuriyet" isteyenlerin talep ettikleri tüm haklara sahiptirler. Üstelik bir çok eyalete bölünen Almanya'nın iki eyaletinde de söz sahibi grupların başında yer almaktadırlar. Nüfusu, yaklaşık 16.5 milyon olan Hollanda'da ise, nüfuslarının 400 bin civarında olduğu tahmin edi-

len Frizler, Hollanda'da ikinci ulus olarak sayılmaktadırlar. Dilleri ikinci resmi dil olarak kabul edilmiş ve ilk öğretimde tüm Hollanda'da zorunlu ders olarak verilmektedir. Türkiye nüfusunun yaklaşık %30_40'ını oluşturan Kürtlerin kendilerini %2.5'lük Frizlerle bir tutmak istenmesi, gerçekten hazindir. Bu örneklerde de görüldüğü gibi dünyanın hiçbir yerinde 40 milyonluk bir "azınlık" veya federal yönetim yoktur.

Sosyolojik açıdan da incelendiğinde aynı so-

nuçlar çıkacaktır; bir toplum bir ulus devlet olmadığı, o romantizmi yaşayıp doymadığı sürece, bu kendi içinde bir özlem olarak kalacaktır.

Kurulacak devletin Kürtlere yararlı mı, zararlı mı olacağı; ekonomisini neye dayanacağı, nasıl ayakta duracağı konuları tartışmaya açıktır; ama unutulmamalıdır ki, her ulusun kendi kaderini tayin hakkı olmalıdır ve ister "Demokratik Cumhuriyet" istesin, ister Federalizm her Kürd'ün kalbinde bağımsızlık özlemi vardır ve olmalıdır da...

ULUSAL BİRLİK MÜCADELESİ

Suphi ORAK

Öncelikle TEVKURD'un TEVKURD adıyla bir dergi yayınlama kararını önemsiyor ve bu dergide emeği geçen tüm arkadaşları kutluyorum. TEVKURD'un bir meclis üyesi olarak dergi konusunda ısrarcı olanlardan biriyim. Ve bugün dergi çıkarıyor olmamız, oldukça önemlidir.

Başından beri içinde bulunduğum TEVKURD; ulusal birliği oldukça önemsemiş, tarafların birbirleriyle çalışabilmesi noktasında epey çaba harcamıştır. TEVKURD'un içinde bulunan grup, çevre ve tek tek şahsiyetlerin büyük özverileriyle bugüne gelindi. Mümkün olduğunca

milli konseptte bir arada olabilme adına hareket edildi. Kuşkusuz TEVKURD'un büyük eksiklikleri vardır ve ileride de olacaktır. Ancak; bugüne gelmeyi de önemsemek gerekir. TEVKURD ulusal birlik hareketi anlamında, model bakımından bir ilktir. Meşruiyeti esas alan açık Kürdistanı, sivil itaatsiz bir harekettir. Kendi içinde bireyin de hukukunu gözeten bir yapılanmadır. İnanç özgürlüğüne saygılı, farklılıkları bir renklilik kabul eden bir içtüzük hukukuna sahiptir. Bu bakımdan TEVKURD; bugüne kadar oluşturulup bir şekilde dağılan veya dağıtılan diğer tüm birliklerden farklıdır. Kürdistan'da "bağımsızlar ordusu-nu" gözeterek hareket eder. Ayrıca bir diğer önemli yanı; Kuzey Kürdistan'da var olan bir boşluğu, yani Kürdistanı siyasetin meşru mücadele alanını doldurma amacıyla doğmuş, ancak diğer siyasi oluşumların ne alternatifi, ne de yedeği olma anlayışındadır. Varlığını Kürt olma meşruluğundan alan, Kürtlerin kendi kaderini tayin etme hakkını savunan, Kürtlerin kendi coğrafyasında siyasal iktidar sahibi olma anlayışını benimser ve bunun mücadelesini verir. Bütün bu nedenlerin başında, ulusal birliği siyasetinin mihenk taşı kabul eder.

Tarihsel olarak Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi, ulusal birliğini oluşturamamanın sancısını hep yaşamıştır. Dünya ulusları içinde "en dağınık" ulus olma özelliğini, bütün inadıyla korumaya çalışıyor demek doğru olsa gerek. Sovyetlerin çöküşüyle birlikte bağımsızlaşan onlarca uluslara rağmen, Kürtlerin bugünkü yüzyılda halen ulusal birliğini tartışıyor olması, kanımca "ayıpların" en büyüğüdür. Elbette ulusal birlik oluşturamamanın belli sebepleri vardır, bunu burada tartışmanın yersiz olduğunu düşünüyorum. Ancak bir gerçek var ki; Kürtler için birlik, en can alıcı bir faktördür.

Kürdistan; Orta-Doğu'nun göbeğinde beyni iskeletli dört sömürgeci devlet ve İngiltere ile Fransa'nın sömürgeleştirdiği uluslararası bir sömürgeci devlettir. Uluslararası sömürgeci bir devletin kurtuluşu da, ancak uluslar arası bir konseptle mümkündür diye düşünüyorum. Bu bakımdan Güney Kürdistan'daki mevcut duruma daha objektif baktığımız zaman, bu anlayış daha da anlaşılabilir ka-

msındayım. Böylesi sömürgeci bir ülkenin kurtuluşu, enternasyonalist bir kurtuluş anlamı da taşıyacaktır. Doğal olarak Kürdistan'ın kurtuluşu, layık olduğu dünya devletleri arasındaki yerini alması da bu bakımdan zor ve çetin bir mücadeleyi gerektiren bir gerçektir. Zor ve çetin olan bu kutsal mücadele, milli mutabakatta bir arada olmayı zorunlu kılmaktadır. Uluslar arası kurtuluş, uluslararası konsepti gerektiren nedenin başında yine ulusal birlikten yana düşünmek durumundayız.

Bugünkü konjonktürde uluslar arası konsept-

Tarihsel olarak Kürdistan ulusal kurtuluş mücadelesi, ulusal birliğini oluşturamamanın sancısını hep yaşamıştır. Dünya ulusları içinde "en dağınık" ulus olma özelliğini, bütün inadıyla korumaya çalışıyor demek doğru olsa gerek. Sovyetlerin çöküşüyle birlikte bağımsızlaşan onlarca uluslara rağmen, Kürtlerin bugünkü yüzyılda halen ulusal birliğini tartışıyor olması, kanımca "ayıpların" en büyüğüdür. Elbette ulusal birlik oluşturamamanın belli sebepleri vardır, bunu burada tartışmanın yersiz olduğunu düşünüyorum. Ancak bir gerçek var ki; Kürtler için birlik, en can alıcı bir faktördür.

ten daha önemlisi, Kürtlerin kendi ulusal birliklerini oluşturmalarıdır. Güneydeki duruma baktığımız zaman, bunun böyle olduğunu rahatlıkla görebiliyoruz. Dolayısıyla Kuzey Kürtlerinin parçalanmışlığı, her zaman için geleceğimize dair sancılar, halkımız için de kaygılar yaratmıştır. Aynı durum yanlış değildir, aynı savunma mekanizmalarına sahip olmanın yanlışlığını kavramak gerekir. Aynı düşünmenin demokrasi gereği olduğu gerçeği, Kürtlerin kendi geleceklerine dair ulusal birlik oluşturmaları önünde bir engel asla teşkil etmez. Aynı durmanın sorunsalları ne olursa olsun, Kürtlerin acilen milli mutabakatta bir arada olmaları zorunludur. Bu zorunluluk, aynı zamanda birlik olma açısından büyük bir aciliyeti de önümüze koymaktadır.

Bu bakımdan TEVKURD modeli açık bir model olmakla birlikte; Kürdistan'da var olan tüm yapılara kapısını aralamıştır. Kürdistanı düşünen tüm kesimlere açıktır. Her eğilimin kendisini ra-

hatlıkla tarif edeceği ve ulusal birliğe hizmet verebileceği bir yapılanmadır. Komünistinden sosyalistine, dindarıdan ateistine, burjuva milliyetçisinden liberaline kadar her kesimin içinde kendini bulabileceği bir ulusal harekettir. Doğal olarak böylesine açık Kürdistanı olan bir yapı, meşruiyeti esas alma yanıyla, farklı düşünöenleri ayrı bir zenginlik kabul etmektedir. Sorunumuz, ölkemizde farklı düşünöen eğilimlerin olması sorunu değildir. Asıl sorunumuz, ölkemizin üzerinde süregelen sömürge statükosunun var olma sorunudur. Kürtlerin ulusal haklarından mahrum edilmesi kabul edilir bir durum olmadığına göre, yapılması istenilen ve gerekli olan esas durum ulusal birliğin oluşturulmasıdır.

O halde Kürdistan için var olan tüm yapıların fedakârca tutum sergileme zamanıdır. Dar grupçuluktan kurtulma zamanıdır. Sekter davranışlardan arındırılma zamanıdır. Düşüncesini diğör bir düşünöenceye, kendi gerçeğini diğör birilerinin gerçeğine kabul ettirme anlayışından vazgeçilmelidir. Kürtlerin artık kendi aralarında çok seçici olma anlayışını bırakma/bıraktırma zamanıdır. Hiçbir insan, diğör bir insandan daha insan değildir.

Hiçbir düşünöence diğör bir düşünöenceden daha üstün de değildir. Herkesin inancı, düşünöencesi kendi açısından daha gerçekçi bir düşünöencedir. Otuz-kırkı yıldır herhangi bir siyasal-politik ideolojide birbirlerini ikna edemeyenlerin, bugünden sonra birbirlerini ikna etmelerini bekleyemezsiniz/beklenilmemelidir de. Elbette TEVKURD içinde olanlarımızın farklı-farklı ideolojik anlayışları vardır. Hatta kimi konularda uzlaşşı bile sağlanamayabilmiz. Ancak bugünkü konjoktürde üzerinde uzlaşşacağımız o kadar çok nedenimiz olduđu halde, buna rağmen bir arada olamamak, Kürt halkına yapılabilecek en büyük haksızlıktır diye düşünüyorum.

Dolayısıyla bir arada olmak, bir arada politika üretmek gerçeğini kabul etmemiz gerekir. Bunun için TEVKURD ulusal birliğı esas alan bir harekettir. Bu bakımdan, herhangi bir düşünöenceye kapalı olmamıştır/olmayacaktır da. Her bir Kürdistanı eğilimin, her bir bireyin kendisini içinde rahatlıkla ifade edebileceğı bir hareket olma özelliğine sahip olan TEVKURD; Kürt Ulusal Birliğıni önemseyen tüm Kürdistanlılara açık bir harekettir.

KÜRT ULUSAL HAREKETİNİN SORUNLARI VE SEÇİMLER

Arif SEVİNÇ

Ulus kavramı insanlık tarihi içinde kısa bir süreci kapsayan yeni bir kavramdır.

Kapitalist üretim ilişkilerinin ortaya çıkması ve gelişmesine paralel olarak, kendi pazarına sahip olmak isteyen burjuva sınıfının, toplumu küçük derebeyliklere bölen feodalizme, ya da işgalci yaban-

cı güçlere karşı, yine kendi pazarında egemen olmak üzere geliştirdiği yeni bir toplumsal birlik modelidir.

Feodal toplum parçalanmışlıkla karakterize olur. Her feodal kendi egemenlik alanında iktidardır. Aynı dili konuşan, aynı ülkede yaşayan, ortak bir tarihsel

geçmişe ve kültürel değerlere sahip toplum, feodal sitem içinde yüzlerce iktidar birimine bölünmüştür.

Gelişen üretim ilişkilerin feodalitenin bağrında doğurduğu ve geliştirdiği kapitalist sınıf ise çok daha geniş birlikteliklere ihtiyaç duyar. Feodal çitlerin, ortak bir pazarın oluşmasını engellemesi, sistemin ihtiyaç duyduğu ucuz iş gücünün "insan emeğinin" feodalın denetiminde olması, ham maddeye ulaşmada, üretilen malların pazarlanmasında feodalitenin engelleyici yapısı bir süre sonra iki sınıfın kapaşmasına neden olur.

Aynı kapaşma sömürge ülkelerde de ortak pazarın oluşmasını engelleyen, kendisine tabi hale getiren, yer altı yerüstü kaynaklarını talan eden işgalci ve yabancı sömürgeci güce karşı da yürütülür.

1789 da Fransız devrimi ile birlikte sermaye sınıfı, işçi ve köylüleri de yanına alarak feodaliteyi yıkar, krallığı devirir, kendi iktidarını kurar ve dünyada yeni bir süreç başlar.

Uluslaşma süreci, ulus-,ulusal birlik, ulusal mücadele, ulusal devlet gibi kavramlar burjuvazinin ortaya çıkması ve gelişmesine paralel olarak su yüzüne çıkar.

Bu süreç Burjuvazinin yani sermaye sınıfının devrimci, milliyetçi olduğu dönemdir.

Kendi pazarına sahip olma sürecinde, bulunduğu coğrafyada ortak olan her şeye sahiplenilen ve yücelten burjuvazi, ülkeyi, dili, dini, kültürü kutsar. Toplum ortak acılar ve kıvançlar ile, ortak değerler etrafında birleştirmeye çabalar. Her şey vatan içindir. Toplum oluşturulan her sınıfı, her kesimi ve bireyi vatan için, ulus için fedekarlığa, hatta hayatını ortaya koymaya çağırır.

Ulus devlet inşa edildikten sonra da milleti, devletin sınırları içine hapseder, gümrükler ve sınırlarla kuşatır. Feodaliteye, parçalanmışlığa, sömürgeci işgale karşı öne çıkarılan, kutsanan değerler, iktidar olan sınıfın, milletin ekseriyeti üzerinde tahakkümünün araçları haline gelir.

Özetle ulus-ulusal birlik ve ya ulusla ilgili olan her şey, toplumların gelişim sürecinin belli

bir aşamasında, zorunlu olarak ortaya çıkan bir olgudur. Ve kökeninde kendi pazarına hakim olma isteği yatar. Bu sınıf feodalitenin içinde, yeni üretim araç ve ilişkilerinin gelişmesiyle ortaya çıkan ve gelişen sınıftır.

Fransız devriminden bu yana, 220 yıldır dünya bu kavramlar üzerinde şekillenmektedir.

Bu gün dünya yüzlerce ulusal devlet tarafından paylaşılmıştır.

Toprak birliği, dil birliği-kültür birliği-ortak ruhsal şekillenme içinde olan bir halkın kendi pazarına hakim olması bir iktidar sorunudur.

Kendi pazarına sahip olma sürecinde, bulunduğu coğrafyada ortak olan her şeye sahiplenilen ve yücelten burjuvazi, ülkeyi, dili, dini, kültürü kutsar. Toplum ortak acılar ve kıvançlar ile, ortak değerler etrafında birleştirmeye çabalar. Her şey vatan içindir. Toplum oluşturulan her sınıfı, her kesimi ve bireyi vatan için, ulus için fedekarlığa, hatta hayatını ortaya koymaya çağırır.

Ulus devlet inşa edildikten sonra da milleti, devletin sınırları içine hapseder, gümrükler ve sınırlarla kuşatır. Feodaliteye, parçalanmışlığa, sömürgeci işgale karşı öne çıkarılan, kutsanan değerler, iktidar olan sınıfın, milletin ekseriyeti üzerinde tahakkümünün araçları haline gelir.

Ulusal birlik özlemi, ağır ulusal baskı ve feodal parçalanmışlık altında olan her halkın-ulusun ortak özlemidir.

Egemen olana karşı başarılı olmak için bireysel, ailesel, aşiretsel ve ya lokal olarak yürütülen mücadelelerin başarısızlığı, istenilen sonuca ulaşamaması, her toplumda güçlerin bir araya getirilmesi yönünde derin bir özlem yaratmıştır.

Kürtler açısından da bu durum geçerlidir.

Bu gün Kürtlerin ülkesi Kürdistan, dört parçaya bölünmüş durumdadır.

Bir bütün olarak feodal parçalanmışlık içinde olan Kürdistan 1639 yılında Sefavi ve Osmanlı devletleri arasında Doğu ve batı yönünde ikiye bölündü.

Bu bölünmeyi 1.Dünya Savaşı sonrası Osmanlı devletinin emperyalist devletler tarafından

paylaşılması sürecinde Kürdistan'ın bir kez daha parçalanması izledi.

Kürdistan'ın bir parçası yeni kurulan Irak Devleti'nin, küçük bir parçası da Suriye Devleti'nin sınırları içinde kaldı.

Kürdistan'ın kapitalizmin şafağında, kapitalist üretim ilişkilerinin henüz filizlendiği bir dönemde parçalanmış yapısı uluslaşma sürecini etkileyen bir faktör olmuştur.

Osmanlı İmparatorluğu döneminde özellikle 1800'lü yıllarda Kürdistan'ın bir bütün halinde, devlet olarak örgütlenmesine öncülük edenler başarılı olamamış, İran -Osmanlı arasındaki statüko Kürdistan'ın birleştirilmesine olanak vermemiştir. 1. Dünya Savaşı'nı takip eden yıllarda ise ulusal Kürt hareketleri "parça" çerçevesinde olmuştur. Her parçadaki Kürt egemenleri-ileri gelenleri, (Mirler, begler, şeyhler-seyitler ve Osmanlı ordusunda yüksek rütbeli Kürt subaylar, Tüccarlar vb) ulusal mücadelelere öncülük ederken buldukları parçayı esas almak, mücadeleyi yalnızca kendi sömürgeci rejimine karşı yürütmek durumunda kalmışlardır. Çoğu kez Kürdistan'ın bir parçasını elinde bulunduran sömürgecilerle, mevcut statükonun mimarı emperyalist devletlerle ilişki, destek arayışına girmişlerdir.

Ulusal mücadelenin zorunlu ihtiyaçlarından kaynaklanan bu politika her seferinde sömürgeci devletlerin, emperyalist devletlerin dayanışmasıyla yenilgiyle sonuçlanmıştır.

Kürtler açısından, "ulusal birlik" öncelikle bu statükoya karşı, Kürdistan'ın, Kürt halkının iradesi dışında parçalanmış yapısının ortadan kaldırılmasını, Kürdistan'ın bir bütün haline getirilmesini hedeflemektedir.

Bu süreçte mücadele edilmesi gereken güçler, doğal olarak Kürdistan'ın parçalı yapısını yaratan ve koruyan emperyalist güçler ile ülkemizin her parçasını egemenliği altında tutan sömürgeci devletlerdir.

Bu çerçevede "ulusal birlik"ten murat edilen dört parçanın ulusal güçlerinin birlikteliği ve dayanışmasıdır.

Kürdistan'ın ilk bölünmesinden yani, 1639 yılından bu yana 370 yıl geçti.

İkinci bölünme üzerinden ise neredeyse 95

yıl geçmiş bulunmaktadır.

Kürdistan'ı paylaşan sömürgeci ülkelerin farklı gelişim süreçleri, sosyo-ekonomik gelişmelerindeki, siyasal yapılanmalarındaki farklılıklar, Kürt halkının, bu parçalardaki hem sosyal yapısının hem de mücadele yol ve yöntemlerinin farklı olmasını, önceliklerinin, ittifaklarının farklı bir seyir izlemesini gerektirmiştir.

Kapitalizmin her parçadaki farklı gelişimi, milliyetten millete evrilme, uluslaşma süreci, ulusal mücadele parçalarda kendine has yollar izlemiştir.

Bu nedenle "ulusal birlik" denildiğinde, aynı zamanda, bir parçadaki ulusal güçlerin birliği de anlaşılmaktadır.

Kürt siyasetinde ağırlıklı eğilim, önce kendi parçasında birliğin sağlanması daha sonra diğer parçalarla birlik sürecinin başlatılması yönündedir.

Kürt Ulusal Birlik Hareketi TEVKURD'da bu anlamda Kürdistan'ın kuzey parçasında bir birlik hareketidir.

Osmanlı Devleti'nin son meclisinde alınan Misak-ı Milli kararı Kürtlerle Türklerin birlikte yaşadıkları coğrafyada bir devlet kurulması, ancak Kürdistan'ın bu devlet sınırları içinde, özerk olması üzerinedir.

Bu coğrafyanın emperyalist devletler tarafından işgali, Osmanlı İmparatorluğu içinde birlikte yaşayan Türklerle Kürtlerin ortak mücadelelerinin de zeminini oluşturmuştur.

Ancak Türkler İngiliz ve Fransızlarla anlaştı. Misak-i Milli sınırları içinde olan, Musul vilayeti olarak da bilinen Kürdistan'ın güney parçasını İngiliz ve Fransızlara terk etti.

Sadece Kerkük petrollerinden bir miktar pay aldıysa da onu da kısa süre sonra altın karşılığında İngilizlere sattı.

Osmanlıdan arta kalan sınırlar içinde 1922 de Lozan Antlaşması'yla yeni bir devlet kuruldu.

Artık Türk burjuvazisinin elinde bir ulusal pazarı ve onu yönetecek bir ulusal devleti vardı.

Üstelik bu sınırlar içinde Kürdistan'ın bir parçası da bulunmaktaydı.

Kürt egemen sınıfları yaptıkları ittifakın gereği olarak kendi pazarlarına sahip olmak, kendi kendilerini yönetmek üzere verilen "özerklik"

sözünün tutulmasını beklediler.

Ancak Türk egemenleri bu talepleri karşılamak niyetinde değildi.

Tam tersine yoğun bir red-inkar ve imha politikası yürürlüğe koyarak, tek ulus yaratmaya giriştiler. Kabul etmeyen ve direnenler ya imha edildi ve ya boyun eğmeye, susmaya zorlandı.

Aldatıldıklarını anlayan Kürt egemen sınıfları kendi devletlerini kurmak için isyana giriştilerse de sonuç alamadılar.

1921 yılında Koçgiri de başlayan ulusal ayaklanma kısa sürede bastırılmıştı. Daha sonra bir birini izleyen Kürt ayaklanmaları (irili ufaklı 28 isyan) 1925 te Şeyh Sait ayaklanması, 1926-30 da Ağrı ayaklanması ve 1939 da Dersim'de Seyit Rıza ayaklanması olarak gerçekleşti.

Osmanlı mirasını devralan yeni rejim görece güçlü olanaklarıyla Kürtler arasındaki ayrılıkları körükledi.

Alevi Sünni, Zaza -Kurmanç, ayrımını iyi kullandı.

Aşiretsel ayrılıkları derinleştirdi.

Her başkaldırının lokal kalması için ustaca davrandı. Şeyh Sait ayaklanması sırasında Alevi Kürtleri, Seyit Rıza ayaklanması sırasında Sünni Kürtleri ya yanına çekti ve ya tarafsızlaştırdı.

Bu gün de Kürtlerin kuzeyde ulusal birlik oluşturmalarının engellenmesi yönünde ki aynı politika devam etmektedir.

Kürt ulusal birliğinin sorunları

Türkiye devleti Kuruluş sürecinde kendi kendisini yönetme, yani bir müstakil Kürdistan devleti kurma çabalarına girişenleri imha etme, Kürdistan'dan, buldukları ve etkili oldukları topraklardan sürme, batı illerine dağıtma yolunu seçmekteydi.

1925 Şeyh Sait isyanı yenilgiyle sonuçlanmış, önderleri asılmış, öldürülmüş, geri kalanlar ise sürgüne tabi tutulmuştu.

Rejim, isyana katılmasa bile, hatta İsyân sırasında devlet yanlısı bir pozisyonda olan ancak bulunduğu bölgede ağırlığı bulunan şahsiyetleri de sürgüne tabi tuttu. Mallarına, mülklerine el

koydu.

Amaç, Kürt ulusal mücadelesine önderlik edecek kadroları, potansiyel isyancıların nüfusunu kırmak, halktan soyutlamaktı. Rejime boyun eğme duruma getirmektir.

Bu şekilde gelecekteki ulusal kalkışmanın sınıfsal temelini, maddi zeminini yok etmekte.

Bu baskı ve sindirme politikası 1926 da başlayan 1930 da tekrar alevlenen Ağrı İsyân'ının temeli oldu.

Sürgüne tabi tutulan, mülksüzleştirilen Kürt egemenleri (ağa-beg-dini önderler, nüfuslu tüccarlar Vb.) sürgün yerlerinden kaçarak Ağrı da-

Türkiye devleti Kuruluş sürecinde kendi kendisini yönetme, yani bir müstakil Kürdistan devleti kurma çabalarına girişenleri imha etme, Kürdistan'dan, buldukları ve etkili oldukları topraklardan sürme, batı illerine dağıtma yolunu seçmekteydi.

1925 Şeyh Sait isyanı yenilgiyle sonuçlanmış, önderleri asılmış, öldürülmüş, geri kalanlar ise sürgüne tabi tutulmuştu.

Rejim, isyana katılmasa bile, hatta İsyân sırasında devlet yanlısı bir pozisyonda olan ancak bulunduğu bölgede ağırlığı bulunan şahsiyetleri de sürgüne tabi tuttu. Mallarına, mülklerine el koydu.

ğına sığındılar ve kısa sürede merkezi Ağrı dağı olan bir isyan örgütlendi. XOYBUN örgütünün de siyasal önderliğiyle isyancı Kürtler, ulusal birliği ve bağımsız Kürdistan'ı hedefleyen bir hükümet kurdular.

İsyân, İran ve TC devletinin ittifakı ile yenilgiyle sonuçlandı.

Türk Devleti bu isyan sonrasında Kürt ulusal mücadelesi için çok önemli yeni bir politika geliştirdi.

Kürt ulusal önderliği rejime eklemlendi.

Ayrı bir Kürdistan devleti kurmaktan, kendi kendini yönetmekten vazgeçilmesi, Kemalist rejime karşı olunmaması, hatta onu yerelde temsil etmesi karşılığında "önderlik pozisyonunda olan ailelerin önde gelenleri veya çocukları ya millet-

vekili yapıldı ve ya Türk sermayesinin Kürdistan pazarındaki başbayileri haline getirildi.

Kürdistan başlı başına bir pazar değil Türkiye pazarının bir parçası haline geldi.

Artık kendi ulusal pazarına sahip olma, ulusal birliğini ve devletini oluşturma çabası içinde olması gereken Kürt ileri gelenlerini sömürgeci rejimle kol kola girmiş halde görmekteyiz.

Onlar, Sömürgeci devlet çarkının seçkin bürokratları, Cumhuriyet Halk Partisi ve ya Demokrat Parti'nin milletvekilleri, teşkilat başkanları, delegeleridirler...

Çocuklarını asimilasyon merkezlerine yani okullara yalnızca okuyan olarak değil, gönüllü olarak eğiten ve öğreten olarak gönderenlerdir.

Sömürgeci devlet çarkının yerel bürokratları, daire müdürleridir.

Devlet dairelerinin, karakol ve kışlaların müteahhitleridir.

Sömürgeci sermayenin ihtiyaç duyduğu hammaddeleri temin eden, ürettiği metalleri Kürdistan'da satan girişimcileridir.

Hatta diplomatik zeminde, Türk devletinin sömürgeci politikalarını gizleyen, meşrulaştıran heyetlerinin seçkin elamanlarıdır.

Kürdistan'da "ulusal birliği" talep edecek, bunda çıkarı olacak, bunun mücadelesini verecek olan bu kesimin işbirlikçi hale getirilmesi, Kürt ulusal hareketinin güçlü- doğal sınıfsal ve sosyal zeminini yitirmesine yol açmıştır.

Bu gün de, bu doğal sınıfsal ve sosyal zeminin cılızlığı devam etmektedir.

Zira Kürdistan'da palazlanan sermaye kısa sürede daha elverişli olanakları olan metropollere yönelmekte, yatırımlarını oralara yapmakta, sömürgeci sermaye ile pazar savaşına girmek yerine onunla bütünleşmeyi seçmektedir. Kürt sermayesi, Türk devletinin kanatlarıyla uçmaya çalışmaktadır.

Bu durum Kürt ulusal birliğinin en önemli paradoksudur.

Kuzeyde 1946 seçimlerinin ardından, Doğu Kürdistan'da Mahabat Kürt Cumhuriyeti'nin kuruluş süreci yaşanırken bile Kürt ulusal hareketinin sessizliğe bürünmesinin nedeni budur.

Yaklaşık 20 yıllık sessizliğin ardından Güney Kürdistan'da Barzani hareketine duyulan sem-

pati, 1965'te yüzü güneye dönük Türkiye KDP'sini yaratmışsa da, etkisi çok sınırlı kalmış, asıl hareketlilik 1970'li yılların ortalarında sol-sosyalist hareketin Kürdistan'da gelişmesiyle yeniden başlamıştır. PSK-KİP, Rızgari Kawa-Ala Rızgari, KUK, ve PKK gibi örgütler kanalıyla Kürt ulusal hareketi, illegal zeminde, yeniden tanımlanmış, hareketin teorik temelleri atılmıştır.

Kürt ulusal hareketi işçi, küçük burjuva ve aydınlar tarafından omuzlanmıştır.

Sömürgeci rejimle bütünleşen Kürt egemen kesiminin aksine giderek sistemden kopan, kendi öz örgütlerini kuran, rejime karşı mücadeleyi programlayan yapılar ortaya çıkmıştır.

Bu süreç Kürt hareketi için gariptenecek bir durum ortaya çıkarmıştır.

1946 seçimlerinden bu yana, ağa-aşiret reisi, beg-şeyh-seyit, tüccar gibi kesimler ağırlıklı olarak muhafazakar-milliyetçi(!) bir çizgide, ama rejimle, sömürgeci partilerle bütünleşen bir görüntü sergilemişlerdir.

Kürt muhafazakar-milliyetçi kesimi Kürdistan kentlerinde CHP'nin ve ya DP'nin, daha sonra da onlardan türeyen partilerin milletvekili olmak için kıyasıya mücadeleye girişmişlerdir.

Ulusal mücadelenin motoru olması gereken Kürt egemen kesiminin, ileri gelenlerinin, bir küçük karakol komutanı kadar bile yetkisi olmayan "milletvekilliği" için giriştikleri mücadele, sarf ettikleri efor trajikomik bir hal almıştır. Kürt sol -yurtsever hareketlerinin ortaya çıkması Kürt egemen sınıfının işbirlikçi tutumunu giderek daha belirgin bir hale getirmiştir.

Kimi istisnalar hariç, Kürt ulusal mücadelesinin kahramanlarının soyundan gelenlerin içine düştüğü bu garipliği içselleştirmeleri, bu durumun sorgulamaları üzerinde düşünülmesi gerekli bir manzaradır.

Kendisini "muhafazakar" ve ya "Kürt milliyetçisi" olarak tanımlayan birinin, ülkesini sömürge statüsünde tutan, halkını asimile eden, red inkar ve imha politikalarıyla varlığını bile yok sayan bir rejimin, Türk milliyetçiliği esasına yapılmış partilerinde vekil olmak adına çabalaması ilginçtir.

Millet vekilliği esasen şu yeminle başlar" Devletin varlığı ve bağımsızlığını, vatanın ve

millletin bölünmez bütünlüğünü, milletin kayıtsız ve şartsız egemenliğini koruyacağıma; hukukun üstünlüğüne, demokratik ve laik cumhuriyete ve Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı kalacağıma; toplumun huzur ve refahı, milli dayanışma ve adalet anlayışı içinde herkesin insan haklarından ve temel hürriyetlerden yararlanması ülküsünden ve Anayasa'ya sadakatten ayrılmayacağıma; büyük Türk milleti önünde namusum ve şerefim üzerine ant içerim.”

Her sistem meşruiyetini seçimler ile sağlar. Sistemin kendisini yeniden üretmesi, ortaya konan seçim sistemine toplumun ağırlıklı bir kesiminin dahil olması, sonuçlarını kabul etmesi ile olanaklıdır.

Yok farz edilen Kürtler, rejimin ortaya koyduğu seçim sistemine ancak Türk olarak dahil olabilmektedir.

Kürt egemenlerinin, bu sistem içinde, üstelik sömürgeci siyasi partiler kanalıyla yürüttüğü Kürt siyaseti doğal olarak “kendi kendini yönetme” perspektifinden yoksundur.

Rejimin egemen Kürt siyaset sınıfına çizdiği sınır “hemşericilik” tir.

Kuzey Kürdistan'da seçimler bu sistemin yeniden üretilmesinin etkin bir aracıdır. Seçimler kanalıyla kendini yenileyen sistemde Kürt siyaset sınıfının “kendi kendini yönetme” perspektifinden yoksun olması Kürt ulusal birliğinin diğer önemli sorunudur.

Öte yandan 1990 yılında SHP'den, Paris Kürt Konferansına katıldıkları için ihraç edilen Kürt kökenli milletvekillerinin, bir grup Türk siyasetçiyle birlikte kurduğu, ancak kısa sürede Türk siyasetçilerin terk ettiği HEP(Halkın Demokrasi Partisi) ile yeni bir süreç başlamıştır.

İllegal Kürt partileri ve politik şahsiyetleri tarafından, sömürgeci sistemin yasal çerçevesi ile sınırlı bir alanda Legal Kürt siyaseti inşa edilmeğe başlamışlardır.

Bu inşa sürecini tetikleyen, belirleyicisi olan rejimin Kürt siyaset sınıfını dışlaması-itmesi ile Türkiye'nin Avrupa birliğine üye olma sürecinin yarattığı zorunlu yumuşama sürecidir.

HEP'in aktörlerinde, rejimin seçim sistemiyle ilk karşılaşmasıyla öne çıkan “mebus” olma güdüsü, rejimin, Kürtlerin kendi kendini yönet-

me perspektifi ile hareket eden kadroları tırpanlaması ve yoğunlaştırılan baskılar HEP'in 1991 seçimlerinde SHP ye dönmesiyle sonuçlanmıştır.

Sınıfsal olarak Kürt küçük burjuva zeminine oturan HEP'te yaşanan gelgitler, tekrar rejimin kanatları altına sığınmaya neden olsa da Kürt siyaseti açısından artık yeni bir kanal açılmıştır.

HEP'in kapatılmasının ardından DEP kurul-

Yok farz edilen Kürtler, rejimin ortaya koyduğu seçim sistemine ancak Türk olarak dahil olabilmektedir.

Kürt egemenlerinin, bu sistem içinde, üstelik sömürgeci siyasi partiler kanalıyla yürüttüğü Kürt siyaseti doğal olarak “kendi kendini yönetme” perspektifinden yoksundur.

Rejimin egemen Kürt siyaset sınıfına çizdiği sınır “hemşericilik” tir.

muş DEP'ten sonra da Kürt hareketi legal zeminde tekrar bölünmüştür.

Bugün legal zeminde DTP-HAKPAR ve KADEP adıyla üç siyasi parti bulunmaktadır.

Türk partilerinde siyaset yapan geleneksel milliyetçi kesimleri saymazsak, gerek illegal zeminde gerekse legal zeminde var olan Kürt ulusal güçleri arasında da birlik oluşturma

çabaları seçim süreçlerinde tersyüz olmaktadır.

Kürt ulusal birlik hareketi TEVKURD'un 2009 yerel seçimleri için yürüttüğü Kürt blok oluşturma çabaları ve sonuçları bu konuda zihin açııcıdır.

TEVKURD Kürtlerde yerleşik ve köklü olan bir özleme cevap olmak üzere başlattığı kendi kendini yönetme “perspektifiyle seçim sürecinde Kürt bloğu oluşturma çabalarına hemen hemen her kurt çevresi olumlu cevap vermiş ancak geleceğe zemin oluşturacak bir blok oluşturulamamıştır.

Türkiyelileşme perspektifiyle DTP, marjinal Türk çevreleriyle blok oluşturmayı tercih etmiş, Ancak DTP dışında kalan kesimler de blok oluşturma gereği duymamışlardır.

HAKPAR-KADEP-Devrimci Demokratlar,

MESOP ve Yurtsever İslami kesimin bir araya gelerek bir blok oluşturamamaları, Hatta TEV-KURD bileşenlerinin dahi sürece birlikte müdahale edememelerinin sorgulanması, Kürt ulusal birlik hareketi için yola çıkan kadroların öncelikle incelemesi, sonuçlar çıkarması gereken bir manzardır.

Kürt ulusal birliği yönündeki genel talebin, neden her dört yılda bir gerçekleşen seçim süreçlerinde parçalanmaya neden olduğu üzerinde

ciddiyetle durulmalıdır.

Kürt yurtsever kesimlerinin üç buçuk yıl birlik söylemleri üzerinde politika üretip, seçim sürecine girilmesi ile birlikte söylemlerinin tam tersi bir pozisyon içine girmelerinin nedenleri sorgulanmalı, bu sorunları aşıcı politikalar geliştirilmelidir.

Kürt ulusal birlik hareketinin başarısı biraz da üreteceği sağlıklı politikalara bağlı olacaktır.

BANG LI KURDÎSTANIYAN JÎ BO HILBIJARTINÊN HERÊMÎ DEST BÎDÎN HEV!

Demokrasî, navê sîstema xwe bi xwe îdarekirina gel e. Du şeweyên demokrasîyê hene: xwe bi xwe îdarekirina raste rast. û xwe bi xwe îdarekirina temsîlî. Îro, her çiqas şeweya demokrasîyê ya temsîlî bê bikaranîn jî, belê baştirin ew e ku gel, raste rast û li şûna xwe, xwe bi xwe îdare bike.

Di rejîma demokrasîyê de Îdareyên Herêmî çiqas xurt bin, kultura demokratîk hewqas serwer dibe. Bandora gel li ser hêza îdarî û siyasî hewqas zêdetir dibe. Rayedarên siyasî û îdarî, baştir têne kontrolkirin û demokrasî pêş dikeve.

Li pêşîya me hîlbijartinên herêmî hene. Ji nuha ve “şerê hîlbijartinê” destpê kiriye! Wisa xuya dike ku, hîlbijartinên 2009an ji bo hemû terefan gelek girîng û stratejîk e.

Lê belê, hîlbijartinên herêmî û îdareyên herêmî ji bo me kurdan du cara girîng in! Kurd, bi riya hîlbijartin û îdareyên herêmî dikarin ji van derfetan sûdê werbigirin û di vê çarçoveyê de li ser nîrxên kurdayetîyê bingeha “xwe bi xwe îdarekirinê” ava bikin.

Helbet li Tirkîyeyê ji alî hiqûqî, îdarî û

siyasî ve nav û nasnameya kurd/Kurdistan nayê qebûlkin, hertişt bi destê sîstema serwerî yê bûye Tirk. Lê rastîya civatê; ya kulturî, demografîk, sosyolojîk û tarîxî ne Tirk e.

Li Kurdistanê, yên ku dangan didin û yên ku têne hîlbijartin bi pirayî kurd in. Ne bi kurdî be jî, kolan, bazar, civat kurd e û kurd li welatê xwe ekserîyet in. Ji wê bonê; her çiqas tu statuya kurda ya yasayî nebe jî, rewşa fiilî tiştêkî din e.

Ji wê bonê; di ‘heqîqeta hal’ de pêvajoyê dikare bi du şeweyan pêk bê û bimeşe:

Yek; Kurd dê lê bixebitin, daxwazbikin û li hêvîyê bipên ku, li Tirkîyeyê qanûn, nîzam bîn guhartin û heqê kurdan yên nasnameyî, kulturî û siyasî bi wan bîn dayîn.

Dido; kurd dê mafên xwe yên kolektîfî; ziman, çandî, nasnameyî, siyasî û îdarî de-facto bînin cîh, bi pêş ve bibin û li dora van mafan xweşbînî û qebûleke maqûl peyda bikin û têbikoşin ku rewşa xwe ya de-factoyî ber bi statuya de jure ve biguhêr in.

Ya rast ew e ku, kurd li hêvîya guharti-

nên destûrî û yasayan nepên û de-facto mafên xwe yên neteweyî, însanî û siyasî bijîn, bînin cih.

Rewşa sîyasî ya dunyayê, Kurdistanê, Tirkîyê û hêza tevgera kurd ya siyasî û kîtlewî îro gihîştî-ye vê astê ku, kurd dikarin statuyek de-factoyî pêk bînin.

Wexta ku kurd bi ekserîyeta di îdareyên herêmî yên Kurdistanê de, bibin desthilatdar; li mafên xwe yên siyasî û kolektîfî xwedî derkevin û tecrûbeyeke demokratîk, plural û azadîxwaz pêş bixin, wê çaxê dê mafê self determînasyonê, referandûmê û piştgirîya hiqûqî/sîyasî ya navneteweyî jî were rojevê.

Ya rast, rasyonel, demokratîk, sîvîl û rewa ev e.

Baş e, gelo ev ê çawa pêk bê:

Di vir de siyaseteke neteweyî, hevmuşterek û demokratîk pêwîst e. Ji wê bonê em bang li hemû partî, grûb û aliyên kurdan dikin ku; ji hesabên teng, yên grûbî, şexsî û îdeolojîk dûrbikevin û bi-îdraq û berpirsiyarîya doza neteweyî tevbigerin.

Helbet çî biçûk çî mezin mesûliyeta herkesî heye. Ji sosyalîst û liberalan heta dîndar û muhafezekaran û çî legal-îlegal divê hemû alî, hemêza

xwe ji hevkarî û yekîtiyê re vekin. Belê di vê platformê de mesûliyeta giran ya partiyên legal ên kurd DTP, HAK-PAR û KADEPê ye.

Banga me li hemî aliyên eve ku; werin li ser van esasan bi hev re bloqeke hilbijartinên herêmî ava bikin! Belkî piştî hilbijartinan ev bibe wesîla bereyekî neteweyî.

Em weke TEVGERA YEKÎTIYA NETEWYÎ YA KURD (TEVKURD), bê tu hesabekî şexsî û grûpî amade ne ku, li gor van prensîbên ku li jor hatine îfadekirin, hemû xizmet û fedekariyê bikin.

TEVKURD

(TEVGERA YEKÎTIYA NETEWYÎ YA KURD)

Agahî: Ev name,

a- weke muxatap; Ji partî, rêxistin û derdorên sîyasî yê Kurdistanê re...

b- û weke agahî; ji Mazlûm-Der, ÎHD, Kurd-Kav, Enstîtuya Kurd... û medya kurd re wê bê şandin...

JÎ MEDYA Û RAYA GIŞTÎ RE!

Wek ku tê zanîn di 29ê Adara 2009an de li Tirkîyê hilbijartinên herêmî (Serok û Encûmenên Şaredariyan, endamên Meclîsên Parêzgehan û Muxtarên Gund û Taxan dê wer in hilbijartin) hene.

Her çiqas tu nav, nasname û statuya fermî, sîyasî ya kurd/Kurdîstan tunebe jî, ev hilbijartin di nava kurdan da û li seranserê Kurdîstanê jî dê werin pêkanîn.

Partiyên “kurda” yên legal (partiyên ku bi nav û statuya xwe tirk û Tirkîyewî ne, belê filî kurd in) û şexsîyetên kurd, hinek jî ji paradoksa reel û yasayî bêxem û di nava xwe de jî parçebûyî tevî pêvajoya hilbijartinan dibin.

TEVKURD, tevgera yekîtiya neteweyî ye. Meşrûiyetê esas digre, aşkere ye, bêta-ekare. Grûb û grûpî nîn e. Pê bawer e, daxwaz dike û lê dixebite ku di çerçeva “mafê çarenûsî” de, di navbera hêzên kurd/Kurdîstanî de rêxistinek sîwanî (kongra neteweyî) ava bibe.

TEVKURDê li ser hilbijartin û Îdareyên Herêmî li gor konseptê xwe çerçeve-

yek polîtîk tesbît kiriye û ji bo yekîtiya navbera hêz û aliyên kurda pêvajoya hevdîtinan daye destpêkirin.

Di vê pêvajoyê de TEVKURD, ji aliyekî de û di serî de bi partiyên legal û hemî aliyên sîyasî yên Kurd/Kurdîstanî re weke terefên yekîtiya neteweyî hevdîtinan pêktîne û diyalogê datîne. (wekî; DTP, HAKPAR, KADEP, MESOP, KCD ‘Kongra Civata Demokratîk/Demokratîk Toplum Kongresi’, Grûba Demokratîkên Şoreşger, Cemaeta TOPLUMDER/Kovara Mizgîn, Kovara Nûbihar, DEMOS, ...)

Ji aliyê din de, weke mekanîzma çavdêrî û kontrolkirinê ya civata sîvil û demokratîk, sazîyên sîvil, yên sosyal, kulturî, mafên mirovan û rêxistinên meslekî û civatî, ji vê pêvajoyê agahdar dike, bal û raya wan dikşîne ser pêvajoyê. Di vê beşê de KURD-KAV, ENSTÎTUYA KURD, KURDÎ DER, TEVGERA ZMANÊ KURDÎ, WEŞANKANÊN KURDA, MAZLÛMDER (şaxên Kurdîstanê) ÎHD(şaxên Kurdîstanê) BARO, Platforma Demokrasiyê,Plâtforma Dicle Fırat,

HUDER, Komela RÊZAN, DÎHA, Şaredariyên Mezin, Şexsiyetên navdar di derheqa pêvajoyê de têne agahdarkirin.

Herweha ev pêvajo:

1-Tûra hevdîtînên dualî: Di vê tûrê de bi heye-tekî muxatabên siyasî têne zîyaretkirin. Mektûba **TEVKURDê** ya polîtîk tê pêşniyarkirin. Di derheqa pêvajoyê de agahdarî tê dayîn. Teklîfa yekîtiyê li wan tê kirin û di derheqa pêvajoyê de têne agahdarkirin. Herweha, erê yan na bersîveke nivîskî jî ji wan tê xwestin.

2-Di tûra duduya de, dê nûnerên terefan di platformekî de wer in kêleka hev û li ser çerçeva polîtîk û neqşa rê guftûgo bikin û biryar bidin.

3-Heger di vê platformê de teref bihev bikin, wê demê dê deklarasyoneke hevmuşterek û beyanama hîlbijartinan were deklarekirin û xebata hîlbijartinan were meşandin.

4-Heger di vê platformê de tifaq pêkneyê û ev pêvajo neçe serî, wê demê jî dê di derbarê hevdîtîn, guftûgo, nîqaş û encamên pêvajoyê de raporteke berfireh were amadekirin û ji raya giştî re were deklarekirin.

Hêvî û daxwaza me û xebata me ewe ku ev pêvajo biçe serî û di navbera hemû aliyên Kurdan de di çerçeweyek neteweyî de tifaq pêkwer e. Bi kêfxweşî em dikarin bêjin ku, hevdîtînên me yên heta nuha me hêvîdar dikin.

Em di wê baweriyê de ne ku, di vê pêvajoyê de xizmet û mesûliyeteke mezin jî dikeve ser milê medya û entelijansîya kurd. Ji wê bonê em eleqe û piştgrîya wan daxwaz dikin.

Ji nuha de sersala we pîroz dikin, slav û serkeftinê ji we re dixwazin.

**Çerçeva polîtîk ya TEVKURDê ya di derheqa hîlbijartinan de li jêr e.*

TEVKURD, hevdîtinên xwe bi aliyên kurd re didomîne

Şandeya Yekîtiya Neteweyî ya Kurd-TEVKURDê piştî hevdîtinên xwe yên bi partiyên siyasî yên kurd DTP, KADEP û HAK-PARê re, nuha jî di heman çarçoveyê de bi hin derdorên siyasî, şexsiyet, komele, sazî û dezgehên sîvîl yên kurd re hevdîtin pêkanîn û dê van hevdîtinên wan bidomin.

Wek tê zanîn, şandeyeke TEVKURDê heftêya borî bi mebesta pêkanîna hevkarîya navbera partî, sazî û grûbên kurdî ket nav hewldanê û di vê çarçoveyê de bi Serok û Birêvebirên DTP, KADEP û HAK-PARê re hevdîtinek pêkanîn û nameyek pêşkêşê wan kirin.

Şandeya TEVKURDê, di vê çarçoveyê de heta nuha li Amedê bi serok û birêvebirên saziyên wek OZGUR-DER, Komeleya Mafên Mirovan ya Şaxê Amedê, Komeleya Mezlûman-Mazlumder, Komela Rezan, Cemaeta TOPLUM-DER/Kovara Mizgîn, KURDÎ-DER, Mustazaf-Derê, DÎHA, Nûneriya Kurdistan TV ya Amedê û Serokê Şaredariya Bajarê Mezin ya Amedê Osman Baydemir û Şaredarê berê yê Sûrê Abdullah Demirbaş re havdîtin pêkanîn. Şandeya TEVKURDê, derbarê

armanc û pêvajoya vê hewldana xwe de wan agahdar kir û nameya xwe pêşkêşê wan kirin.

“Ji her demî bêtir pêwistiya kurdan bi hevkarî û yekîtiyê heye”

Ev hewldana TEVKURDê ji aliyê berpirs û birêvebirên van saziyan ve bi giringî hat nixandî û bal hat kişandin li ser lezgîniya giringiya yekîtiya tevgera kurd û hat destnîşankirin ku tevgera siyasî ya kurd di vî derbarî de pêngavek bavêje, dê ew jî di piştgiriya vê pêvajoyê bikin, lewra ji her demî bêtir pêwistiya kurdan bi hevkarî û yekîtiyê heye.

Şandeya TEVKURDê ku ji Sebahadin Korkmaz, Arîf Sevîç û Fûat Onen pêkhatibû, bi Mazlûm-Derê ya Şaxê Amedê re hevdîtinek pêkanîn. Şandeya TEVKURDê, ji aliyê Seroka Mazlûm-Derê ya Şaxê Amedê Seher Akçınar Bayar, Cîgirê Serokê Giştî Nesîp Yildirim ve hat pêşwazîkirin. Berdevkê TEVKURDê di derheqê pêvajoyê de agahdarî da û got; “Em dixwazin civata sîvîl; rêxistinên mafê mirovan, yên meslekî, kulturî, sosyal û medya

kurd jî, ji vê pêvajoyê agahdar bikin. Ne weke terefên siyasî, belê weke civata sîvîl û demokratîk em dixwazin ku hun çavdêrî li pêvajoyê bikin û rola demokratîzekirina civata siyasî bînin çîh.”

Berdevkên Mazlûm-Derê jî memnûnîyeta xwe ji ziyareta şandeyê û piştgrîya xwe li metodolojîya ku TEVKURD dide meşandin dubapat kirin.

Heman şandeyê serdana Komeleya Mafên Mirovan ya Şaxê Amedê-ÎHDê kirin. Ji heyeta ÎHDê Serokê Şaxê Amedê Av. Muharem Erbey, nûnerê ÎHDê yê herêmê Mehdi Perîncek amade bûn û derbarê pêvajoyê de hatin agahdarkirin. Birêvebirên ÎHDê jî, ramanên xwe yên li ser giringiya hevkarî û yekîtiyê anîn ziman û destnîşan kirin ku dê wek saziyeke mafên mirovan pêvajoyê bişopînin û piştgiriya her pêngaveke erênî bikin.

Şandeya TEVKURDê ku ji Sebahadin Korkmaz, Sidki Zîlan û Fûat Onen pêkhatibû, serdana Toplûm-Derê kirin û bi Serokê cemaetê Parêzer Celal Aygen û Parêzer Mahmût Sezer re hevdtînek pêkanîn. TEVKURDê weke terefêke sîyasî teklîfa hevkarî û yekîtiyê li TOPLÛM-DERê kir. Hevdtîna di hewayeke germ û dostane de derbas bû. TOPLÛM-DERê dê bersîveke nivîskî bide. Lê bi gîştî pejirandin û piştgrîya xwe beyan kirin.

Heman şandeyê serdana HUDER (Komela Hukuknasan ku wek derdorên Îslamî tîna nasîn) kirin û bi Serokê HUDERê Parêzer Recep Kandırmîr re li ser pêvajoyê hevdtînen pêkanîn û li ser pêvajoyê agahî hat dayîn.

Li ser navê TEVKURDê Sabahadîn Korkmaz û Fûat Onen serdana Saziya Parêzeran ya Amedê (BARO) kirin û bi Serokê BAROyê M.Emîn Aktar û rêvebirên Baroyê re hevdtînek pêkanîn û di heman çarçoveyê de agahdarî biwan hate dayîn.

Şandeya TEVKURDê ku ji Endamê Birêvebiriyê parêzer Sabahatîn Korkmaz û Endamên Meclîsê parêzer Sidki Zîlan û Nevzat Karakeçi pêkhatibû, di 2ê Çileyê Paşîn de serdana Serokê Şaredariya Bajarê Mezin ya Amedê Osman Baydemir kir û li meqamê wî hevdtînek pêkanîn. Şandeyê, herweha nameya navborî û yek jî Bername û Destûrnameya TEVKURDê pêşkêşê Baydemir kir.

Li ser navê şandeyê Sabahatîn Korkmaz armanca wan ya bi hewldanê anî ziman û diyar kir ku TEVKURDê li ser hîlbijartin û îdareyên herêmî li gor konseptê xwe çarçoveyêke polîtîk tes-

bît kiriye û ji bo yekîtiya navbera hêz û aliyên kurdan pêvajoya hevdtînan daye destpêkirin.

Korkmaz, di destpêka axaftina xwe de derbarê armanca û pêvajoya avakirina TEVKURDê de agahdarî da û destnîşan kir ku TEVKURD, tevgera yekîtiya neteweyî ye, meşrûiyetê esas digre, aşkere ye, bêîftakar e, daxwaz dike û lê dixebite ku di çarçoveya “mafê çarenûsî” de, di navbera hêzên kurd/Kurdîstanî de rêxistinek sîwanî (kongra neteweyî) ava bibe.

Korkmaz, bi berdewamî bal kişand li ser vê hewldana wan û diyar kir ku hevdtînen wan yê heta nuha gelek baş derbas bûne û hemû aliyên jî bi germî pêşwaziya vê pêngavê kirine û vê yekê, hêviya wan ya di vî derbarî de pirtir kiriye. Korkmaz, herweha bal kişand li ser giringiya îdareyên herêmî û diyar kir ku dema kurd bi ekseriyetî di îdareyên herêmî yê Kurdistanê de, bibin desthilatdar û li ser vê bingehe li mafên xwe yê siyasî û kolektîfî xwedî derkevin û tecrûbeyêke demokratîk, plural û azadîxwaz pêş bixin, wê çaxê dê mafê self determinasyonê, referandûmê û piştgiriya huqûqî/sîyasî ya navneteweyî jî were rojevê.

Serokê Şaredariya Bajarê Mezin ya Amedê Osman Baydemir jî, kêfxweşiya xwe ya bi vê pêngava TEVKURDê anî ziman û destnîşan kir ku ew, wek siyasîmedarekî kurd, ji her hewldan û pêngavekê ya di çarçoveya berjewendiyên neteweyî yê Gelê Kurd de re rêz û hurmetek mezin nîşan dide û ew, ji her xebat û fedekariya di vê rê de re amade ye.

“Ji her demî bêtir kurd nêzikê yekîtiyê bûne”

Baydemir, herweha bal kişand li ser giringiya hevkarî û yekîtiya tevgera siyasî ya kurd û diyar kir ku divê her aliyêke kurd bi reng û ramanê xwe di xizmeta kurdîyê de be û weha got; “Berî her tiştî divê her siyasîmedar û aliyên kurd, Kurdistanî bifikirin û ji bo vê yekê jî, divê ligel hemû reng û cûdahiyên hev rêka diyalog û danûstendîne beyda bikin. Ji bo pêkanîna hevkarî û yekîtiya kurdan ya li ser bingeha neteweyîyê herkes, hêz û alî berpirsîyariya xwe bicîh bîne û milê xwe bide bin vî barî birûmet û giranbûha. Ger her aliyekî kurd berpirsîyariya xwe ya di vî derbarî de bicîh bîne, ji her demî bêtir kurd nêzikê yekîtiyê bûne û

ji bo azadî û rizgariyê, ji her demî zêdetir pêdiviya kurdên herçar parçeyan bihev heye. Bi vê mebestê ye ku em van pêngavên birûmet yên bi vî rengî bi giranbuhayî dinirxînin û rûmetek mezin didin pê.”

Şandeya TEVKURDê herweha, di heman rojê de serdana Şaredarê berê yê Sûrê Abdullah Demirbaş jî kir û di atmosfereke germ de hevdîtinek pêkanîn. Li ser navê şandeyê Sabahaftin Korkmaz, armanc û mebesta vê serdanê anî ziman û diyar kir ku ew, di vê çarçoveyê de dixwazin hin şexsiyet, alî û saziyên sîvîl ji pêvajoya vê hewldanê haydar bikin daku di pêşerojê de ev alî bibin wek mekanîzmayeke çavdêrî û kontrolkirinê.

“Xeyn ji hevkarî û yekîtiyê şens û rêyek din li ber kurdan nemaye”

Abdullah Demirbaş ku nuha wek namzetê serokatiya heman şaredariyê xwe eşkere kiriye, vê pêngavê bi giringî nirixand û di vê navberê de behsa serdana şandeya wan ya Başûrê Kurdistanê kir û anî ziman ku şandeya wan, bi rayedarên Başûrê Kurdistanê re jî li pirsgirêka yekîti û hevkarî ya li pêşberê tevgera kurd guftûgo kirine û weha got; “Me raya xwe ya di vî derbarî de li wir jî anî ziman ku em giringî didin yekîtiya navebra kurdan. Em ji bo hatina berhev ya kurdên bakur û herweha parçeyên din yên Kurdistanê daxwazkar in, lê dixebitin û piştgirî didin pê ku kurd bên bahêv û kongreyeke neteweyî pêk bînin. Ez hêvîdar im ev pêngava TEVKURDê li bakur bibe destpêk. Lewra, xeyn ji hevkarî û yekîtiyê şens û rêyek din li ber kurdan nemaye.”

“Nexşerêya vê hewldanê û naveroka van hevdîtinan”

Birêvebir û Berdevkê TEVKURDê parêzer Sabahaftin Korkmaz, nexşerêya vê hewldanê û naveroka van hevdîtinan eşkere kir û weha got;

“Tûra hevdîtinên dualî: Di vê tûrê de bi heye-tekî muxatabên siyasî têne zîyaretkirin. Mektûba TEVKURDê ya polîtîk tê pêşniyarkirin. Di derheqê pêvajoyê de agahdarî tê dayîn. Teklîfa yekîtiyê li wan tê kirin û di derheqê pêvajoyê de têne agahdarkirin. Herweha, erê yan na bersîveke nivîskî jî ji wan tê xwestin.

Di tûra duduya de, dê nûnerên terefan di platformekî de werin bahev û li ser çarçoveya polîtîk û neqşa rê guftûgo bikin û biryar bidin.

Ger di vê platformê de teref bihev bikin, wê demê dê deklarasyoneke hevmuşterek û beyanama hîlbijartinan ji raya giştî were eşkerekirin û xebata hîlbijartinan were meşandin.

Ger di vê platformê de tifaq pêkneyê û ev pêvajo neçe serî, wê demê jî dê di derbarê hevdîtin, guftûgo, nîqaş û encamên pêvajoyê de raporteke berfireh were amadekirin û ji raya giştî re were eşkerekirin.

Hêvî û daxwaza me û xebata me ewe ku ev pêvajo biçe serî û di navbera hemû aliyên Kurdan de di çarçoveyê neteweyî de tifaq pêkwere. Bi kêfxweşî em dikarin bêjin ku hevdîtinên me yên heta nuha me hêvîdar dikin.

Em di wê baweriyê de ne ku di vê pêvajoyê de xizmet û mesûliyeteke mezin jî dikeve ser milê medya û entelijansîya kurd. Ji wê bonê em eleqe û piştgrîya wan daxwaz dikin.”

PARTÎYA MAF Û AZADÎYAN JI TEVKURD'Ê RE

Birêzan...

Me nameya we ya bi navê 'Bang Li Kurdîstanîyan/Ji bo hîlbijartinên Herêmi Dest Bidin Hev' nixand.

Helwesta we ya welatparêzî û bi dilsozî ji bo nêzîgahî û piştgirîya hêzên Kurdîyê keyfxweşîyê ye.

Peşnîyara we ya derbarê 'bloka hîlbijartinên herêmi' de jî, herweha di cî da ye û maqul e.

Me wek Partîya Maf û Azadîyan(HAK-PAR) ji destpêkê heta îro qîmetek mezin daye hizra yekîtiya hêzên welatparêz û em nuha jî li ser wê yeka xwe ne. Hestên yekîtiyê, nêzîgahî, xêşbinî, biratî hinek ji wan hestên ku me xulikandin e.

Pîrsa yekîtiyê ji bo me pîrsek stratejîk e û ji bo azadîya Gelê Kurd mijarek esasî ye.

Em pêşnîyara we ya derbarê tefaka hîlbijartinê de jî di vê çarçovê de dinirxînin û 'wê çiqas û çawa xîzmeta Yekîtiya Neteweyî bike', ji bo me girîng ev e.

Belê bersîv û nêrîna me wek prensîb erênî ye. Lê tabloya îro ya vê derbarê de tiştek din e.

Tecrubeyên me yê hîlbijartinên 22 Tîrmeha sala 2007an, destnîşan dike ku divê em di mesela hanê de bi ihtîyat tevbi-

gerin. Wek hun jî dizanin, ji ber sedemê sîyaseta me ya 'Bloka Kurd', dema borî de HAK-PAR ji mafê beşdarîya hîlbijartinan bêpar ma. Û partîya me ji vê yekê gelêk xisar dît.

Wek raya giştî jî jê hayîdar e, em ji bo beşdarîya hîlbijartinên herêmi xwedî biryar in. Ji alî kî ve rojeva xwe ya taybet birêvedibin, ji alî kî ve jî ji bo tefekek di navbera hêzên neteweyî û demokratîk de pêkwere, di nav hewldanê de ne. Sedemê Konferansa me ya ku di 28.12.2008 de hat li darxistin jî, ev bu.

Ger partiyên teref/muxatab yê pêşnîyara we jî, beşdarê vê prosesê bibin û werin nokta berpîrsîyarîyê, çima nebe.

Ji bo tefaqek yan jî bilokek bi prensîb, adîl, dilsoz, vekirî em ji hildana berpîrsîyarî re amade ne. Ji alîkî din ve, tê zanîn ku, em wek HAK-PAR hêjayek mezin didin TEVKURDÊ. Ji bo vê yekê jî pêşnîyar û hewladana we ji bo me cîyê bawermendîyê ye.

Bi hêviya berdewamiya diaylog û serkeftinê.

Silav û rêz...

Bayram BOZYEL

Serokê Giştî

DOSYE-BELGE

JÎ RÊVEBÎRÊN TEVKURD (Tevgera Yekîtiya Neteweyî ya Kurd) RE

Hevalên hêja;

Civata Serokafî ya Partîya Demokrasî ya Beşdar(KADEP) ji bo nameya we gelekî spasdar e.

Ew xalên ko we di vê nameya giranbuha de kifş kirine, gelekî balkêş û di cîh de ne.

Bêguman, partiya me, dîtinên we yên derheqê helbijartinên herêmî de parve dîke.

Helbet helbijartinên herêmî de komel, sazî û rêxistinên kurd divê dest bidin hev. Bi vê ve tekoşîna demokrasî yê xurtir û kawîmtir biba. Lêbelê ev yek tenê bi daxwaza me naçe serî. Vê derhekê de divê sa-

zîyên Kurdan li dora vê armancê bicivin. Lê wusa xuya dîke ko di nav sazîyên Kurd de deheqa vê de yekîtiya raya nîne. Bi taybetî Partîya Demokratîk ya Civakî (DTP) bala xwe nada ser tevxebata sazîyên Kurdan. Ew xebatên xwe bi komel û rêxistinên Tirk yên marjînal re dimeşîne. Bi viya ve daxwaza we ya di cih de mixabin bê bingeş dimîne.

Digel silavên dosantîyê pêşketin û serfirazî ya we daxwaz a me ye.

Civata Serokafî ya Partîya Demokrasiya Beşdar
KADEP

JÎ RÊVEBÎRÊN TEVKURD (Tevgera Yekîtiya Neteweyî ya Kurd) RE

Hevalên Hêja,

Bi navê Komîteya Rêvebir ya Tevgera Demokratên Şoreşger (TDŞ), di destpêkê de spasiyên xwe ji bona nameya we li ser hîlbijartina herêmî ya 2009an dikin.

Wekî ku di name, bang û zîyaretên we de jî dîyar e ji bona avakirina platformeka kurdan a mişterek ji bona hîlbijartina herêmî hewildanên piralî hene. Mixabin ji van hewildanan hîn jî encamek nehatîye wergirtin.

Komîteya Rêvebir ya TDŞ jî di wê bawerîyê de ye ku di vî warî de berpirsiyarîyek mezin dikeve ser milên partiyên kurd yên legal, yên mina DTP, HAK-PAR û KADEPê.

Ji hewildan û gavên ku heta nuha dîyar in, DTP tu sîyasetek ku bi hêz û grubên kurdan re hevkarîyeke ava bike nedaye ber xwe û gavên wisa navêtiye. Di şuna wê, bi gelek hêz, partî û grubên çep yên Tirkan re hewildana avakirina partiyeka hevbeş dike.

Li aliyê din jî, banga HAK-PARê, ya TEVKURDê û ya TEVGERA DEMOKRATÊN ŞOREŞGER ji bona avakirina platforma mişterek ya kurdan ji bona hîlbijartinê hatine kirin û wekî tê zanîn di 28ê Çileyê Pêşîn ya 2008an de li Dîyarbe-

kirê konferansek jî hate çêkirin.

Hevalên Hêja,

Hîlbijartina herêmî pêvajoyeke hiqûqî ye ku bi teqwîmek re girêdayî ye. Wext teng e û loma jî divê rojek zûtir gav û hewestên pratîk bîn dîyarkirin.

Li gora vê rewşa konkret, xwiya dibe ku perspektîfên HAK-PARê, TEVKURDê, KADEPê û TEVGERA DEMOKRATÊN ŞOREŞGER, girub, kes û kesayet û wd ku nêzî hev in. Loma jî ya maqûl, bi navê partiyên ku dikarin bikevin hîlbijartinê, (HAK-PAR yan jî KADEP) bi namzetên mişterek û li gora îmkân û hêzên xwe mina platforma kurdan ya neteweyî ji bona hîlbijartinan, beşdarîya hîlbijartina herêmî bê kirin.

Çarçoveya sîyasetê me di beyana me ya ku em bi vê nameya xwe ve ji we re dişînin de dîyar e. Em amade ne ku di wê çarçoveyê de hemû berpirsiyarîyên ku dikeve ser milên me pêk bînin. Bi ruheke neteweyî û bi armanca dîyarkirina hevkarîya neteweyî em dikarin bi hev re rêyeke kurdî û Kurdistanî weke alternatifê ji gelê xwe re nîşan bidin. Ji bona vê yekê, pêwîst e û zûtirîn wext nûnerên van alîyan bîn ba hev û biryara xwe bidin.

Em careka din silavên xwe yên dostaniyê diyar dikin û di kar û xebatên we de serkeftinê da dixwazin.

Diyarbakir, 7/01/2009

Komîteya Rêvebir a TEVGERA DEMOKRATÊN ŞOREŞGER

"Avakirina Bloka Kurd a Hilbijartinê vatinîyek bingehîn û nedevejêberdayî ye"

Meclîsa Tevgera Demokratên Şoreşger di civîna xwe ya 14ê Çileyê Pêşîn a 2008ê de li ser hilbijartina Heremî ya ku di 29ê Adar a 2009ê de çê bibe, rawestiya û dîtina û ramanên xwe bi awayê jêr ji raya giştî re parve dike.

Hilbijartina heremî di têkoşîna neteweyî û demokratîk a gelê me de cîhekê girîng digre. Ew tevlihevî ya civakî û siyasî ku îro li welatê me serdest e, girîngiya vê hilbijartinê kêmtir nake, eksê wê hîn jî zêdetir dike. Ev girîngî beriya her tiştî ji ber wan hewildanan e ku dixwaze gelê me ji alternatîfê neteweyî ya rastî bêpar bihêle derdikeve holê.

Hin kes di van mercên ku kurd hîn jî nikarin bi nasnameya xwe ve bi qanûnî siyasî bikin, ev hilbijartin wek "referandumek" bi nav dikin. Gelo ev referandumeka çawa ye? Gelo, ev referandumek ji bo çi ye? Armanca gotinên bi vî hawayî bi niyeteka paqij hatibe kirin jî ew bi tenê pêşlêgirtina hewildanên bidestxistina maf û azadîyên me yên bi riyên aşî û demokratîk e. Referandumek ji bona pêşeroja siyasî ya gelê me bi tenê di dema ku şert û zemîna siyasî û civakî ya wê amade bibe, dikare pêk were.

Tevgera Demokratên Şoreşger, avakirina alternatîfê ku li ser bingeha nasnameya me ya neteweyî û rastîya welatê me bê avakirin û di platforma hilbijartinê de cîh bigre ji xwe re dîke bingeha helwesta xwe. Loma jî Tevgera Demokratên Şoreşger ji bona pêkanîna alternatîfê weha berpirsiyarî û vatinîyên ku dîkeve ser milê wê dê bi cîh bîne û berpirsiyariya xwe ya neteweyî û siyasî dibîne ku di derheqê siyaseta xwe ya hilbijartina heremî ya 29ê adar a 2009an de van xalên li jêr diyarkirî bi raya giştî û bi gelê me re par ve bike;

1- Tevgera Demokratên Şoreşger hewildanên di warê yekîtiya hemû kurdan de wek vatinîyek xwe yê siyasî dibîne û divê kurd ji bona nixê

xwe yên neteweyî û daxwaziyên xwe yên demokratîk bîne cem hev. Û em di wê baweriyê de ne ku ev hilbijartina heremî a 2009ê di vî warî de dikare bibe navgînekê. Loma jî Tevgera Demokratên Şoreşger li ser bingeha hevpar a mafê demokratîk û neteweyî ya gelê kurd tevdigere û bangî partî, grûb û şexsiyetên kurd yên siyasî dîke.

2- Tevgera Demokratên Şoreşger di warê hilbijartinê de avakirina Bloka Kurd pêwîst dibîne û diyar dîke ku hemû enerjî û hêza xwe ji bo vê armancê bi kar bîne. Ger di vê pêvajoyê de di çerçeweyê fireh de Bloka Kurd a Hilbijartinê ava nebe, dê avakirina platformeka fireh a hilbijartinê bike hedefa xwe.

3- Tevgera Demokratên Şoreşger di warê hilbijartina 29ê Adar a 2009ê de çî di nav orjinaliya Bloka Kurd a hilbijartinê de, ya jî di nav Platformeka hilbijartinê de be ew ê piştgirîya xwe ji bona partî, grûb û ya jî kesên serbixwe ku di doza kurd a siyasî de bi îsrar in, bike. Divê kurd dengê xwe bidin namzetên kurdên ku xwediyê perspektîfên neteweyî bin.

4- Biryara bêşdarbûna Hak-Parê ya hilbijartinê û daxwaza wê ya bi me re hevkarîyê ji aliyê Meclîsa me ve hat şirovekirin; di vî warî de dîtina û ramanên me dê di pêvajoya diyalogê de bîne nixê û ew konferansa ku di 28ê Çileyê Pêşîn de li dar bikeve em ê bi îsrar bin ku hemû partî, grûb û şexsiyetên kurd bêşdarê wê bibin û emê hewilbidin ku wê konferansê bixin Bloka Kurd a hilbijartinê.

5. Tevgera Demokratên Şoreşger li hember wan partî û hêzên siyasîyên ku naxwazin pîrsa kurd çareser bibe de avakirina Bloka Kurd a Hilbijartinê hem di warê bidestxistina nasname û mafên neteweyî li ser bingeha welatê xwe de û hem jî di warê yekîtiya me ya neteweyî de wek vatinîyek bingehîn û nedevejêberdayî dibîne û dinixîne.

Di têkoşîna neteweyî û demokratîk a gelê kurd de ji bona ku bîrûbaweriyên xweşbînî û demokratîk di cografyaya me de geş bibe, em bangî herkesî dikin ku da ew hewilbidin astengên ku rê nadin pîrsa Kurd bi riyeka demokratîk û aşî çareser bibe ji ortê rabin.

Diyarbakir, 14ê Çileyê Pêşîn 2008

Meclîsa Tevgera Demokratên Şoreşger

DOSYE-BELGE

TEVKURD BAŐKANLIĐINA

Kurumunuz TEVKURD'un yerel seçimlere yönelik olarak; DTP, HAK-PAR Ve KADEP gibi siyasi partilerin yanı sıra, TOPLUM-DER ve diđer kurumlarının 29 Mart 2009 yerel seçimlerinde ittifak yapması hususundaki teklifiniz yönetim kurumuzca deđerlendirilmiŐtir.

Öncelikle yurtsever bir kurum olarak gördüğümüz TEVKURD' un bu güzel hassasiyetinden dolayı kendilerine teŐekkürü bir borç olarak gördüğümüzü belirtiriz.

Yapılan deđerlendirme sonucu, yönetim kurumuz ortak bir kararda; seçimlere girmemeyi herhangi bir partiye oy vermemeyi, lehte veya aleyhte kamuoyuna seçim sürecini etkileyecek bir açıklama yapmamayı uygun görmüŐtür.

DTP'nin HAKPAR'ın, KADEP'in ve TEVKURD'un bu güzel ve anlamlı seçim ittifakına baŐarılar dileđimizle.

09.01.2009

TOPLUM-DER Genel Sekreteri
Abdülbaki YETİK

Demokratik Toplum Partisi Genel Merkezi'ne ANKARA

*Sayın Eşbaşkanlar,
Değerli Dostlar,*

Kürt Ulusal Birlik Hareketi (TEVKURD) olarak, Mart 2009 yerel seçimlerinde başta legal Kürt partileri DTP, HAK-PAR ve KADEP olmak üzere değişik Kürt parti grup ve çevrelerinin bir araya gelerek ulusal birlik perspektifi ile ortak bir seçim politikası ve tavrının geliştirilmesi konusunda bir girişim başlatmış, bu girişim çerçevesinde en başta 26 Aralık 2008 günü Genel Merkezinde Eşbaşkanlar Sayın Emine AYNA ve Sayın Ahmet TÜRK ile randevulu bir görüşme yapılmıştır.

Bu görüşmede Sayın Eşbaşkanlara TEVKURD' ün politik çerçeve mektubu sunulmuş, başlatılan girişim ve izlenecek yol haritası ile ilgili bilgilendirme yapılmış ve karşılıklı görüş teatisinde bulunulmuştur.

Memnuniyetle ifade etmeliyiz ki, heyetlerin görüşmesi gayet olumlu geçmiş ve Kürtlerin birliği adına ümitli bir beklentinin oluşmasına vesile olmuştur.

Aynı çerçevede KADEP, HAK-PAR ve diğer Kürt grupları ile de görüşülmüş ve

sivil toplum adına Kürdistan'daki meslek odaları, insan hakları dernek ve vakıfları, Kürt medyası ve Kürt kültür kurumları bilgilendirilmiştir.

Bu şekilde birinci tur görüşmeler sağlanmış ve ilgili taraflardan başlatılan girişim ve yapılan öneri hakkında yazılı görüş/cevaplar alınmış, zaman darlığı da dikkate alınarak 18 Ocak 2009 tarihinde müşterek bir toplantı yapılmasına karar verilmiştir.(*).

Ancak geline aşamaya kadar DTP' den herhangi bir cevap tarafımıza iletilmemiştir.

Toplantı tarihine kadar tarafımıza bir cevabın verilmesini ve toplantıya bir temsilci göndermenizi bekler çalışmalarınızda başarılar dilerim.

En sıcak kardeşlik duygusuyla selam ve saygılarımı sunarım.

13 Ocak 2009-Diyarbakır

TEVKURD

**Kürt Ulusal Birlik Hareketi) adına
Av. Sabahattin KORKMAZ**

(*)Toplantı tarihi ve yeri:

18.01.2009 saat 11.00.TEVKURD merkezi Diyarbakır

JÎ BO RAYA KURD AGAHDARÎ

Wek ku tê zanîn di payîza çûyî de TEVKURD, li ser esasê mafê xwe bi xwe îdarekirinê û bi perspektîfa yekîtiya neteweyî ji bo ku di hilbijartinên herêmî yên Adara 2009an de tifaqek di navbera partî, grûb û layenên kurdan de pêkwere, hewldan û hevdîtinan dabû destpêkirin. Û, ev pêvajoyan hewldan bi daxwiyaniyekî ji raya kurd re hatibû deklare kirin.

Li gor prosesa (neqşa rê) ku hatibû aşkere kirin, tûra yekemîn ya hevdîtan bi hemû terefên siyasî (DTP, HAK-PAR, KADEP, DTK, CEMAETA MÎZGÎN, HÎVDA) (her weha "RÎZGARÎ, MESOP, DEMA NÛ" ji xwe di nava Tevkurdê de ne) û civata sîvîl-demokratîk (Enstîtuya Kurd, Kurd-Kav, Kurd-Der, Kurdî-Der, Mazlûm-Der, ÎHD, Baro, Odeya Bijijka, Huder, Komela Rêzan, DÎHA, Kurdistan TV, Weşanxana DOZ, PERÎ, KOMAL, Mustazaaf-Der, Platforma Demokrasiyê, Komela Nivîskarên Kurd, ...) re hevdîtin hatin pêkanîn.

Di van hevdîtinan de li ser pirsê yekîtiya neteweyî, perspektîfa hilbijartin û îdareyên herêmî û metodolojîya prosesê bi terefan re hatibû xebirdan û guftûgo hatibû kirin.

Di encama van hevdîtinan de me bi memnûniyeta muşahede kir ku, îdraq û baweriya yekîtiya neteweyî 'bêstîsna' bi hemû terefan re pêkhatî ye. Hem weke perspektîfa doza neteweyî û hem jî weke awirek demokratîk, bi herkesî re bawerî û hevîya yekîtiyê gihîştîye asta bilind. Ev helbet cîyê kêfxweşiyê ye. Pêşketinekî gewre ye. Ji bo me jî rûmet e.

Di çerçeva van hevdîtinan de em gihîştin qonaxek grîng. Me pêderok din jî li dû xwe hişt.

Roja 18.01.2009an de li Dîyarbekir, li navenda TEVKURDê civînek pêkhat. Weke terefê siyasî DTP, HAK-PAR, KADEP, MÎZGÎN, TDŞ beşdarî civînê bûn. Piştî vekirina civînê ji teref peyvkare TEVKURDê de, beşdarvanên civînê di derheq rojev a civînê de raman û helwestên xwe destnîşan kirin. Dokumentên xebata TEVKURDê weke dosya pêşkêşî terefan hat kirin. Naverok a vê dosya yê li jêr e;

- 1- Metnê çerçewa polîtîk ya TEVKURDê
- 2- Daxwiyani li ser hewldanê û neqşa rê
- 3- Bersivên partîyan (Kadep, Hakpar, Mizgîn, TDŞ)
- 4- Nûçe-xeberên di medya yê de

5- Name ji bo DTPê

6- Raport li ser hevdiştinan

Hate tesbît kirin ku ji terefên sîyasî tenê DTP bersîv a nivîskî nedaye. Berpîrsên DTP ji bo vê yekê lêborîn xwestin û kesafet a kar û barên hilbijartinan û rêvebirê partî yê weke sedema bersîv nedanê dest nîşan kirin.

Di tur a yekem de temama terefan li ser pêwîstî û girîngî ya “yekîtiya neteweyî” hem fikir bun û ev weke hedefek stratejîkî nîrxandin. Dîsa terefan temenî kirin ku hewldanên yekîtiyê bi hilbijartinan re ne endeks kirî be. Tifaq a terefên Kurd di Hilbijartinên herêmî de jî hem di warê rêl polîtîk de (AKP li Kurdistanê di serî de arteş bi temama dezgehên dewletê pêvajoyê ya hilbijartina dimeşîne) hem weke gawek berbiçav di pêvajoyê ya “yekîtiya neteweyî” de hat nîrxandin û girîngîya wê hat tesbît kirin.

Di berdewama nîqaşê û guftû û goyan de du nîqeyên esasî derkete holê;

1- Zemîna tifaqê ya sîyasî. Dî vê nîqtê de berpîrsên TEVKURDê pêşniyar kirin ku zemîna ti-

ifaqê rasteqînîya netewî û welatê Kurd e û ev mijara mafê çarenivîsîyê ye. Li ser vê zemînê û di çerçeweyê ya polîtîk ya TEVKURDê ku ji terefan re hatiye pêşkêş kirin tifaq mumkun e. Ji sedema ku berpîrsên DTP pêwîstî bi biryara organên merkeziyên partîyê dîtin ev ne bu biryar û bi şertê di nav heftê de bersîv bê dayîn ma ji bona civîna pêş.

2- Kar û barên taknîkî û pratîkî. Di vê nîqtê de berpîrsên HAKPARê anîn ziman ku wan biryar dane ku beşdarî hilbijartinan bin. Ji ber vê yekê ger tifaqek ji bo hilbijartina çêbive lazîme ji bijartina namzedan heta amadekirina malzemeyên hilbijartina ew hevpar bin. Piştî nîqaşan ev pîrsgirêk ji ma ji biryara organên merkeziyên partîyê ku beşdarî hilbijartinê dibin.

Em weke TEVKURDê hêvidarî ku zemîna sîyasî esasê bê standin, mijarên teknîkî û pratîkî nebe astengên “yekîtiya neteweyî”.

Bî vê bawerîyê em agahîya di derheqê kar û barên hewldana xwe pêşkêşî raya welatparêzê dikin.

TEVKURD

(Tevgera Yekîtiya Neteweyî ya Kurd)

RAPORTA HEVDÎTINÊN TEVKURDÊ

Wek ku tê zanîn, TEVKURDÊ di payîza çûyî de li ser hîlbijartinên herêmî yên Adara 2009an çerçevayek polîtîk tesbît kiribû û xebata yekîtiyê dabû destpêkirin. Di vê konseptê de çerçeva polîtîk ya hîlbijartinên herêmî û îdareyên herêmî hatibû destnîşan kirin. Herweha ev konsept û neqşa rê bi daxwiyaniyekî ji raya giştî re hatibû îlankirin.

Di vê daxwiyaniyê de hatibû gotin ku; li ser esasê mafê xwe bi xwe îdarekirinê û bi perspektîfa yekîtiya neteweyî ewê bi hemû aliyên siyasî yên Kurd-Kurdîstanê re hevdîtin werin pêkanîn û ji bo ku kurd bi listeyekî hevpeymanî beşdarî pêvajoya hîlbijartinê bibin, xebat hatibû destpêkirin.

Dîsa, di vê daxwiyaniyê de hatibû aşkerekirin ku, encama hevdîtin û guftûgoyên navbera terefan, dê bi raportekî bi hemû terefan û raya giştî re were parvekirin.

Li vê gorê; weke ku hatibû diyarkirin bi hemû terefên siyasî, sîvîl-demokratîk re hevdîtin hatin pêkanîn. Partî, grûb û rêxistinên siyasî weke terefên yekîtiyê, rêxistinên sîvîl-demokratîk jî, weke mekanîzma kontrol û çavdêriyê hatine zîyaretkirin.

Heger encama van hevdîtinan bi hevokekî were îzah kirin, ew jî eve ku; fikr û

perspektîfa yekîtiya neteweyî bi hemû aliyên kurda re gihîştîye asta herî bilind û kurd ji her demî zêdetir nêzikî yekîtiya neteweyî ne. Herweha, bi memnûniyeta em dikarin bibêjin ku hemû aliyên sêmpatî û piştgrîya xwe ji hewldana TEVKURDÊ re nîşandan. Dîsa, em dikarin bêjin ku herkesî balê kişande ser rol û berpirsiyarîya DTPê. Qenaeta giştî ewbû ku DTP ne bi hêzên kurd re bi hêz ûgrûbên marjînal yên tirk re tfaqê çêdike.

Di vê pêvajoyê de partî, grûb, çewre, rêxistinên sîvîl-demokratîk û şexsiyetên ku bi wan re hevdîtin hatine pêkanîn ev in:

DTP(Partîya Civata Demokratîk)

Di 26.12.2008an de li Enqerê, li navenda DTPê hevdîtin pêkhat. Ji şandeya TEVKURDÊ Sabahatîn Korkmaz, Fûat Onen û Arîf Sevînc; ji DTPê, Hevserokên Giştî Emîne Ayna û Ahmet Tirk û weke mêvan (şahidê hevdîtinê) Nûretîn Yılmaz jî di hevdîtinê de hazir bû.

Bi navê TEVKURDÊ Sebahedîn Korkmaz, nameya TEVKURDÊ pêşkêşî Hevserokan kir û di derheqa Tevkurdê û perspektîfa wan ya yekîtiya neteweyî de agahdarî da. Korkmaz, da diyarkirin ku ew

dixwazin bi perspektîfa yekîtiya neteweyî û li ser esasê mafê xwe bi xwe îdarekirinê hemû aliyên kurda bînin kêleka hev û bi bloqekî hevpeymanî pêşwazîya hîlbijartinên herêmî bikin.

Piştî Korkmaz, Brêz Ahmed Tirk axivî. Tirk, pêşniyarîya TEVKURDê bi dilgermî erêkir û di derheqa yekîtiya neteweyî û hevkarîya kurdan de gotinên hêvîdar hanî zman. Tirk, da dîyarkirin ku, herçiqas ew ji bo demokratîzekirina komara Tirk xebatên "partîya sîwanî" dimeşin in jî, belê ev kar ne alternatîfa yekîtiya neteweyî ye û ya herî grîng û stratejîk yekîtiya neteweyî ya kurda ye. Tirk, bahsa hevdîtînan heyeta DTPê yên Kurdîstana Başûr jî kir, û bi xweşhalî îfade kir ku ji her alî de şert û mercên yekîtiya neteweyî derketine holê.

Hevseroka DTPê Rêzdar Emîne Ayna jî, gotinên hevkarê xwe dupatkir û balê kişand ser grîngîya yekîtiya neteweyî.

Hevdîtîne bi qasî sietûnîvekî ajot û terefan bi hewayekî samîmî fikr û rayên xwe bi hev re sohbet kirin.

Hevserokan dan dîyarkirin ku ewê di nêz de Meclîsa partiyê bidin civandin û biryarekî derêxin û bersîva nameya TEVKURDê bidin. Heta Rêzdar Ahmet Tirk got ku "ezê rahêjim çend hevalan û navenda KADEP û HAKPARê zîyaret bikim, bêjim 'wer in em bi hev re têkevin hîlbijartinê.'"

KADEP(Partîya Beşdariya Demokratîk)

Di heman rojê de li Enqerê bi Serokê KADEPê Brêz Şerafettin Elçî re hevdîtînan hate pêkanîn. Di heman çerçevê de agahî hate dayîn û nameya TEVKURDê hate pêşkêşkirin. Brêz Elçî, ji ber tawrê DTPê hinekî "hêvî şkestî" axivî. Belê piştgrî û samîmîyeta xwe ya di derheqê yekîtiya neteweyî û hewldana TEVKURDê de, dubarekir û got, "em dikarin muxalefeta hev bikin, belê hîç necaîze ku kurd dujmunahîya kurda bikin. Û heger bi vî rengê ku TEVKURD pêşniyar dike tfaqek çêbibe, em weke KDAEP tu 'kontenjan' û tişteki din daxwaz nakin, bes bila li ser esasê neteweyî û demokratîk yekîti çêbibe."

Piştî gotinên protokolî, terefan pîralî fikr û remanên xwe hanî zman û hevdîtînan bi dilgermî dewam kir.

**Kadep, piştî hevdîtînan bi nameyekî nivîskî bersîv da û piştgrîya xwe dubare kir.*

HAK-PAR(Partîya Maf û Azadîyan)

Roja 27.12.2008an li Dîyarbekir heyeta HAK-PARê hate zîyaretkirin. Nameya TEVKURDê hate pêşkêşkirin û di derbarê pêvajoyê de agahdarî hate dayîn. Serokê HAK-PARê Brêz Bayram BOZYEL helwesta TEVKURDê weke karekî "pîroz" binavkir û bi her awayî piştgrîya Hak-Parê dupatkir. Bozyel, da dîyarkirin ku partîya wan biryara ketina hîlbijartinan girtîye û ew jî lê dixebitin ku bi hêzên neteweyî û demokratîk re hevkarîyê bikin. Bozyel got, "Heger di çerçeva TEVKURDê de bloqeke Kurd/Kurdîstanî were avakirin, emê bi pey tu hesabên piçûk, 'qoltix' û 'qontenjanan' nekevin û çî were ser milê me emê bi mesûlîyet bînin çîh."

**Hak-Par, bi nameyekî nivîskî bersîv da û piştgrîya xwe dubare kir.*

Grûba Şoreşgerên Demokrat

Şandeya TEVKURDê bi heman rojevê navenda Şoreşgerên Demokrat zîyaretkirin û nameya TEVKURDê pêşkêşkirin. Herweha di derheqa pêvajoyê de û hevdîtînan navbera terefan de agahdarî hate dayîn. Berdevkê Grûba mazûrvan Brêz Helim Xoce, ji şandeya mêvan re spasîkir û da dîyarkirin ku ew bi her awayî piştgrî li yekîtiya navbera hêzên neteweyî dikin. Herweha di hevdîtîne de terefan balkişandin ser tawrê TDPê û hate gotin ku heger DTP bixwaze karê yekîtiyê dê hêsantir bibe.

**ŞD.bi nameyekî nivîskî bersîv da .*

TOPLUM-DER/KOVARA MIZGÎN

Li buroya Kovara Mizgîn di navbera herdu terefan de hevdîtînan pêkhat. Şandeya mêvan bahsa armanc û xebata xwe kir û nameya TEVKURDê ya di derheqa hîlbijartinên herêmî de pêşkêşî şanda mazûrvan kirin. Li ser navê Cemaetê serokê komelê Rêzdar Celal AYGEN, memnûnîyeta xwe îfadekir û ji bo çareserkirina pîrsa kurd-Kurdîstan ehemîyeta yekîtiya neteweyî hanî zman.

**Toplum-Der,bi nameyekî nivîskî bersîv da.*

Grûba HÎVDA

Li Stenbûlê bi nûnerên Grûbê re hevdîtînan hate pêkanîn. Nameya TEVKURDê hate pêşkêşkirin û di derheqê pêvajoyê û prosesa hevdîtînan de agahdarî hate dayîn. Bi navê Grûba Hîvda, Rêzdar Huseyîn Sîyabend got: "Em pê kêfxweş

in ku pêwendîyên Tevkurd û oldarên Kurd xurt bibe. Ji bo wê jî çî ji destê me bê em amadene ku bikin. Em herçiqas bawermend bin jî, berî her tiştî em Kurd in û çî wezîfe bikeve ser milê me emê bikin. Banga Tevkurdê girîng e. Eger komîsyonek çêbe, em jî dikarin di vê komîsyonê de cîh bigrin.”

Platforma Komeleyên Rojhilat û Rojhilata Navîn

Navenda vê sazîyê li Stenbolê ye. Li dora 80 komeleyên herêmî endamên vê platformê ne. Hevdîtin li navenda Platformê û bi berdevkê wê Rêzdar Abdulhekîm DAŞ re pêkhat. Şandeya TEVKURDê li ser helwest û meşa pêvajoyê agahdarî dane rêzdarên û gotin em “daxwaza piştgrîya yekîtiya neteweyî li herkesî dikin.” Berdevkê Platformê kêfxweşî û desteka xwe hanî zman û da dîyarkirin ku demekî berî nuha wan jî bi DTPê re hevdîtin pêkanîne û kê-m-zêde heman fikir hanîne zman. Herweha hate dîyarkirin ku, heger komîsyonekî bê çêkirin, ew jî amadene ku di vê komîsyonê de cîh bigrin.

Kovara Nubihar

Navenda kovarê li Stenbûlê hate zîyaret kirin û di heman çerçevê de agahdarî hate dayîn û nameya TEVKURDê hate pêşkêş kirin. Nûnerê weşanxanê Rêzdar Suleyman jî da dîyarkirin ku “ew bi xwe ji siyasetê bêtir karê çandî/kulturî û weşangêrî dikin, belê em jî dixwazin û piştgrîyê lê dikin ku di hîlbijartinan de blokekî Kurdî çêbe. Banga Tevkurdê girîng e. Em hêvîdar in ev bang bê cîbecîkirin.”

Enstîtuya Kurdî û Tevger û Parastina Zimanê Kurdî (TZP-Kurdî):

Navenda Enstîtuyê ji alî şandeya TEVKURDê de hate zîyaretkirin û di deheqa pêvajoyê de agahdarî hate dayîn û nameya TEVKURDê hate pêşkêşkirin. Bi navê herdû dezgeyan Rêzdar Samî TAN jî, da xwiyakirin ku “ew karê sîyasî nakin, belê ew jî piştgrîyê didine yekîtiya kurda û pê xweş in ku têkîlîyên wan bi Tevkurdê re xurt bibe û banga Tevkurdê jî wekî bangekî girîng û pêwîst ecibandin.”

Demosa Kevin (Kemal Parlak û Faîk Bulut)

Her çiqas weke tevgerekî hebûna DEMOSê nemabe jî, weke şexsîyetên navdar bi Dr. Kemal PARLAK û nivîskar Faîk BÛLÛT re hevdîtin hate pêkhanîn û ew jî ji pêvajoyê hatin agahdarkirin. Herdû rêzdarên jî di derheqa pîrsa Kurdîstan û yekîtiya kurdan de fikr û hêvîyên xwe hanîne zman û helwesta TEVKURDê giranbuha nîrxandin. Herweha dan dîyarkirin ku hevdîtin û gotûbêjên wan jî bi terefan re heye ku “tevgrek entelektuelî” pêşxînin.

Navenda Çanda Mezopotamya

Di heman çerçevê de navenda NÇM li Stenbûlê hate zîyaretkirin û di derheqa pêvajoyê de hatin agahdar kirin.

WEŞANXANÊN KURD

Şandeya TEVKURDê li Stenbûlê weşanxana KOMAL, PERÎ û DOZê jî zîyaret kirin û di derheqa pêvajoya ku TEVKURDê daye destpêkirin de agahî dane wan. Mazûrvanan jî xweşhalî û piştgrîya xwe hanîne zman. Belê ji ber helwesta DTPê bêhêvîtiya xwe jî îfade kirin.

Di heman çerçevê de bi komele û rêxistinên sîvîl-demokratîk, yên meslekî, kulturî û civatî re jî hevdîtin hatin pêkhanîn. Di derheqa pêvajoyê de bi berfirehî agahdarî bo wan hate dayîn, fikr û re-manên wan hatin hînkirin û ji wan hate xwestin ku awira xwe ya demokratîk-sîvîl li ser siyasetê bimeşin in. Ew komele û sazî jî ev in:

Platforma Demokrasîyê

Mazlûm-Der, (şaxa Dîyarbekir)

ÎHD, (şaxa dîyarbekir)

Komela Rêzan, (komela çandî û civatî)

HUDEF, (komela huqûqnasan)

BARO, (Dîyarbekir)

DÎHA,

Nûnerîya Kurdistan TV.

Odeya Bijijkan,

Ozgur-Der,

Mustezaf-Der,

Kurdî-Der,

Kurd-Der (Enqere)

Osman BAYDEMİR

Weke şexsîyet Serokê Şaredarîya mezin Brêz

Osman Baydemîr li navenda şaredarîyê hate zîyaretkirin. Di derheqa pêvajoyê de hate agahdar kirin û li ser perspektîfa de facto îdare kirina Îdareyên Herêmî guftûgo hate kirin. Brêz Baydemîr jî, xweşhalîya xwe îfade kir û grîngîya yekîtîya neteweyî hanî zman. Herweha Baydemîr got, "ji bo tifaq û yekîtîya navbera hêz û aliyên kurda çî xizmet bikeve sar milê min, ez amademe û hergav derfeyê min ji we vekirî ye."

Heyeta TEVKURDê, ji pêşwazîya Baydemîr ya germ re spasî kir û da dîyarkirin ku ewê ji encama pêvajoyê were agahdar kirin.

Abdulah DEMÎRBAŞ

Di heman çerçevê de Serokê Şaredarîya Sûrê yê ku ji ber xizmeta zmanê kurdî ji wezîfê hatibû dîrxistin, Abdulah Demîrbaş (bi navê hemû şaredarîyan û weke piştgrîya zmanê kurdî) hate zîyaret

kirin. Di heman çerçevê de hate agahdar kirin û pirsra yekîtîya neteweyî, rêvebirina şaredarîyan guftûgo hate kirin. Brêz Demîrbaş, xweşhalî û piştgrîya xwe ji bo hewldanê îfade kir û weha got, "ez bi her awayî piştgrîya vê hewldanê dikim, heger îmza min pêwîstbe ezê îmze bikim. Berî hemû tiştî lazime kurd yekîtîya neteweyî avabikin û kongra neteweyî were avakirin. Heger ku ez bême hîlbijartin, karê minê eweîl, ezê zmanê kurdî bikim zmanê rêvebirina kar û xizmeta şaredarîyê."

Her weha bi gelek kes û şexsîyetên eleqedar re di heman çerçevê de hevdîtin hatin pêkanîn, di derheqa konseptê TEVKURDê û pêvajoya ku hatîye destpêkirin de agahdarî hate dayîn û fikr û rayên wan hatin hîn kirin.

TEVKURD

(Tevgera Yekîtîya Neteweyî a Kurd)

JÎ MEDYA Û RAYA GIŞTÎ RE (Encamnema Hewldana TEVKURDÊ Ya Li Ser Hilbijartinên Herêmî)

Wek ku tê zanîn TEVKURDÊ di derheq Hilbijartinên Herêmî yên Adara 2009an de, ji bo ku di navbera hemû aliyên siyâsî yên Kurd/Kurdîstanî de bloqek hevpeymanî ava bibe hewldanek piralî dabû destpêkirin.

TEVKURDÊ, nameyek siyâsî/fikrî (*“Bang Li Kurdistanîyan/Ji Bo Hilbijartinên Herêmî Dest Bidin Hev”) ku têde mafê desthilatdarîya netewa kurd diparêze û di Îdareyên Herêmî de daxwaza statuyê de factoyî dike û neqşa rê (“Ji raya giştî re”**) ya ji bo vê xebatê pêşniyarî terefan kiribû û ji raya giştî re jî, dabû deklare kirin.

TEVKURDÊ di vê daxwiyaniyê de dabû diyarkirin ku; ewê ji serî heta dawiyê, pêvajoyê vekirî/alênî û nivîskî bi meşîn e û raya giştî jî, ji hemû merhaleyên pêvajoyê agahdar bike.

TEVKURDÊ weke ku ji raya giştî re dabû diyar kirin; bi DTP, HAK-PAR, KADEP, TŞD, TOPLÛM-DER/MÎZGÎN, KCD, HÎVDA, Nûbihar (Herweha MESOP, DEMA NÛ Û RIZGARÎ/KOMAL

jî, ji xwe di nav TEVKURDÊ de tene temsîl kirin.) re weke terefên siyâsî yên yekîtîya neteweyî hevdîtinan pêkanî û pêşniyara xwe ya bloqeke hevpeymanî li wan kir.

Herweha bi KURD-KAV, ENSTÎTUYA KURDÎ, TZZP-Kurdî, KURD-DER, KURDÎ-DER, BARO, ODEYA BÎJÛKAN, PLATFORMA DEMOKRASÎYÊ, ÎHD, MAZLÛM-DER, MUSTEZAF-DER, OZGUR-DER, KOMELA RÊZAN, HÛDER, KOMELA PÎR SULTAN APTAL, DÎHA, DEMOS, NÇM, PKRÛRN (Platform Komeleyên Rojhilat û Rojhûlata Navîn) KURDÎSTAN TV. Weşanxanên kurda, Serokê Şaredarîya Mezin Osman BAYDEMÎR, Serokê Şaredarîya Sûrê yê berê Abdulah DEMİRBAŞ û bi gelek şexsiyetan re di vê derbarê de hevdîtinan pêkanî ewan ji pêvajoyê agahdar kir.

Piştî tûra yekemîn ya hevdîtin, zîyaret, agahdarî û bersîvgirtinan xelasbû û bersîvên muxataban hatin girtin, li ser pêvajoyê raportek hate amadekirin û encama van hevdîtinan bi daxwiyaniyêkî (“Agahdarî ji bo raya kurd”**) ji raya giştî re hate

deklare kirin. Herweha, li gorî destnîşankirina neqşa rê di vê daxwiyaniyê de hate diyarkirin ku ewê di 18.01.2009an de bi beşdarîya nûnerên hemû terefên siyâsî civîneke piralî were pêkanîn.

* * * * *

Wek ku hatibû plan/program kirin di 18.01.2009an de, li navenda TEVKURDê civîneke piralî hate pêkanîn. Di vê civîne de; nûnerên DTPê, HAK-PARê, KADEPê, TŞD.û TOPLÛM-DER/Mizgînê beşdar bûn. Di derheqê pêvajoyê de dosyayek berfireh pêşkêşî beşdarvanan hate kirin. Li ser hewldana TEVKURDê, pirsra yekîtiya neteweyî û hîlbijartinên herêmi guftûgo û nîqaş hatin kirin. TEVKURDê ji muxataban xwest ku li ser zemîna mafê çarenûsî û bi perspektîfa yekîtiya neteweyî deklaryonek hevmuşterek were îmtza kirin.

Her çiqas di fikra yekîtiya neteweyî de bîr û rayên terefan nêzî hev bûn jî, belê di derheqê tifaqê hîlbijartinan de derkete holê ku awira terefan jî hev cudaye. Bi taybetî tawrê DTPê.

DTP: Nûnerên DTPê her çiqas perspektîfa yekîtiya neteweyî pejiwandin jî, belê gotina wan û tawrê wan ewbû ku, "Ev hîlbijartin di navbera DTPê û dewletê de bûye qada 'man û nemanê', ji wê bonê jî, divê ku piştgrîya DTPê were kirin..."

TEVKURDê û beşdarvanên civîne bi giştî dan diyar kirin û ji nûnerên DTPê re gotin ku "herî zêde ji wê bonê jî pêwîst e ku bloqeke hevpeymanî ava bibe. Madem ku dewlet bi giştî AKPê destek dike, û dixwaze DTPê û di şexsiyeta DTPê de (bi gotina DTPyîyan) tevgera kurd qels bike, li wê gorê divê DTP jî, ji herkesî pirtir lêbixebite ku bereyekî kurd-Kurdîstanî ava bibe. Ev bere yan jî bloqa kurd, di pratîkê de piştgrîya herî mezin dide DTPê û hem DTP hem jî tevgera kurd bi giştî ewê qazanç bike."

Heger bi kurtayî were bahs kirin, fikr û rayên terefan wehanin:

KADEP: Nûnerê KADEPê (wekî ku di nameya partîya wan ya bersîvdayînê de jî hatibû diyar kirin) bi hemû awayî piştgrîya xwe li çerçeva ku TEVKURDê pêşniyar kirye, bê şert û menfîet diyar kirin û gotin ku, "heger DTP di wê hevpeymanê de cih negre, wê demê ev daxwaza TEVKURDê ya hêja jî, mixabin ku nagihîje armanca xwe."

HAK-PAR: Nûnerên HAK-PARê (wekî ku di nameya bersîvdayîn ya Serokê Partîyê de jî hatibû diyar kirin) dubare piştgrîya xwe ji konseptê TEVKURDê re diyarkirin û gotin ku "Çi mesûliyet were ser milê me, em jêre nabêjin na û bi her awayî em amadene ku piştgrîya bloqa neteweyî bikin."

TOPLÛM-DER/Mizgîn: Nûnerên MIZGÎNê jî dane diyar kirin ku "Tu entesa me ji hîlbijartinan re nîn e û ne di leh ne jî di aleyha kesî de emê mudaxele yî hîlbijartinan nekin. Belê heger bi perspektîfa yekîtiya neteweyî bloqeke hevpeymanî were îmtza kirin, wê demê emê bi her awayî û bê qeyd û şerd, fiilî piştgrîya bloqa hevpeymanî bikin."

ŞOREŞGERÊN DEMOKRAT: Nûnerên TŞD. jî dane diyarkirin ku, "Ya herî rast avakirina platformeke mişterek e. Belê ev nebe jî, bi navê partiyên ku dikarin bikevin hîlbijartinê (HAK-PAR, KADEP) bi namzetên mişterek beşdarîya hîlbijartinan bikin."

Piştî muzakere kirinan hate famkirin ku deklaryoneke hevmuşterek ji wê civîne dernakev e. Ji xwe nûnerên DTPê gotin, "Selahiyeta me nîn e ku em deklaryonekî îmtze bikin. Hem ji bo deklaryona siyâsî hem ji bo pirsgerêkên pratîkî emê ji organa xwe ya merkezî biryarê derxin û bersîva teklîfa we bidin"

TEVKURDê wê çaxê jî terefan re û bi taybetî ji nûnerên DTPê re gote ku, "di 25 Çile 2009-an de civîna Meclîsa TEVKURDê heye. Meclîsa me, dê di derheqê wê helwdanê de encamnamekî amade bike û fikr û raya xwe ji raya giştî re deklare bike. Em ji DTPê dixwazin û hêvî dikin ku berî 25-ê mehê bersîveke nivîskî û "fermî" bidin me."

Mixabin ku 25-ê mehê hat û derbas jî bû, belê heta nuha jî tu bersîvek resmî/nivîskî ji DTPê negihîştî ye destê me. Di 25-ê mehê de Meclîsa TEVKURDê civîya û pêvajoyê û tawrê terefan nixand.

* * * * *

Fikir û banga Meclîsa TEVKURDê di wê derheqê de ev e:

1. TEVKURDê bi îdraq û berpirsiyariya doza Kurd-Kurdîstan û bi perspektîfa yekîtiya neteweyî li gel hemû terefên siyâsî û civata sivil-demokratîk hevdîtin, diyalog û enformasyoneke hêja pêkhanî ye. Herweha Meclîsa me

destnîşan dike ku pêwîst e xebat û hewldanên bi vî rengî werin berdewam kirin.

2. Her çiqas encameke konkret derneketibe holê jî, eleqe û pêşwazîya terefên siyasî û civata sîvil-demokratîk, li ser navê Tevgera Yekîtiya Neteweyî ji bo me cîyê şanazîyê ye û hêviya me mezintir kirye.

3. Di serî de tawrê HAK-PAR û KADEPê hêjayî îhtîramê ye. Herdû partî jî, bi berpirsiyariyekî cidî tevgeriyan û xwe dane ber berpirsiyariyê. Herweha tawrê ŞD. û TOPLÛM-DER/MÎZGÎNê jî, hêjayî gotinê ye. Tesbît û qenaeta me ewe ku, heger DTPê ji gotinên rêvebiran pêşdetir gavekî resmî bavêta, pir bi hêsanî dikaribû bloqa hevpeymanî di navbera hemû hêz û aliyên kurdan de bihata saz kirin. Belê mixabin, DTPê biryareke resmî neda.

4. Tevî ku em ji fikir û nîyeta rêvebirên DTPê yên şexsî tu gumanan nakin û hêja di nirxînin jî, belê tawrê DTPê yê resmî-rasttirîn bêtawriya DTPê-bû sebeb ku hewldana TEVKURDê neçû serî. Heger DTPê ji dervayî goti-

nan, di pratîkê de gaveke piçûk jî bi avêta, baweriya me ew bû ku di pêvajoya yekîtiya neteweyî de dê qonaxek nûh û hêvîdar bihata destpêkirin.

5. Meclîsa me bi vê wesilê bang li hemî partî-grûbên siyasî û berbijêrên kurd dike ku, pêvajoya hîlbijartinê û rêvebirina Îdareyên Herêmî, di çerçeva mafê xwe bi bxwe îdarekirina neteweyî de weke statuyeyeke de facto'yî bikarbinin.

Herweha Meclîsa me bang li gelê kurd û hîlbijêran jî dike ku, deng û piştgrîya xwe bidin wan partî, tawir û berbijêrên ku di tifaqa Kurd/Kurdistanî de dilsozin û aşkere mafê desthilatdariya milletê kurd diparêzin û dixwazin statuyeyeke de facto'yî pêşxînin.

Meclîsa me vê encamnamê bi hurmet pêşkêşî raya kurd dike.

02 Sibat 2009-Dîyarbekir

*Meclîsa Tevgera Yekîtiya Neteweyî ya Kurd
TEVKURD*

Têbînî; Her sê dokumentên bi (, **, ***) hatîye îşaret kirin pêvekirîye.*

HEWLÊR SEMPOZYUMU; KİM HANGİ HESAP PEŞİNDE!

Sinan ÇİFTYÜREK

Üzerinde duracağım esas konu, yazının başlığındaki sorunlama olacak, ancak konuyla bağlantısı olması nedeniyle birlik ve TEVKURD'un misyonu üzerinde de yer yer duracağım. TEVKURD Dergisi'nin ilk sayısını belki de ağırlıklı ulusal demokratik birlik ve TEVKURD'un kuruluşu, yaşadığı sorunlar ve geleceğine ayırmak gerekirdi. Ancak gelen yazıdan anlaşılıyor ki, Dergi'nin Yayın Kurulu, dosya konusu

olarak esas seçim ve birlik siyasetine ayırmış. Olabilir.

Ben yazımda yer yer TEVKURD ve birlik siyasetine değineceğim ancak bu değinme, yazının ana konusunun çerçevesiyle sınırlı kalacak.

Kürt/Kürdistan ulusal özgürlük mücadelesi bugüne kadar bir çok çetin sorunla yüzleşti. Ancak üç temel sorun var ki, bunlar daima diğer tüm sorunların belirleyeni olmuşlardır.

Birincisi; Kürt halkının iradesine rağmen, Kürdistan'ın dörde parçalanmış yapısıdır. Parçalanmış Kürdistan statüsü, tarihten günümüze özgürlük mücadelesine çapraz nitelikte (birden fazla) olumsuz etkileri olmuştur, olmaktadır.

İkincisi; parçalanmanın da esas nedenlerinden biri olarak, Kürdistan'ın jeopolitik önemidir. Jeopolitik önemi nedeniyledir ki bölge devletleri birleşmiş bir Kürdistan'dan ürkmüş ve parçalamak için daima ortak hareket etmişlerdir. Genel bir kuraldır: jeopolitiği önemli olan bir coğrafyanın(ülkenin) halkı ve elbette esas olarak siyaseti, jeopolitiğini kendi lehine kullanamazsa, aleyhine kullanırlar. Kürdistan'da böyle olmuştur. Kürdistan, jeopolitik önemi nedeniyle, bölge ve uluslararası emperyalist güç odaklarının işgaline uğramıştır, bu işgal devam ediyor.

Üçüncüsü; yukarıdaki iki faktöründe etkisiyle ulusal sorunun geç kalmış çözümlüdür. Ulusal özgürlüğün çözümlenmemiş olarak 21. yüzyıla sarkması, Kürdistan'da siyaseti derinden etkilemiş, etkilemeye devam ediyor. Siyasetin belli başlı temel çizgilerinden her birinin kendini, felsefesi ve politik hattı üzerinden netlikle ifade edememesi ya da etmektan bilinçli kaçınmasının girdilerinden biridir.

Abant Platformu'nun düzenlediği Hewler Sempozyumu'nu dikkatli izleyen iyi bir siyaset okuyucusu, bu üç temel sorununun, Sempozyum'da nasıl birer girdi olduklarını rahatlıkla görebilir. Bu üç temel sorunun, Sempozyumun bileşeninde, sorunlamasında ve kararlarında açık ya da örtük olarak rol oynadıkları görülür.

Şimdi yazının esas konusuna dönerek, Hewler Sempozyumu'nun amacını, bileşenlerini ve yankılarını daha yakından ele alabiliriz.

Hewler Sempozyumu"nda NelNeler Tartışıldı, Hedeflendi?

15-16 Şubat 2009 tarihinde Kürdistan Federal Devleti(KFD)'nin başkenti Hewlêr'de "Barışı ve Geleceği Birlikte Aramak" konulu bir sempozyum düzenlendi. Sempozyumu kim/kimler ne amaçla ve neden Hewlêr'de düzenledi? Fethullah Gülen cemaatinin siyasal görüşlerinin taşıyıcısı olan ya da yaşamda ona zemin hazırlayan Abant

Platformu, neden son yıllarda, özellikle de son aylarda Kürt sorununa odaklandı? Bu konuda yanıtlanması gereken birden fazla soru bulunuyor. Bunların üzerinde kısmen duracağız.

Neden yer olarak Hewlêr? Sempozyumun organizasyon komitesinde yer alan Altan Tan, "yer olarak Erbil'i seçmelerindeki amaçlarının, Kürt Bölgesi ile iyileşme sürecine giren ilişkileri daha da geliştirmek ve köprü kurabilmek olduğu"nu belirtti. Gülen cemaati bir süreden beridir başka ülkelerin yanı sıra Güney Kürdistan'da da "Türki-

Gülen cemaati bir süreden beridir başka ülkelerin yanı sıra Güney Kürdistan'da da "Türkiye ile köprü" görevini görecektir okul, üniversite, hastane zaten açmıştı, açmaya devam ediyor. Yani "köprü" işlevini görecektir araçlar çok! Ama ne hikmetse okul, üniversite gibi bu "köprü"lerin hepsi Türk dilinin ve Türk-İslam sentezinin taşıyıcısı durumundalar. Madem Güney Kürdistan ile Türkiye arasında "köprü" kuruyorsunuz, madem "her türlü milliyetçiliği" halklar arası ilişkileri zehirleyen ve aşılması gereken bir doku olarak görüyorsunuz, o halde neden Türkçü, Türk-İslamcı eğitimi dünyanın dört bir yanına ve özelde de Güney Kürdistan'a taşıyorsunuz?

ye ile köprü" görevini görecektir okul, üniversite, hastane zaten açmıştı, açmaya devam ediyor. Yani "köprü" işlevini görecektir araçlar çok! Ama ne hikmetse okul, üniversite gibi bu "köprü"lerin hepsi Türk dilinin ve Türk-İslam sentezinin taşıyıcısı durumundalar. Madem Güney Kürdistan ile Türkiye arasında "köprü" kuruyorsunuz, madem "her türlü milliyetçiliği" halklar arası ilişkileri zehirleyen ve aşılması gereken bir doku olarak görüyorsunuz, o halde neden Türkçü, Türk-İslamcı eğitimi dünyanın dört bir yanına ve özelde de Güney Kürdistan'a taşıyorsunuz? Örneğin; Güney Kürdistan'da neden Kürt diliyle eğitim yapan okul/üniversite açmıyorsunuz?

Hewlêr Sempozyumu'nun ev sahipliğini Kürdistan Federal Hükümeti (KFH) yaptı, ancak esas düzenleyen güç Abant Platformu. Abant Platformu, Hewlêr'de Türkler ve Kürtler için "Barış ve Geleceği Birlikte Aramak" konulu bir toplantı ya-

pyorsa, demek ki ABD de örtülü bir biçimde bu toplantının düzenleyicilerindedir. Yoksa ABD'ye rağmen ne Gülen cemaati ne de KFH böyle bir toplantıyı gerçekleştiremezdi. Sempozyumda açılış konuşmasını Hewlêr Valisi Nevzat Hadi yaptı, demek ki KFD'de toplantıda resmen temsil ediliyor. Ayrıca Selahaddin Üniversitesi ve Mukriyan Araştırma Merkezi ile KDP, YNK ve etkileri altındaki basın da toplantıya destek verdiği görülüyor.

TC Devleti de, Musul Başkonsolosu ile resmen temsil edilerek toplantı bileşiminde yer aldı. Türkiye'den çağrılı olan 100 civarındaki aydın ve gazeteci ise çoğunlukla Türk-İslam sentezcisi, özelde de Gülen cemaati perspektifinde olanlardı. Çok az sayıda Kürt İslamcısı ile yine az sayıda ABD'ci Türk ve Kürt liberal unsurların bileşenini oluşturduğu toplantıya PKK, DTP ve Kuzeyli diğer ulusal demokratik parti, örgüt ve bireyler çağrılmadılar. Toplantıyı organize edenler ile toplantı bileşenleri dikkate alındığında, hem Kürdistanlı ulusal demokratik güçlerin toplantıya neden çağrılmadığı hem de bu toplantı ile ne yapılmak istendiği zaten anlaşılır.

Hewlêr'deki Abant Sempozyumu'na ilişkin Türk basınında "Gülen damgasını vurdu" denildi. "Damgasını vurdu" belirlemesi fazla, çünkü zaten ABD'nin desteği ile esas düzenleyici olan Gülen cemaatinin kendisidir. Fiziksel olarak ev sahibi durumunda olan KFH'dir, ancak düşünsel olarak düzenleyen Gülen cemaati olmuştur. Toplantı bileşeni de bunu kanıtıyor.

Abant Platformu 1998 yılından bu yana bir dizi toplantı düzenledi, ancak Gülen bir toplantıya ilk kez doğrudan mesaj gönderdi. Gülen'in mesajı, ABD'nin dünyada izlediği tanklı-toplu işgal siyasetinin adeta felsefesini yapar içerikteydi:

"Şüphesiz savaş da barış da farklı insani ve uluslararası ilişkiler öğretmekte ve ciddi kazanımlar sağlamaktadır. Getirdiği dramların yanında belki öğretici, insanı olgunlaştırıcı yanları da mevcuttur." (16.02.2009, Zaman)

F. Gülen mesajının bu kısmında, ABD'nin Asya ve özelde de Ortadoğu'da tanklı-toplu işgallerle siyasetini hayata geçirmesinin felsefesini yaparak, hem ABD'yi aklamaya hem de halklarda yoğunlaşan anti ABD'ciliği en azından zayıflatmaya

çabılıyor. Bu ve benzeri çabalarıyla da Gülen, destekçisi olan ABD'ye karşı sorumluluklarını yerine getiriyor. Gülen'in Afganistan-Irak hattında savaşı övmesi, savaşın uluslararası ilişkilerde "öğreticiliği"nden ve "ciddi kazanımlar sağladığı"ndan söz etmesinin başka bir izahı yoktur. Yok eğer Fethullah Gülen'in mesajında savaşın kazanımlarından söz ederken Kürdistan ulusal kurtuluş hareketinin verdiği savaşı ve kazanımlarını kastettiği iddia edilirse; o zaman Gülen cemaati ve denetimindeki basının, yakın tarihe kadar Güney dahil tüm Kürt ulusal demokratik hareketini, bugün ise özel olarak Kuzey'de PKK'yi "terörist", "terörist örgüt" olarak görüp propaganda yürütmesini nasıl izah edecekler?

"Neo Osmanlılık" Ve Kürtler!

Abant Platformu'nun Hewlêr sempozyumunu neden düzenlediğini Altan Tan, Türkiye ile Güney Kürdistan arasında "iyileşmeye giren ilişkileri daha da geliştirmek ve köprü kurabilmek" olarak ifade ederken, doğru ama eksik doğruyu dile getiriyor. En başta, Türkiye ile Güney Kürdistan arasında kurulmak istenen bu köprüyle, esas Kürdistan'ın iki parçası arasındaki mevcut ve tarihten gelen köprülerin yıkılması hedefleniyor. Diğer taraftan Türkiyeli siyasal İslam'ın, özellikle de Gülen cemaatinin son yıllarda artan bir yoğunlukla Kemalist rejimin alternatifi olarak dile getirdiği emperyal içerikli "Neo Osmanlılık", Hewlêr sempozyumunun da amacı ama örtük amacıydı. Bu örtük amaç, sempozyuma katılanların bir kısmı tarafından, özellikle Zaman Gazetesi yazarlarınca ise açıkça dile getirildi.

İlginçtir, KFH Kültür Bakanı Sami Soruş da "Türkiye'nin çevre ülkelerle ilişkilerinde var olan sorunların kalkması için büyük bir süreci başlattığına" dikkat çekerek, bunu "Yeni Osmanlılık" olarak tanımladı. Ancak bu tanımlamayla TC'nin yeni yönelişini olumladı mı yoksa eleştirdi mi, orası belli değil. Belli değil diyoruz, zira YNK kurucu yöneticilerinden Nuşirevan Mustafa Emin de, kendisiyle görüşen Türk gazeteci Cengiz Çandar'a "Türkiye bizim için stratejik geleceğimize dir. (...) Zaten biz Irak Kürtleri ismimiz öyle değil ya, Viyana önlerinde, Balkanlar'da, Çanakale'de birlikteydik" (Cengiz Çandar,

15.02.2009, Radikal) diyor. Çandar da bu açıklamaları “ortak geleceğe ışık tutacak algılama ve ruh halini yansıtmaya” olarak değerlendiriyor. Çandar, Güneylilerin bu gibi “ruh halleri”nden hareketle, “Türkiye Kürtleri için Kuzey Irak’ın çekim alanı olmasından çok daha kuvvetli bir çekim alanı, Irak Kürtleri açısından Türkiye olarak söz konusudur” diyecekti.

Abant Platformu’nun gerçekleştirdiği Hewlêr Sempozyumu’nun bileşenleri açısından Türkiye’nin Güney Kürdistan’la kendi belirleyiciliğinde ilişki arayışı, “bölgesel güç olma” hedefinin önemli temel taşlarından biridir. Çünkü TC Devleti’nin kendi belirlediği çerçevede Güney’le resmi teması, kendi birliğinin güvencesi olduğu kadar, ‘Yeni Osmanlılık’ ekseninde Ortadoğu’ya açılışının da politikalarını içeriyor.

Türk-İslam sentezcisi Gülen Cemaatinin hedefleri ve icraatları bellidir. Kemalist rejimle Kürtleri denetlemenin ve bölgeye açılmanın artık mümkün olmadığını görüyor ve rejime nefes aldracak yeni politikalar geliştiriyor. Gülen cemaatinin ne yaptığını biliyor ve anlıyoruz. Ama bu yönelime yani ‘Neo Osmanlılık’ a kendini kaptırıp, “Ya zaten Viyana önlerinde, Balkanlar’da, Çanakkale’de birlikteydik” diyen Güneylileri anlamakta zorluk çekiyoruz. Kendilerini Türkçülerin “dört kıtada zaferden zafere at koşturduk” havasına kapturmaları, kuşatılmışlık hissiyle izledikleri taktik bir politika mı, yoksa gerçekten buna inanıyorlar mı? Her iki durumda da yaklaşımları yanlışın da ötesinde soru işaretleriyle yüklü.

Osmanlı İmparatorluğu, Kürtlere, Ermenilere, Süryanilere, Rumlara ne verdi, nasıl bir “hoşgörü” geliştirdi? Bunu Altan Tan da, F. Gülen de, Güneyliler de, biz de biliyoruz. Osmanlı’nın yolunu izleyecek TC Devleti’nde halkların ve özelden de Kürtlerin nefes alması düşünülemez.

Zaman Gazetesi yazarı Ali Bulaç’ın 18.02.2009 tarihli yazısında “Kızamık hastalığına yakalanan çocuklardan üstü örtülenler ölür, kaçıp Fırat’a girenler kurtulurdu. Umarım Kürtler de bu kızamıktan bir an evvel kurtulmaları için İslam’ın kutlu nehrine koşar, bizim yaşadığımız trajedileri yaşamazlar” derken, Gülen’in gönderdiği mesajın dile getirdiğini farklı cephelerden tamamlama

çabasındadır. Bulaç’ın “deli gömleği” olarak adlandırdığı Batı modernizmine alternatif diye sunduğu “İslamın kutlu nehri”, ABD’nin Türkiye’ye biçtiği “ılımlı İslam” modeli temelindeki ‘Neo Osmanlılık’tır. Osmanlılığın ne olduğunu hem Kürdistan’ın tarihsel olarak İran ile aralarındaki parçalanmasında hem de son yüz elli yılındaki icraatlarından biliyoruz. Kürdistan’ı esas parçalayan ve halende işgal altında tutan devletlerin dini kimliklerini biliyoruz. Bugünde Kürdistan’ı işgal altında tutan ve bu devletlerce on yıllardır Kürtlere reva görülen, tam da hanı “Müslüman olan Müslüman’a bunu yapmaz” denilen nitelikte uygulamalar olduğunu belirtmeye bile gerek yok.

Abant Platformu’nun gerçekleştirdiği Hewlêr Sempozyumu’nun bileşenleri açısından Türkiye’nin Güney Kürdistan’la kendi belirleyiciliğinde ilişki arayışı, “bölgesel güç olma” hedefinin önemli temel taşlarından biridir. Çünkü TC Devleti’nin kendi belirlediği çerçevede Güney’le resmi teması, kendi birliğinin güvencesi olduğu kadar, ‘Yeni Osmanlılık’ ekseninde Ortadoğu’ya açılışının da politikalarını içeriyor.

Zaman Gazetesi yazarları da bunu gayet iyi biliyorlar. Dolayısıyla Osmanlı’nın sadece Müslüman olmayan Ermeni, Süryani, Yahudi, Rum vb. halklara değil Kürt ve diğer Müslüman halklara da neler yaşattığını biz biliyoruz, Altan Tan, Ali Bulaç’da gayet iyi biliyorlar. Ve bütün bunlar bilindiği halde Osmanlılık, “yeni” adı altında neden yeniden siyaset sahnesine çıkarılıyor. Kısacası ezilen, dahası Türk ve Müslüman olmayan halklara, Osmanlılık ne verdi ki, “Neo Osmanlılık”ı alternatif olarak öne çıkarıyorsunuz?

Kürt Federal Devleti, Yüzleştikleri Kuşatmayı TC Üzerinden Kıramaz!

Obama yönetimi ile birlikte ABD’nin, Ortadoğu’da yeniden statükoyu esas alan bir siyaset izleyeceğinin ilk işaretlerini vermesi; İran ile uzlaşma arayışları ve Afganistan’da Taliban’a karşı Rusya’dan destek arayışına mecbur olması; Irak’ta çekilme takviminin işlemeye başlaması; Irak mer-

kezi hükümetinin gücünü pekiştirdikçe, Kürdistan siyasetinde Saddam iktidarının izlediği siyasete dönüş sinyallerini vermeye başlaması; bununla paralel olarak Sünni ve Şii Arap siyasetinin kendi aralarındaki çelişkileri arka plana iterek, Kürdistan'a dönük ortak yönelime girmeleri gibi gelişmelere, son ekonomik krizin dünya çapında ekonomik, siyasal ve hatta askeri dengeleri yeniden şekillendireceği gerçeğini de eklemeliyiz.

KFD, belirttiğimiz koşullarda coğrafyasında sıkışıyor, yeni politik arayışlara giriyor, girmesi de doğaldır. Federal siyasal yapılanma içerisinde birlikte olduğu Irak Devleti'nin yanı sıra komşuları Türkiye, İran ve Suriye ile de karşılıklı çıkar dayalı ilişkiler geliştirmesine denilecek bir şey olamaz. Ancak bilinmelidir ki yukarıdaki sıkışma halinin bilincinde olan işgalci-sömürgeci devletler, Güney ile resmi temasa yönelirken bu durumun bilinciyle davranacaklardır. Güney'deki KFD'nin Kürdistan'ın diğer parçaları ile ilişkilerden yalıtılması, bu işgalci devletlerin gözetilecek ilk hedefler arasındadır.

Daha özgün olarak Türkiye'nin KFD ile resmi ilişki arayışında ise şunlar dayatılıyor, dayatılacaktır:

a- Güney'den istemlerin, "PKK'yi dışlarsanız ve tasfiyesinde bize yardımcı olursanız sizinle resmi temasa geçeriz" istemiyle sınırlı kalmayacağı Hewlêr Sempozyumu'nda söylenenlerden de bellidir. İstenen, istenecek olan, Güney ile Kuzey'in ulusal demokratik güçlerinin karşılıklı ilişki ve etkileşiminin kesilmesidir. Kuzey'in Güney'den ya da Güney'in Kuzey'den yalıtılmasının ötesinde karşı karşıya getirilmesi hedefidir. TC'nin "sizinle resmi ilişkiler kurar ve tanırız" beyanı, ABD'nin yeni yönelimleri ile paralel olarak Kuzey'in bir kez daha by-pass edilmesi planıdır.

b- Türkiye'nin bir süredir sürdürdüğü resmi temaslarda zaten dile getirdiği ve Hewlêr Sempozyumu ile de dolaylı ya da örtük olarak Güneylilere dayatılan bir diğer istem şudur: "Kerkük'ün Kürdistan'a katılması hedefinden vazgeçin." Gelişmelere göre el altında tutulan B planı ise, "nihai olarak Irak'ın bir parçası kalmanız ve genel

olarak Kürdistan petrolünden pay almamız şartıyla Kerkük, Kürdistan yönetimine dahil olabilir" şeklinde özetlenebilir.

KFD, TC'nin bu ön şartlarını kabul edecek olursa, kendi hayat damarlarını kendi eliyle kesmiş olacaktır. KFD, diğer parçalarla, özellikle de Kuzey'deki ulusal demokratik hareketle karşılıklı içerisine girecek olursa, esas o zaman en büyük yalnızlaşmayı yaşayacaktır.

Gülen cemaati ve genelde ABD'ci siyasal İslam, Kürdistan ulusal demokratik hareketini siyaseten dışlayarak ve fakat Kürt ulusal özgürlük potansiyelini ise arkalayarak laik Kemalist rejimle hesaplaşmak istiyor. Kürt halkı ve siyasal dinamikleri öncelikle bunun bilinciyle davranmalıdırlar. ABD'nin bir süredir seslendirdiği "ılımlı İslam" hedefi ile Gülen cemaatinin kimi liberal aydınlarla birlikte seslendirdikleri "İkinci Cumhuriyet" hedefi özü itibarıyla örtüşüyor.

Gülen ve Cemaatinin dile getirdikleri "hoşgörü", "çoğulculuk", "birlikte yaşam" gibi söylemler hem Kürdistan meselesini çözmekten uzaktır hem de Kemalist rejimle işleri bitinceye kadar Kürtleri ve liberalleri yedekleme arayışından ibarettir. Sonuçta Gülen Cemaatinin savunduğunu, ne kadar "ılımlı"laştırırsan "ılımlı"laştır, uygulananak olan şeriatıdır.

Ayrıca bugün Gülen cemaatinin kendince geliştirmek istediği taktiklerle ciddi farklılıkları olsa da paralellikleri de olan İran'ın yakın tarihteki pratiğini unutamayız. Şah diktatörlüğünün yıkılmasının ardından Humeyni'nin şeriat rejimi, iktidarını az çok kurduğu andan itibaren ilk hedef aldığı güçler; Kürt ulusal hareketi, komünistler, liberaller ve hatta Halkın Mücahitleri demokratik İslami hareket dahil kendinden olmayan herkes olmuştur. Bunun böyle olduğunu Altan Tan, Ali Bulaç bilmezler mi? Hem İran'da olanları hem de şu an kendilerinin ne yaptığını gayet iyi bilirler, biliyorlar? İran'da Kürt, Azeri, Beluçi vb. halklar özgürler mi? İran'da halklar arası "hoşgörü", "uzlaşma", "kardeşlik" hakim de biz mi bilmiyoruz?

Elbette Kürdistan ulusal demokratik hareketinin, ırkçı Kemalist rejimle görülecek hesapları vardır. Ancak siyasal İslam'ın, özellikle de "büyük şeytan" olan ABD'nin stratejisi içerisinde

yürüyen siyasal İslam'ın yedeğine düşerek görülecek bir hesabı olamaz. Başka bir ifadeyle: ABD'nin küresel emperyal çıkarları ile TC'nin bölgesel emperyal çıkarlarının kesiştiği noktadan kalkış yapan, yapmak isteyen Gülen Cemaati ile Kürdistan yurtsever demokratik hareketinin ortak yapacağı bir şeylerinin olmadığı görüşündeyiz. Ve Güneyli ulusal demokratik güçleri de, bu doğrultuda uyarmayı görev biliyoruz. Yeri gelmişken Altan Tan, Ali Bulaç ve ayrıca Gülen Cemaatini olumlayan siyaset damarına şunu sormanın tam da yeridir; Filistin halkını katleden İsrail Siyonizmi'nin arkasındaki "büyük şeytan" ABD ile, Gülen cemaatinin arkasındaki ABD farklı mı?

Hewler Sempozyumu Ve TEVKURD'un Artan Önemi!

Hewler Sempozyumu'nun açığa vurduğu çarpıcı gerçeklerden biri; hem tek, tek parçalarda hem de Kürdistan bütününde, Kürt ulusal demokratik hareketinin birlikten yoksun olmasıydı. Bu gerçeklik, Sempozyum'un gerçekleştiği mekansal alandan tutunda, bileşenine ve hedeflerine varana kadar yansımıştır.

TEVKURD ya da başka bir ad altında Kürt ulusal hareketi zengin farklı bileşenleriyle geniş ulusal demokratik birliğini sağlamış olsaydı; Abant Platformu "Barışı Ve Geleceği Birlikte Aramak" konulu sempozyum ya Hewler'de gerçekleşmeyecekti ya da farklı bir bileşenle gerçekleşebilir ve dolayısıyla en başta Kuzeyli ulusal demokratik hareket güçlü bir bileşen olarak yer alabilirdi. Sempozyum, genel olarak Kürtler ile Türkiye devleti özel olarak da Kuzeyli Kürtler ile Türkiye ilişkilerini konu alıyor, fakat Kuzeyli ulusal demokratik hareket toplantısının bir bileşeni değil. Gülençi Abant Platformu, "biz Türkiyeli İslami hareket olarak ABD ile birlikte bir sempozyum düzenliyoruz, Kuzeyli Kürt ulusal hareketini çağırarak zorunda değiliz" diyebilirler. Elbette bunu diyebilirler, ama Kuzeyli Kürt ulusal hareketi olmadan, Kuzeyde Kürt ulusal sorununu çözmeye kalkmaları, dahası Kuzey ile Güneyi karşı karşıya getirecek arayışlara girmeleri; Sempozyumun beyan edilenin dışında

farklı hesaplar peşinde olduklarını gösterir.

Güney parçasını diğer parçalardan özellikle Kuzey parçasından yalıtılmayı amaçlayan her çaba ve arayışın adına ne denilirse denilsin, halkımız için hayra yorumlanamaz. Parçalar arası yalıtılmışlığı hedefleyen politikalar; Kuzey ya da Doğu parçası kadar Güneyin kendisine de büyük zarar verecektir. Yukarıda da belirttiğim gibi Güneyli Kürt Federal Devleti(KFD) yüzleştiği kuşatmayı, TC devlet üzerinden kıramaz. Abant Platformu'nun KFD'ne, Dünya ile bağlantısının özellikle enerji kaynaklarının uluslararası pazarlara taşınmasının tek adresi olarak TC'yi göstermesi hem gerçeği yansıtmıyor hem de Kürt halkı açığı

TEVKURD ya da başka bir ad altında Kürt ulusal hareketi zengin farklı bileşenleriyle geniş ulusal demokratik birliğini sağlamış olsaydı; Abant Platformu "Barışı Ve Geleceği Birlikte Aramak" konulu sempozyum ya Hewler'de gerçekleşmeyecekti ya da farklı bir bileşenle gerçekleşebilir ve dolayısıyla en başta Kuzeyli ulusal demokratik hareket güçlü bir bileşen olarak yer alabilirdi. Sempozyum, genel olarak Kürtler ile Türkiye devleti özel olarak da Kuzeyli Kürtler ile Türkiye ilişkilerini konu alıyor, fakat Kuzeyli ulusal demokratik hareket toplantısının bir bileşeni değil.

sından tuzaklarla doludur.

TEVKURD'e ilişkin şunları ekleyerek yazıyı bitireceğim.

TEVKURD'un hali hazırda siyasal denklemdeki yer alışının zayıf olduğu biliniyor. TEVKURD programatik olarak güçlüdür, ancak aynı şeyi politik olarak söyleyemeyiz. Çünkü programatik olarak güçlü olmakla politik olarak güçlü olmak farklı şeylerdir. TEVKURD'un politik doğruları vardır, başka bir ifadeyle politik olarak güçlü doğrulara sahiptir, ancak bu politik doğrular hali hazırda yaşamda güçlü politik karşılık bulabilmiş değil. Politik zayıflık buradan geliyor.

TEVKURD'un bugün yüzleştiği üç temel sorun varlığını koruyor. Bunlardan ilki istikrarlı yürüyüşüdür, bunu korunmalıdır. Bileşenleri TEV-

KURD'un devamından yana bir uzlaşmayı, son kongresinde sağlamışken istikrarlı yürüyüşü önem kazanmıştır. Bileşenlerini genişletebilir, genişletmek için çaba harcıyor, harcamalıdır da ancak kısa vade de kitlesel dayanaklarında genişleme beklentisi içerisine girmemelidir.

İkincisi; doğası ve varlık gerekçesi gereği ulusal demokratik birlik uğruna, büyük bir sabır ve ısrarla çaba harcıyor harcaması gerekir. Yerel seçimlerde izlediği ulusal demokratik blok oluşturulması politikası doğrudu ve etkili de olmuştur. Yanlıştır diyenin olmadığı bu politika bugün tam olarak yaşamda vücut bulmadı, ama geleceğe dönük ciddi izler bıraktı. Seçimlere dönük blok politikası somut içerik kazanmadı ama dünya oranla ulusal demokratik birlik sorununda TEV-

KURD'un eli daha da güçlenmiştir. Bu durum göz ardı edilmemelidir.

Üçüncüsü; elbette birlik ve istikrarlı yürüyüş kadar önemli olan bir diğer sorun, dinamik tutum ve davranıştır. Bu alanda giderilmesi gereken zafırları barındırıyor.

TEVKURD, bu üç temel alanda kararlı durup yürüyebilirse, gelecekte önemli işlevler üstlenebilir inancındayım.

Sonuç olarak; Kürt ulusal demokratik güçlerinin tüm zenginliğiyle birliğini sağlamak dünya oranla daha güncel ve zorunludur. Dileriz tüm ulusal demokratik güçler, bu gerçeğin bilinciyle davranırlar. Biz komünistler başından beri bu bilinçle davrandık, bundan böyle de bu bilinçle davranacağız.

Baran RÎZGAR

HEWCEDARÎ û GIRÎNGÎYA ZIMAN (*)

Me bi zimanzan û nivîskar Baran Rizgar re li ser hewcedarî û girîngiya ziman gotûbêjekî li darxist. Em hêvîdar in ku dê ev gotûbej bala we bikişîne.

TEVKURD-Hun dikanin ji kerema xwe bi kurtî li ser rewşa Kurmancî li vî welatî û xebatên we yên di wî warî de hinek agahî bidin me; çawa dest pê kir û gîhaşt çi qonaxê?

B.R.: Sala ku ez ji welêt derketim û dawîyê hatim Kraliyeta Yekbûyî (KY - UK), yek ji tiştên ku ez pêşî lê hay bûm û ecêbmayî mam nebûn û nasnekirina Kurmancî bû. Wê demê komeleke Kurdan a piçûk hebû û ji wê komelê hinek hevalên dilsoz hewl didan ku dersên Kurmancî pêk bînin. Dûre ew xebat jî rawestiya.

Lê ya herî balkêş ku meriv jê aciz dibû ew bû ku daîreyên resmî, saziyên dewletê wek Wezareta Hundir, Polîs, Daîra Penaberîyê û hwd yan bi zaneyî wek parçeyekî hevkarîya wan a bi Tirkîyê re yan jî ji nezani bi Kurmancî qet mijûl nedibûn. Tê bî-

ra min Kurdekî ku xwestibû ku îfadeya xwe ya doza penaberîyê bi Kurmancî bide bi salan li benda wan mabû ku wergêrekî peyde bikin û îfadeya wî bisitînin. Wê demê digotin, "çi pêwîstî heye, wa ye hun ji Tirkîyê tên wê gavê divê hun bi Tirkî zanibin û bikanibin îfada xwe bi Tirkî bidin". Dema ku li dadgehekê yekî digot "ez bi Tirkî nikanim xwe baş îfade bikim, ji min re wergêrekî Kurmancî peyde bikin", dibû qîreqîra wergêrên Tirk, digotin, "ma we eskerî jî nekiriye, hun derewan dikin".

Ango dewleta KY zimnen nêzîkbûna Tirkîyê li vir didoma. Lê bê guman li vî welatî dema ku daxwaz û dozên girseyî, yên gelêrî hebin, dewlet zû zû wan bê bersîv nahêle. Lê dîsa jî argumentek dima; "em çi bikin, kesekî ku van karan bike, vî zimanî baş bizane tuneye".

Li SOASê (Beşeke Zanîngeha Londonê

ya li ser Xebatên Zanistî yên li ser Rojhilat) beşê Kurdî hebû, lê ne tu materyalên wan ne jî tevlêbûnek xurt a xwendekaran hebû, bi du-sê kesan sînorkirî bû. Ango ji wir jî tiştêk dernediket.

Wê gavê ji bo ku rê vebûya ji sê alîyan xebat pêwîst bû. Yek li gel sazîyên dewletê gîlî û gazî-nên ku çima rê li ber Kurmancî venakin. Dudu kursên Kurdî ku ji demekê û pey ve bikanibe kadroyan derxîne, an jî qet nebe rê li ber wan veke. Sisê pêkanîna materyalên wek ferheng û pirtûkên hînbûna Kurmancî.

Di destpêkê de nîrxandina min ev bû û min li gora vê nîrxandinê ji sazîyên dewletê re bi sedan name şandin û doz kir ku di nav xebatên xwe yên ji bo civakên etnîkî de rê li ber Kurmancî jî vekin. Û di serî de min bi xwe li bender (îman), dadgeh û hwd wek wergêr kar kir. Ji hêla din ve min dest bi kursên Kurmancî kir; çî Kurd çî ne Kurd gelek kes tev lê bûn û Kurmancîya nivîskî hîn bûn. Alîyê sisêyan jî pêkanîna materyalan bû, di wî warî de jî min sê pirtûk nivîsandine:

Ferhenga Kurdî-Îngîlîzî, Îngîlîzî-Kurdî, 1993

Dersên Kurdî (bi îzehên Tirkî), 1993

Dersên Kurdî (bi îzehên Îngîlîzî), 1996

Bi kurtî xebatên min ev in. Nuha jî bi 10an wergêrên Kurmancî yên fermî, bi 100an kesên ji Kurmancîya nivîskî haydar hene û li gelek sazîyên dewletê Kurmancî wek zîmanekî muamele dibîne, jê re wergêr tê peydekirin û weşanên xwe yên ji bo civakên herêmî bi Kurmancî jî derdixin. Di nav sazîyên ku min di wî warî de tesîr lê kirine ji beledîyan bigire heta Daîra Penaberîyê, dadgeh, polîs û heta bi Amnesty International (Sazîya Efûyê ya Navnetewî) jî hene.

TEVKURD-Wê gavê em dikanin bibêjin ku li vî welatî di van 10-15 salan de Kurmancî pêş-de ketiye, rewşa wê çêtir bûye?

B.R.:(Bi ken) Naxêr, xwezî weha bûya. Pêşketin û çêtirbûna rewşa zîmanekî ne tenê bi yek-du faktoran lê bi gelek faktoran ve girêdayî ye, û her wisa nişit û îşaretên pêşketin û çêtirbûnê jî pir in.

Heke meriv li yekê dudan tenê binêre, dibe ku meriv bigihêje encamên ne rast.

Ji alîyên ku min li jor behs kir ve, rast e, pêşketin û çêtirbûn heye; lê belê ji alîyê bikaranîna Kurmancî ve pir mixabin li vî welatî em Kurdên Bakurê Kurdistanê paşve çûne, lê pêşve neçûne. Nisbeta Kurdên Bakur ên ku bi Kurmancî dipeyivin kêmbûye, Kurmancî di nav malên Kurmancên Bakur de ji berê kêmtir tê bikaranîn û her wisa ji derveyî malê jî di nav xwe de pir kêmbikar

Ango dewleta KY zimnen nêzîkbûna Tirkîyê li vir didomand. Lê bê guman li vî welatî dema ku daxwaz û dozên girseyî, yên gelêrî hebin, dewlet zû zû wan bê bersîv nahêle. Lê dîsa jî argumentek dima; "em çî bikin, kesekî ku van karan bike, vî zîmanê baş bizane tune"

Li SOASê (Beşeke Zanîngeha Londonê ya li ser Xebatên Zanistî yên li ser Rojhilat) beşê Kurdî hebû, lê ne tu materyalên wan ne jî tevlêbûnek xurt a xwendekaran hebû, bi du-sê kesan sînorkirî bû. Ango ji wir jî tiştêk dernediket.

tînin. Li gel vê yekê şîûr û haydarîya girîngîya zimên kêmbûnê û xetera li ber Kurdên Bakur ji alîyê zimên ve kêmbûnê tê dîtin. Dê û bavên xweş Kurmancîxêv bi zarokên xwe re bi Tirkî diaxivin. Ev êdî dibe asîmîlasyona dilxwazî, ji bo zîmanekî ji vî xetertir tiştêk tune. Nîfş û qirên nuh hema hema qet Kurmancî nabihîzin. Ji dê û bavan û televîzyonên Tirkî yekser xwe digihînin zîmanê Tirkî, Îngîlîzî jî li xwendegehên hîn dibin û dikin zîmanê duyem. Kurdî nabe zîmanê sêyem jî, ji ber ku wek zîmanekî di sîstema wan de cîh nasîtîne. Zarokên Kurdên Bakur dibin xerîb û bîyanîyên Kurdî.

Berê avantajeke xurt a zîmanê me dayikên me bûn. Nuha hejmara dayikên Kurdên ku zîmanê xwe derbasî zarokên xwe dikin jî kêmbûnê dibe. Ev jî ji bo miletekî bêdewlet qaydeyek e; heke dayik li zimên xwedî dernekevin, ew zîman zû dereng têk diçe.

Ev pêl jî gelek alîyan ve pir xeter û talûke ye. Dema ku xetereke bi vî rengî hebe û hejmara Kurmancîxêvan kêmbibe, pêleke neteweyî ku lê

xwedî derkeve tunebe, û nîfşên nuh ne Kurmancî-axêv bin, xebatên akademîk û zanistî çiqas pir pêşve ketibin jî di rewşê de ne pêşketin lê paşveçûn heye; heta ne tenê paşveçûn lê ihtîmala wendakirinê jî heye; bîhna xerab jê tê.

TEVKURD-Li gor agahiya ku hun didin, xuya dibe ku ev nêzikî 20 salan e ku hun di nav vê xebatê de ne? Çima hun ewqasî girîng dibînin? Û çima hun tev li xebatên din nabin û her tim bêtir li ser zimên disekin?

B.R.:Ji bilî hezkirin û girêdana min a xurt bo Kurmancî, ez her weha ji bo rakirina wê êrîşên xurt, ên sistematîk, bi plan û program jî dibînim; bi taybetî li Bakurê Kurdistanê û ji aliyê dewleta Kemalîst ve. Ev êrîş her weha parçeyekî stratejîya jihevixistina miletê Kurd e. Ango Dewleta Tirk armanc kiriye û li gora wê taktîk û stratejî pêk anîne ku di dema dirêj de Kurd li Bakurê Kurdistanê hebûna xwe wek netewe, wek millet nedomînin, ji hev bikevin û wek yek bi yek hemwelatîyên esil-Kurd bimînin. Wê gavê jî pirsê Kurdistanê, pirsê miletê Kurd namîne û dewlet tenê di çarçova mafê mirovan de bi wan mijûl dibe; rexne û gazinên ji der ve weha bêtesîr dike. Ji ber ku dîne Kurd û Tirkan ê sereke yek e, ziman dimîne wek faktoreke sereke ya cudabûna Kurdan. Ji lew re ji aliyekî ve bi demografiya Kurdistanê listin, ji aliyekî ve ekonomîya Kurdistanê fetisandin ku ji Kurdistanê ber bi herêmên Tirkîyê ve koçberî çêbibin, ji aliyê din ve jî bi darê zorê, bi şewitandina gundan, pêkanîna terora wek fail-meçhûl û hwd, Kurd ji gund û bajarên wan ajotin bo herêmên Rojava. Paralelî vê jî qedexeyên li ser zimên, tahde û neheqî, heqaret û piçûkxistin li ser Kurdî-axêvan pêk anîn. Ev gişt pev girêdayî ne û her yek ji wan parçeyekî stratejîya tunekirina miletê Kurd li Bakurê Kurdistanê ye. Ez xebatên xwe yên li ser zimanê Kurdî di vê çarçovê de bicîh dikim. Ji xwe heta ku ne di vê çarçovê de bin bi ser nakevin û meriv ji bo wan fidakarîyan jî nake.

Ji lew re zimanê Kurdî li Bakurê Kurdistanê her tim bûye qadeke girîng a têkoşîna neteweyî; dijmin ji vê xweş haydar bûye û li gora wê tev gerîyaye. Lê mixabin em nikanin bibêjin ku em jî bi qasî wan ji vê pirsgerêka yekcar girîng haydar bû-

ne û me li gora wê di nav xebatên xwe yên siyaseta netewî de girîngî dayê. Ango ne 20 sal lê ku ez temama emrê xwe bidimê jî, ew hêjayî wê dayinê ye. Ev jî awayekî têkoşîna siyasî ya netewî ye.

TEVKURD-Mamoste, ev gotinên we di berxwedan û têkoşîna netewî de cihê zimanê Kurdî xweş îzeh dike, lê belê ez dixwazim hun ji me re mijarê çenekî din jî vekin; gelo ji aliyê kesayetî û sosyolojîk ve çiqas û çima girîng e ku Kurd bi zimanê xwe zanibin?

B.R.:Bi rastî ji wan alîyan ve ne tenê Kurd divê herkes zimanê xwe zanibe, ne tenê zanibe lê baş zanibe. Lê belê ji bo Kurdan ji herkesî bêtir girîng e. Mixabin Kurdên Bakur ji bervacî ji herkesî bêtir di vî warî de xemsar in û şûra wan kêr e.

Binêre demek berê anga 21ê Sibata Roja Zimanê Dayikê ya navneteweyî bû. Ev roj ji aliyê UNESCO ve di sala 1999an de wek Roja Zimanê Dayikê hat îlankirin û sê armancên bingehîn hatin danîn:

1. Balê bikişîne ser mafê perwerdeya bi zimanê dayikê
2. Fahmkirin û şûra civakeke pir-çand zêde bike
3. Toleransa li hemberî mirovên guhertî û cîhê-reng zêde bike

Ji bo van armancan dewletên endamên UNESCO her sal wê rojê bi gelek çalakîyên pirreng pîroz dikin.

TEVKURD-Aha ev her sê xal li ser rûyê erdê ji her civakê bêtir ji bo Kurdên Bakurê Kurdistanê pêwîst in. Lê ka haya kê jê heye? Kîjan rêxistin, partî, sazîya Kurdan di wê rojê de tiştêkî dike?

B.R.:Hilbijartina 21ê Sibata jî balkêş e; Bangladesh kolonîya Pakîstanê bû û Pakîstanîyan zimanê Êrdû li wan ferz dikir, rê nedidan zimanê Bengalî, di 21ê Sibata 1952an de xwendekarên Bengalî bi xwepêşaneke girseyî doza fermîkirina zimanê xwe kir, polîsan êrîş birin ser wan û 11 kes ji wan kuştin. Ev roj ji bo bîranîna wan kuştinan hat hilbijartin. Ango ew roj di heman demê de roja bîranîna şehîdên zimanê Bengalî ye jî. Aha

divê meriv wisa li zimanê xwe xwedî derkeve. Zimanê meriv parçeyekî girîng ê karaktera meriv e. Meriv wî wenda bike, karakter û rengê meriv jî pê re derbekê dixwe.

Divê meriv şehîdketina wan 11 xwendekarên Bengalî di vê çarçovê de bibîne, ango dema ku ji bo zimanê dayikê daketin qada xwepêşanê û dizanîn ku kuştin jî mimkun bû, dudilî nekirin. Çima? Ji ber ku wan ji zimanê dayikê zimanê dayika netewe fahm dikirin. Piştî şehadeta wan bi 4 salan zimanê wan li Pakîstanê wek zimanekî fermî hat qebûlîkirin, û wê jî rê li ber serxwebûna wan vekir.

Em hîna li edebîyata “kiz almişiz kiz vermişiz” ango me “keç dane keç sitendine” guhdarî dikin. Ew bi armanca tunekirina me, helandin û asîmîlekirina me keçan didin me, hezar tiştên din dikin û jê re dibêjin “entegrasyon”, em jî navê biratîya gelan li vê yekê dikin. Divê berî her tiştî heq, hiqûq û edalet hebe. Heq û hiqûq hebe, em ne xwişk û bira bin jî em dikanin pev re bijîn; lê belê heke heq û hiqûq tunebe, xwişk û biratî ji bo vewartina zilm û zor û sextekarîyê, ji bo dizîya welatekî, ji bo tunekirina miletekî qedîm tê bikaranîn.

TEVKURD-Mamoste, ez bawer dikim piştî van îzehan girîngî û pêwîstiya zimên pir xweş tê fahmkirin. Îcar bi wê ve girêdayî, divê malbat û dê û bav çî bikin?

B.R.:Bila xwe wek mensûbê milletê Kurd bibînin, Kurdbûn ne tenê aîdîyeteke etnîkî ye, ew her weha aîdîyeteke millî, yeka netewî ye. Divê ev şîûr û his hebe, û dê û bavên Kurd wê derbasî zarokên xwe bikin. Kalik û pîrikên wan bi bav û dêya wan re, û dê û bavê wan bi wan re bi çî zimanî peyivîne, bila ew jî bi zarokên xwe re bi wî zimanî bipeyivin, biaxivin. Ma ji vê tebiîtir û hêsantir tiştê heye. Ger ev nebe, wê gavê bi rastî divê meriv kûr û hûr bifikire, ji ber ku problemeke kûr heye ku pêşedema milletê me dixê xeter û talûkan. Merivek çawa ji xisûsiyetên bav û bapîrên xwe şerm û fedî bike, an xisûsiyetên wan ên wek ziman û çand piçûk bibîne, guh nedê û ji dewsa yên wan yên xelkê, yên alemê ku bi darê zorê li wan hatiye ferzîkirin, derbasî zarokên xwe bike? Bi dîtina min xwekuji û întixara herî xerab ev e.

Ger em bi vê dest pê bikin, li ser vê şîûr û hay-

darîya xwe ya neteweyî xurt bikin, dawîya mayî li gor faktorên îmkan, pêşketin, têkoşîna sîyasî û hwd tê çareserîkirin.

TEVKURD-Mamoste li Dinyê bi hezaran ziman heye, gelo çîhê zimanê me di nav wan de çî ye?

B.R.:Zimanê me ji malbata zimanên Hînd-Ewropî, şaxê Hînd-Îranî, beşa Îranî, koma Bakurê Rojava bi serê xwe li gel zaravayên xwe komikekê pêk tîne. Farisî, Pehlewî, Belûcî û hin zimanên din ku li Îran, Pakîstan û Afganîstanê tên yan hatine bikaranîn ên herî nêzîkî me ne.

TEVKURD-Wê gavê em dikanin bibêjin ku avantaja kesên ku bi Îngîlîzî dizanin di fêrbûna Kurdî de heye?

B.R.:Belê, em dikanin. Ji ber ku Kurdî di warê sentaks, rêziman û hwd de, ji zimanên wek Tirkî bêtir nêzîkî zimanên Ewropî ye. Her weha ji Kurdî derbasbûna Îngîlîzî an zimanekî din ê Ewropî jî, li gora Tirkî Bêtir bi avantaj e.

TEVKURD-Ez dizanim di çarçova vê hevpeyvîne de bi firehî muqeyesekirina du zimanan nabe, lê tu dikani ji kerema xwe mînakekê dudan bide ku li ser vê mijarê fikreke xwendevanan çêbibe?

B.R.:Çend mînakên hêsan; bi Îngîlîzî definite – indefinite bi Kurdî binavkirî – nebinavkirî: one apple – yek sêv, an apple – sêvek, the apple – sêv, the red apple – sêva sor, a red apple – sêveke sor.

Dîsa di Îngîlîzî de bi “that, which, who û hwd” parçeyên hevokan yan jî hevokan pev girê didin, em jî bi heman qaydeyê bi “ku” wan pev girê didin: The book that he bought yesterday – Pirtûka ku wî doh kirî. Tirkîya wê binivîsin hun ê bibînin ku çiqas jê dûr dikeve: Dûn satın aldığı kitap.

Her wisa nêr û mêbûn ango maskulîn û femînîn di Kurdî de heye û di zimanên Ewropî jî de heye. Her çiqas di Îngîlîzî de pir kêr bûbe jî şopa wê heye, wek he/she – wî/wê.

Dîsa ji hev cûdakirina Present Perfect Tense û Simple Past Tense: I have gone – Ez çûme, I went

- Ez çûm.

Di warê denganiyê de jî, wek v û w.

Û peyvên hevpar an jî bingeha wan yek jî hene: brother - bira, birader; star - stêr(k); horse - hesp; door - der, derî; drop - dilop; new - nû. Gelek in yekser û bi kurtî ev hatin bîra min.

Her wisa fonksiyon û du awayên bikaranîna "to be" jî dişibe "bûn" a Kurdî. Ango ew jî wek me ji bo pêkanîna deman lêkerên alîkar bikar tînin.

Mînak pir in, lê wek ku te jî got, em dirêj nekin.

TEVKURD-Kêm zêde çend peyv hene di zimanê Kurdî de?

B.R.: Gişt nehatine komkirin, lê bi gelemperî û ji hemû zaravan bisitîne divê ne kêmî 100 hezaran bin. Ango têra me dike, ne zêde be, ne kêm e. Û li hember zimanên din jî me stûxwar nake, ji bervajî bi kevnarî û esaleta xwe, bi firehiya cografya û pîrbûna nifûsa ku wî bikar tîne, çand û dîroka ku pê hatiye hûnan ji me re serbilindîyek e.

TEVKURD-Hinek kes carina ji kêmasiya têrminolojiyê gazinan dikin.

B.R.: Kêmasiya têrminolojiya modern wek di warê teknîk, zanistî, tib, elektronîk, lîngûstîk û hwd de ji bo her zimanekî pîrsgirêkek e û herkes bi awayekî çareser dike. Têrminolojiya modern %100 xwerû nabe, him ne pêwîst e û him jî ne pratîk e. Divê meriv xwe ji têrmên internasyonal pir bi dûr nexe. Heke hebe problem, ji nebûna sazîyeke navendî ku herkes lê guhdarî bike derdikeve. Ji lew re ji her serîyekî dengê û têrmek dertê, wê gavê jî zêdebûna têrmên hevwater anga mahneyên wan yek sergêjiyê çêdike. Pîrsgirêka sazîyeke netewî ya zimanzanî bê çareserkirin, ev pîrsgirêk jî bi hê-

sanî tê çareserkirin. Ji xwe zimanzan kêm in, ên ku hene jî ji ber nebûna sazîyeke bi vî rengî, belawela û bi serê xwe dimînin.

TEVKURD-Yekîtiya elfabê hatiye pêkanîn?

B.R.: Cûdatiya elfaban sivik bûye, a Kîrîlî piştî hilweşîna sîstema Sovyetî rabû, maye 2; bi tîpên Erebi û bi yên Latîni. Lê pêvajoya ber bi Latîni ve diherike. Em li benda rayedarên Başûrê Kurdistanê ne ku xebatên di wî warî de çenekî bilezînin. Ez bawer dikim her ku sîstema sîyasî ya neteweyî li wir bêtir rûne, ew ê jî bêtir dest bavêjin vê mijarê. Lê ji bo Kurmancî û Kirmanckî (Dimilî, Kirdkî) ew pîsgirêk tuneye, yek elfabeya Latîni ye.

Demekê li ser hin tîpan nedihat lihevkirin, nuha ew jî rabûye û elfabeya Latîni pêwîstiyên zimanê me xweş bersiv dike. Hin rengên dengan jê re tîp tunin. Lê ew jî di her zimanî de wisa ye. Divê hejmara tîpan li derekê bê sînorkirin.

TEVKURD-Di warên teknîkî de wek komputer, klavye û hwd. Kurdî di çi merhelê de ye?

B.R.: Problemeke girîng nemaye. Em ji deqûlo xelas bûn. Êdî her tewre nivîsîn an bi dest e, an jî elektronîk e. Ji bo tîp û klavyeyên taybetî programên li gora xwe saz kirina klavye û teşeyên tîpan (fonts) hene. Meriv li komputerê siwar dike pîrsgirêk çareser dibe. Ji xwe tenê tîpek me (ş) ne di nav karakterên ASCII yên standard de ye. Ew jî bi kopî meriv dike nav nivîsê. An jî fonteke ku tê de (ş) hebe peyde dike û li komputera xwe saz dike. Programên klavye dikanin derfetê bidin meriv ku meriv li klavyê tîpan zêde bike an jî cîhên wan biguherîne.

(* *Baran Rizgar, Zimanzan û Nivîskar, London, Adar 2009.*)

BELGE

TEVGERA YEKÎTIYA NETEWYÎ A KURD (TEVKURD) BERNAME

Tevgera Yekîtiya Neteweyî a Kurd (TEVKURD) li mîrîsa têkoşîna azadiya Kurdan xwedî derdikeve; ew ê ji xwe re bike wezîfe û berpirsiyarî ku li ser hîmên rêya têkoşîna demokratîk a neteweyî ya rizgariya Kurdan xebatê bike; TEVKURD xebatên ji bo yekbûna demokratîk a neteweyî yên di dîroka nêzîk a Bakurê Kurdistanê de bi aliyên xwe yên erênî-neyînî ve, wek lêgerîn û têkoşînên di rêya azadiya neteweyî de dibîne.

TEVKURD tespît dike ku yek ji pirsgirêkên bingehîn ê têkoşîna demokratîk a neteweyî ya rizgarîxwaz jî ew e ku hêzên neteweyî heta niha yekbûneke mayînde pêk neanîne. Hêzên siyasî yên li perçeyên Kurdistanê him di nav xwe de, him jî di navbera perçeyan de rêxistinên piştgirî, alîkarî û yekîtiyê neafirandine; ji ber vê yekê pevketinên navxweyî û têkçûnên dijwar qewimîne û ji bo gelê me bûne sedema berdêlên giran.

Dema ku pêwîst dibe, rejîmên kolon-

yalîst ên Rojavayî û yên Rojhilatî yên ku welatê me parve kirine, li gel nakokî û pevketinên di navbera wan de, li dijî gelê Kurd pev re tevgerê dikin; li hemberî vê jî bo azadiya gelê Kurd ê bindest yekbûn pêk nehatiye; îzaha vê yekê bi zimanê siyasî gelek zehmet e.

Lê belê di van salên borî de tevgera neteweyî li Başûr raber kir ku, bi pêkanîna yekbûnê meriv çawa dikare serkevtin û serfiraziyan pêşde bibe.

Siyaseta kolonyalîstan a “perçe bike û birêve bibe” jî bandor li vê perçebûna siyasî kiriye û meriv dikare bi berpirsiyarî û hostetîya siyasî ve astengê rake.

Koma Xebatê li Bakurê Kurdistanê jî bo yekbûneke neteweyî lêgerîneke mişterek a kom, partî, derdor û kesayetiyên welatparêz e; ber bi rakirina astenga perçebûna siyasî ve gawek avêtiye. Em armanc dikin ku bi TEVKURDê ve gavê bikin meşeke biryardar û bi îstîfkar.

TEVKURD, balê dikişîne ser wê yekê

ku di rojên pêş de yek ji pirsgirêkên me yên sereke dê pêkanîna îradeya neteweyî ya yekbûyî ya demokratîk be, û bang li gelê xwe dike ku, bi vê armancê yekbûnê pêk bîne.

Yek ji vatiniyên sereke yên TEVKURDê ew e ku, tecrubeyên berê yên yekbûnê ji xwe re bike ders; partî, rêxistin, kesayetî û sazîyên pîşeyî û sendîkayî yên li welatê me di bastûra xwe de bigihîne hev û baniyekî siyasî pêk bîne.

Di vê pêvajoyê de, li gel hemû hewldanên me dê hêzên welatparêz ên ku li derveyî TEVKURDê bimînin jî hebin. TEVKURD, armanc dike ku bi van hêzên welatparêz re wek dost bimîne, bi wan re xebat û çalakiyên mişterek pêk bîne.

TEVKURD, dê wek prensîp, xwe him ji gelê me him jî ji dinyayê re li gora xeta pratîk-polîtîk a ku tê de birêve diçe tarîf bike. Têkoşîna me ne li dijî gelan e, lê li dijî wan rejîman e ku mafên gelê me xesp kirine. Em di serî de bang li gelên herêmê û li hemû gelên dinyayê dikin ku piştgiriya têkoşîna gelê me ya meşrû û mafdar bikin.

KURDÎSTAN, ROJHÎLATA NAVÎN Û DÎNYA

Kurd yek ji gelên nişteci û qedîm ên Rojhilata Navîn e. Gelê Kurd yek ji gelên afirandar ên Şaristaniya Mezopotamyayê ye ku, yek ji şaristaniyên kevntirîn ên dinyayê ye.

Kurdistan, berê di navbera du hêzên sereke, împêratoriyeke Osmanî û Îranê de bi Peymana Qesra Şîrîn a 1639an bû du perçe û hat parvekirin. Dûre, piştî Şerê Dinyayê yê Yekemîn Brîtanîya, Fransa û dewletên herêmê Kurdîstan di nav xwe de parvekirin û kirin çar perçe. Di pêvajoya vê perçe û parvekirinê de, hemû serhildanên gelê me yên bo azadiyê ji aliyê van hêzan ve hatin teftandin. Komara Mehabadê ya Kurd ku di dema Şerê Dinyayê yê Duyemîn de hat damezrandin, bi zordana bloka DYE-Brîtanîya û vekişîna YKSS (Komara Sowyetê) hat rûxandin.

TEVKURD, nexşeya ku di van pêvajoyan de bêyî îradeya gelê Kurd û gelên herêmê hat xêzandin, wek yek ji çavkaniyên sereke yên pirsgirêkên herêmê dibîne; yekîtiya welat û gelê Kurdistanê wek mafekî dîrokî dihesibîne.

Him navendên hêzên navneteweyî him jî dewletên kolonyalist ên herêmê li ser Kurdistanê li

gora berjewendiyên xwe hesaban dikin; hewl didin ku li gora van hesaban kontrol û rêberiya wê bikin. Lê belê pirsgirêka sereke ew e ku, gelê Kurd û dînamîkên wî yên siyasî nikaribûne projeyekê neteweyî ku hesabên wan ên pêşedemê jî bihundirîne, pêk bînin. TEVKURD, xwe wek îfadeya yekgirtî ya siyasî ya van hesaban tarîf dike û li gor wê tev digere.

TEVKURD, dipejirîne ku, dema ku li perçeyekî şerê neteweyî pêş ve bikeve, perçeyên din mil bidinê; di navbera perçeyên Kurdistanê de piştgiriya siyasî bê pêşdexistin û wek prensîp, hevdu rexne bikin û pêşniyaran pêşkêş bikin.

BAKÛRÊ KURDÎSTANÊ

Komara Tirkîyeyê projeya ji bermayên împêratoriya Osmanî, afirandina neteweya Tirk e. Ji ber vê sedemê ye ku, rejîma Tirkîyeyê ji damezrandina komarê û vir ve siyaseteke li ser red û înkarkirina rasteqîniya Kurd û Kurdistanê pêş ve birîye. Ev siyaseta bi çewsandin, ji holê rakirin û asimilasyonê hatiye bicîhkirin.

Di van salên dawî de, bi milyonan girseyên Kurd, him bi sedemên pêşveçûna aborî, lê bi taybetî bi pratîkên valakirina Kurdistanê ji aliyê rejîma kolonyalist ve bi darê zorê koçkirin bajarên Kurdistanê û metropolên Tirkîyeyê. Ev bûyer ji aliyekî ve bûye sedem ku bajarên Kurdistanê çeloxwarî û bi lez mezin bibin, vehûnana bajarên me xerab bibin û bibin çolter, ji aliyekî din ve jî bûye sedema vecivîna nifûsa Kurd/Kurdistanî li metropolên Tirkîyeyê. Êdî li Kurdistanê nifûs û jiyana aborî-siyasî bi giranî li bajarên e.

Ciwanên Kurdistanê bi sedemên ku di serî de ji perwerdeya bi zimanê dayikê bêpar in, yekser muxatabên tundkariyê û girseya sereke ya bêkariyê ne, bi pirsgirêkên girîng ên neteweyî, civakî, ekonomîk û akademîk rûbirû ne.

Jinên Kurdistanê her ku diçe li gel çandiniyê, dibin hêmaneke girîng a girseya xebatkarên sektorên endustrî, ticaret û xizmetê jî. Ev pêşveçûn ji bo jinan li gel pirsgirêkên giran, di jiyana aborî û civakî de derfetên azadbûn û xwedî kesayetî bûyîne jî pêşkêş dike. Jin di heman demê de hêmanên sereke yên ragirtin û derbaskirina ziman û çandê ne; ji ber vê yekê, rûbirûyî siyasatên kolonyalistan ên kûrkirina asimilasyonê dibin.

TEVKURD di wê baweriyê de ye ku divê ji aliyê civakî û siyasî ve nezîkaiyek ciyawaziya pozîtîf jibo jin û ciwanan hebe ji ber ku ew bêtir muxatabê siyaseta zilm û asîmîlasyonê bûne û di nav buhraneka giran de ne.

Herçend dewrên hilketinî û paşketinî hebin jî, gelê me, wek sekneke giştî di nav xwe de her tim potansiyeleke siyasî ya dînamîk hewandiye ku li doza azadiya neteweyî xwedî derkeve; ev potansiyel îro jî heye.

TEVKURD, pêkanîn û pêşdexistina siyaseteke neteweyî ya demokratîk ku van diyarde û pêşveçûnên ekonomîk, civakî û siyasî li pêş çav bigire armanc dike.

TEVKURD, têkoşîna siyasî di qada vekirî de dimeşîne. Her çiqas di têkoşînê de legalîteyê li pêş çav bigire jî, meşrûiyetê ji xwe re dike bingeh. Wek awayê têkoşînê jî, bêîtaetîya sîvîl û çalakiyên girseyî tercîh dike.

ARMANCÊN SEREKE

1- TEVKURD, pirsgirêka Kurd, wek pirsgirêka rasteqîniya welat û miletekî dibîne. Li gora vê tesbîtê li çareseriyê digere. Balê dikişîne ser wê yekê ku rêya çareseriyê jibo gelê Kurd tayînkirina mafê çarenûsiya xwe ye..

Pirsgirêka Kurd di nav bastûra unîter a Komara Tirkiyeyê de nayê çareser kirin. TEVKURD, ferz kirin û projeyên ku di vê çarçoveyê de bi domdarî dixin rojevê ji binî ve red dike.

TEVKURD, wek armanca sereke vê yekê diparêze û ji bo wê têkoşînê dike: Divê gelê Kurd li ser xaka xwe ji hêla hiqûqî, birêvebirî û siyasî ve qedera xwe bi xwe tayîn bike û bi gelên dinyayê re li ser bingeha bi giştî wekheviya mafan têkiliyan pêk bîne; divê ji bo tesbît kirina mafê çarenûsî û awayê bicîhkirina wê serî li îradeya azad a gelê Kurd bê dayin; TEVKURD vê yekê wek prensîba sereke diparêze. TEVKURD li Kurdistanê bastûreke dewlet û civakeke wiha dipejirîne ku xetên wekhevîxwazî, azadîxwazî, pîralî û pîrrengîti û demokratîk bihundirîne, û normên wê yên civakî û hiqûqî xurt bin.

2- TEVKURD, diyar dike ku pêşedema hindikahiyên neteweyî yên Ermenî, Erebi, Asûrî, Çerkez û Tirk ên li Kurdistanê girêdayî qedera gelê Kurd e û mafên hindikahiyên neteweyî yên ji

aliyê neteweyî û çandî ve bi azadî xwe îfadekirinê girîng dibîne. Bi heman nêzîkbûnê mafên hindikahiyên neteweyî yên Kurdên li Anatolya Navîn û metropolên Tirkiyeyê yên neteweyî û çandî jî diparêze. Ew ji bo pêşdebirina mafên neteweyî û çandî yên girseya Kurd ya li Ewropayê têdikoşe.

TEVKURD, wek nêzîkbûneke sereke ya derbarê hindikahiyên li Tirkiye û Kurdistanê diyar dike ku pirsgirêk û daxwazên hindikahiyên neteweyî yên ku li cografyake taybetî (bajar, qeza, gund, hwd) piraniya nifûsê pêk tînin û yên hindikahiyên neteweyî yên li bajar û metropolan cuda ne û ji lew re çareseriyên wan jî dê cuda bin. TEVKURD, dê ji bo çareseriyê li gora van cudatiyan lêgerîne bike. Ew ê ji bo çareseriyê di vê derbarê de peymanên navneteweyî bike referans.

3- Derbarê azadiya ol û baweriyê de prensîba sereke ya TEVKURDê, helwesta sekuler e. TEVKURD, azadiya ol û baweriyê ji mafên bingehîn ên mirovan dibîne; azadiya baweriyê kesan, garantîkirina azadiya îbadeta kes û koman diparêze û her wiha mafên ateîstan jî diparêze. Li gora vê yekê, ew pêşdîtina pêkanîna rewşên wisa dike ku hemû ol, hindikahiyên olî û bawermendên li welatê me tê de xwe bi azadî îfade bikin, û her wisa azadiyên bawerî û îbadetê ji bo hindikahiyên olî yên Elewî, Êzîdî, Cihûd û Mesîhî diparêze.

4- TEVKURD wek armanceke sereke, parastina wê yekê dike ku çavkaniyên dewlemendiyên li welatê me li gora berjewendiyê gelê Kurd û gelên Kurdistanê bînan bikaranîn.

Beranberî kûrbûna pêvajoya tevlêbûna Tirkiyê ya YEê (Yekîtiya Ewropayê) ku ji dervê îradeya siyasî ya gelê me pêşve çûye/hatiye pêşvebirin, gelê Kurd û nûnerên wî yên siyasî jî rûbirûyî encamên erênî-neyînî yên vê pêvajoyê dibin. TEVKURD, Bang li YE dike ku rasteqîniya miletê Kurd û têkoşîna azadiya wî nas bike, dema ku Kurdistan di pêvajoya guftûgoyan de tê rojevê, bibîne ku muxetabên wan gelê Kurd û nûnerên wî yên siyasî ne û li gora wê têkiliyan pêk bîne. Her weha divê dînamîkên siyasî û sazîyên sîvîl ên Kurdistanê jî beranberî pêşveçûna guftûgoyan projeyê neteweyî ya hevgirtî, berbiçav ji YEê re pêşkêş bikin.

6- TEVKURD diyar dike ku têkoşîna rizgariya neteweyî ya gelê Kurd û têkoşîna demokrasiyê û guherîna ya gelên Tirkiyeyê du dînamîkên sereke ne

ku bandorê li hev dikin; her mewziyeke ku gelê Kurd di rêya azadiya neteweyî de bidest bixe dê ji bo têkoşîna demokratîk a gelên Tirkiyyeê qezencek be û di heman demê de her gaveke girîng a demokratîkbûnê di têkoşîna demokratîkbûnê ya rejîm û civaka Tirkiyyeê de dê ji bo têkoşîna gelê me qezencek be. Û em bang li dînamîkên azadî-wazên Tirkiyyeê dike ku mil bidin têkoşîna azadiya neteweyî ya gelê Kurd.

DAXWAZÊN ROJANE

TEVKURD, reforman wek mewziyên destkefî yê armanca xwe ya stratejîk dibîne û ji bo wan têkoşînê dide. Di têkoşîna rojane de, li gel daxwazên neteweyî yê dema kurt, daxwazên dema kurt ên aborî, civakî jî tînê ziman. Ji van daxwazan yê sereke ev in:

1- Qanûneke Bîngêhîn ku hebûna gelê Kurd û hindikahiyên neteweyî nas bike, û mafên wan ên neteweyî ewle bike, bê amadekirin û ji raya giştî re bê pêşkêşkirin.

2- Dibê Kurdî wekî zimanê fermî were qebûl kirin.

3- Pêwîst e zimanê Kurdî û zimanên kêmnete-weyiyan wek zimanê perwerdeyê bê qanûnîkirin û hemû şerd û mercên pêşxistina van zimanan werin pêkanîn.

TEVKURD dixebite ku derfet hebe jibo zaravayên kurdî ên Kurmancî, Zazakî, Soranî, Goranî bi awayeke serbest pêşde bikevin, di kîjan herêmê de kîjan zarava bipiranî tete axaftin divê ew li wê derê di derenca yekemîn de be û divê derfetên

xwe î perwerdeyê û weşanê were pêkanîn.

4- Berdana hemû girtiyên siyasî, rakirina qedexeya li ser siyasatmedarên qedexekirî û bicîhkirina azadiya wan a xebata siyasî; rakirina hemû astengên qanûnî û îdarî yê li ber raman, bawerî û siyaseta Kurdistanî.

5- Bidawînanîna siyaseta înkâr û ji holê rakirinê ya li ser gelê Kurd û ji holê rakirina hemû encamên vî siyaseta şer a ku bi salan li dijî gelê me hatiye bicîhanîn.

6- Pêşdebirina têkoşîna mafên aborî, civakî, pişeyî yê karker, gundî, karmend û esnafan, û naskirina mafê sendîkayî yê grev û peyman a giştî ji bo xebatkarên bi mûçe.

7- Mayin sûcekî li dijî mirovatiyê ne, divê welatê me ji her tewre mayinan bê paqijkirin.

8- Divê vehûnana welatê me ya dîrokî û eko-lojîk bê parastin, dawî li projeyên ku vî vehûnanê tehdît dikin bê anîn.

9- Leşkeriya mecbûrî li Kurdistanê zilm e, am-bargoyeke li ser îradê ye. Divê dawî li ferzkirina leşkeriya mecbûrî bê anîn û li dijî wê têkoşîn bê kirin.

10- Divê sîstema cerdevaniyê (korucu) were rakirin û gundên hatine valakirin ji nû ve werin avakirin û hemû zerar û ziyane wan werin dayîn.

11- Li Kurdistanê navên cîh û warên ku hatine guhartin divê ji nû ve li gor navên berê werin guhartin.

12- Divê hemû sûcdar û berpirsên şebekeyên cinayetana bêne eşkere kirin û ji wan hesab bêne pirsîn.

27 Gulan 2007- Diyarbekir

BELGE

Çağrı mektubu

Sayın ...

Bilindiği gibi Başbakan Tayyip Erdoğan'ın önce bir grup aydınla yaptığı görüşme, ardından da 12.08.2005 tarihinde Diyarbakır'da konuya ilişkin yaptığı açıklamalardan sonra Kürt sorunu Türkiye gündeminin ilk sırasına yerleşti. Şimdi herkes kendine göre bir kez daha sorunu tanımlamaya ve kendince çözüm yollarını göstermeye çalışıyor. Ne var ki böylesi bir dönemde esas konuşması gerekenlerden etkili bir ses çıkmamakta, Kürt sorununun banışçıl, demokratik ve eşitlikçi çözümünden yana olanlar kendi çözüm önerilerini etkin bir biçimde gündeme taşımamaktadırlar. Gündeme damgasını vuran yaklaşımlar ise soruna katkı sunmak yerine, onu daha da zora sokmaktadırlar.

Bu nedenle sürece ilişkin derlenip toparlanmaya, soruna ilişkin etkili bir ses vermeye ihtiyaç var. Kamuoyunun doğru bilgilendirilmesi, Kürt sorunun tarihsel, siyasal, sosyal, kültürel, ekonomik vs. bütün boyutlarıyla bilince çıkarılması, sorunun daha sağlıklı bir çerçevede tartışılması ve giderek sorunun çözümüne yönelik önerilerin daha çok netleşmesi için bizlere görev düştüğü inancındayız.

Bu amaçla, son gelişmeler ışığında

Kürt sorununda nasıl bir tutum almamız gerektiği konusunu birlikte tartışmayı yararlı buluyoruz.

Gerçekleştireceğimiz bu toplantıya katılımınızı bekler, sunacağınız düşünce ve öneriler için şimdiden teşekkür ederiz.
22.08.2005

Tarih : 04.09.2005

Saat : 10.00 - 19.00

Yer : Büyük Sürmeli Oteli

Adres : Cihan Sokak No:6 06430

Sıhhiye/ANKARA

İrtibat Tel. : 0 312 418 16 38

ÇAĞRI YAPANLAR

Abdülmelik FIRAT (Hak ve Özgürlükler Partisi Genel Başkanı)

Ümit FIRAT (Yazar)

Mehmet Celal BAYKARA (KÜRT-KAV Genel Başkanı)

Eyüp KARAGEÇİLİ (Siyasetçi)

Sinan ÇİFTYÜREK (MESOP Girişimi)

Altan TAN (Yazar)

Fuat ÖNEN(Siyasetçi)

Süleyman ÇEVİK (Yazar)

Mehmet VURAL (TSMMOB Diyarbakır Şube Başkanı)

Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu

Bir grup Kürt aydını ve siyasetçisi, Başbakan Tayyip Erdoğan'ın önce Türk aydınlarını kabulünde; akabinde Diyarbakır'da yaptığı konuşma ile yeniden yoğunlaşan ve AB ile müzakerelerin başlayacağı 3 Ekim sürecinde daha da yoğunlaşması beklenen Kürt ulusal sorunu tartışmalarını gözden geçirmek ve bu tartışmalarda özgürce dile getirilemeyen Kürt toplumunun özlem ve taleplerini dile getirmek amacıyla 4 Eylül 2005 tarihinde Ankara'da toplandı. Çalışmaların sürekliliğini sağlamak için katılımcıların çoğunluk yaklaşımıyla "Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu" oluşturulmuştur. "Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu" toplantıdan sonra bir araya gelerek aşağıdaki görüş ve önerileri Kürt, Türk ve Dünya kamuoyuna sunma kararına varmıştır.

Başbakan Erdoğan'ın yaptığı son açıklamaların Kürt sorununun gündemleştirilmesi bakımından görece olumlu etkisine karşılık, resmi devlet ideolojisi anlayışı içinde dile getirilen ve hatta sıkça dayatılan siyasal, sosyal ve psikolojik sınırların sorunun özgür ve demokratik tarzda ele alınmasını engellediği açıktır. Bu bağlamda;

a) Kürt sorununun özünün, Kürt halkının kendini yasal, yönetsel ve siyasal olarak özgürce ifade etme ve yönetme hakkı başta olmak üzere diğer dünya halklarıyla eşit bir düzeyde buluşma ve yapılanma sorunu olduğunu;

b) Devlet ve hükümet yöneticilerinin "tek millet,..." vb. şekillerde dile getirdik-

leri tekçilik anlayışının kabul edilemez olduğunu;

c) Yönetici çevrelerin yapması gerekenin Kürt ulusal sorununda oyalanma ya da 'demokrat' görünme amaçlı, içeriği belirsiz söylemlere baş vurmak değil, çözümü kolaylaştıracak, reel, evrensel normlara uygun, sürdürülebilir ve hukuksal bağlayıcılığa haiz adımlar atmak olduğunu düşünüyoruz.

Bu anlamda, Kürt sorununun barışçı biçimde, hakkaniyet ve eşitlik temelinde çözümünü amaçlayan, hükümet ve parlamento tarafından gündeme getirilecek önerilere ve atılacak adımlara destek vermeye hazır olduğumuzu belirtiriz.

"Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu"nun dar anlamda bir siyasi oluşum yaratma amacı bulunmamaktadır. Bunun doğal sonucu olarak Kürtler arasında bir tür karşıt cepheleşmeyi değil, tersine Kürt vicdanının ortak sesi olmayı amaçlamaktadır.

Esas olarak Kürt toplumunun ortak paydalarını ortaya çıkarmak, Kürt vicdanının daha duyulabilir olmasını sağlamak amacıyla taşıyan "Kürt Ulusal Demokratik Çalışma Grubu", şiddetin her türlüsüne karşıdır. Benzer düşünen diğer Kürt aydın ve siyaset aktörleriyle diyalog ve ortaklıkları da önüne amaç olarak koymuştur. Bu nedenle, çalışma grubumuzu her yönden güçlendirmek ve çalışmalarımızı sürekli kılma kararına vardık.

Kürt, Türk ve Dünya kamuoyuna saygıyla duyurulur. 06.09.2005

Daxuyanîya Encama 3.

Kongreya TEVKURDÊ

TEVKURD/ Tevgera Yekîtiya Neteweyî a Kurd (TEVKURD) di 06 Îlona 2008ê de li bajarê Amedê 3. Kongreya xwe pêk anî û bi Raya Giştî re bîr û rayên xwe yên ku li jêr hatine nivîsandin, parve dike.

Kongreya me ya 3. li ser xebat û çalakîyên Meclîsa Yekîtiyê û Komîteya Rêvebir guftûgo kir. Guherandinên destûr û rêbazê jî têde, ji bo kar-xebatên pêşerojê biryaran girt û endamên xwe yên Meclîsa Yekîtiyê yên nû hîlbijart.

Kongreya 3. ya Tevkurdê, di destpêka vê salê de diyarkirina serxwebûna Kosovayê û di van rojên dawî de jî biryarên Osetiya Başûr û Abhazyayê wek biryar û pêngavên girîng dinirxîne. Kongre di wê bawerîyê de ye ku, biryarên wusa ji bo gelê Kurd jî girîng e, da ew jî li ser bingeha maf û azadîyê, weka hemû milletan bi serbestî biryara pêşeroja xwe ya li ser axa xwe desthilatdarîyê bide. Kongreya me sînorên cografîk yên ku ji derveyî îradeya gelên Rojhilata Navîn û gelê Kurd hatine kişandin, sebebên bingehîn û sereke yên alozîyên herêmê dinirxîn e. Kongre ya me li ser axa Kurdistan yekîtiya netewa Kurd mafekî xwezayî û tarîxî dipejirî ne. Loma jî kongreya me careka din bîr û raya xwe destnîşan dike ku; mafê Netewa Kurd e ku bi nifûsa xwe ya 40 milyonî bibe xwedîyê welatê xwe û dewleta xwe damezrîne.

Kongreya 3. ya Tevkurdê diyar dike ku, di pêvajoya têkoşîna rizgarîyê ya ji bo azadîya gelê me de gellek pêngavên hevbeş hatine avêtin û ewê têbikoşe ku ev pêngavên hevbeş bibine girseyî. Bi vê mebestê Tevkurd, ewê her têbikoşe ku, hejmara hêzên neteweyî û demokratîk yên ku

xwedîyê bîr û rayên cuda ne, di vê yekîtiyê de firehtir be. Di vê çarçoveyê de Tevkurd, bi endamên xwe yên dezgehî wek nimûne, bi Mesop, Dema Nû, Komal û bi Çira re bawerîya xwe ya xurtkirina yekîtiya dezgehî didomîne.

Kongreya Tevkurdê, di xebatên xwe de ji xwe re bêtaetkarîya sîvîl û meşrûiyetê, rêzêlgirtina mafê mirovan, demokratîyet û azadîparêzîyê bingeh digre. Herweha têkoşîna aştiyane û demokratîk dipejirîne.

Kongreya me ya 3. destnîşan dike ku; bingeha kêşe û krîzên li irkîyê, di esasê xwe de berdewamkirina sîyaseta înkare ya li ser Neteweya Kurd û mafê Neteweya Kurd ku li ser axa xwe, xwe îdare bike û birêve bibe, dibîne. Herweha eşkerebûna têkilîyên avahîya bi navê Ergenekonê û dewletê jî, dîsa ji vê krîzê pêk hatîye.

Kongreya 3. ya Tevkurdê, xwedî li hemû deskeftîyên li Başûrê Kurdistanê derdikeve û piştgirîya xwe diyar dike. Herweha balê dikşîne ser ku, di serî de Kerkûk û bi giştî cografîya Kurdistan ya dîrokî divê têkeve nav sînorên Kurdistanê. Bi vê mebestê Tevkurd xwe weka hevkarê Parlamentoya Federe ya Başûrê Kurdistanê û Hukumeta Herêmê ya Kurdistanê diyar dike.

Kongreya me ya 3. di pêkhatina Yekîtiya Neteweyî de ji dîtin û rayên cuda re, ji hêzên neteweyî yên cuda re û ji hiqûqa wan re rêz digre. Li ser bingeha vê rûmetdayînê, ji bo pêşeroja Neteweya Kurd û ji bo birêxistinkirina wê, rûmeteke mezin dide sebir, xweşdîtin û toleransê.

Bi silav û Rêzên me

06.09.2008 – Amed

BEYANATÊ NETÎCEYÊ KONGREYA HÎRÊYÎNE YA TEVKURDÎ

Têwgerê yewîyîya neteweyî yê kurdan TEVKURD, kongreya xo ya hîrêyîne ke Dîyarbekir de viraştîbî de munasîb dî ke nê fikrê ke cêr ra yê raya umûmî rê beyan biko:

Kongreya ma ya hîrêyîne xebata Meclîsa Yewîyîye û Komîteya Îdareyî muzakere kerde, esas derheqê fealîyetanê demê vernîyê ma de û derheqê babetanê program û destûrî de gelek biryarî girewtî. Yew Meclîsa Yewîyîye ya newîye zî weçîna û xebata xo tamam kerde.

Kongreya hîrêyîne yê TEVKURDÎ da zanayîş ke, emser Kosova xoserbîyena xo îlan kerde û nê rojan zî Abhazya û Osetyaya Başûrî nê cîhetî de biryar girewto. Kongreya ma tekîd kerd seba ke neteweya kurde zî serê erdê xo de îstîqbalê xo bi destê xo tayîn biko û mîyanê aîleya neteweyanê azadan de sey înan bibo wayîrê heqanê azadîye, nê bîyayîşî muhîm ê. Xerîteyo ke bê îrade û waştana şarê kurdî û şaranê bînan yê Rojhelatê Mîyanênî virazîyayo, kongreya ma serûsebebê muşkileyanê na mintîqa vînena û dana zanayîş ke yewîyîya welatê Kurdîstanî û şarê kurdî heqêko tarîxî yo. Nê cîhetî ra kongreya ma ya hîrêyîne, Rojhelato Mîyanên ke newe ra şekil dîyeno ci de bawerîya xo ya derheqê biryardarîya neteweya kurde seba ronayîşê dewleta xo û heqdarbîyena kurdan rê reyna tekîd kena.

Kongreya TEVKURDÎ ya hîrêyîne tesbîtkerdişê hetanê muşterekan yê azadî û xelasîya şarê ma de, hetê geşkerdiş û mîyanê şarî de vilakerdişê nê tesbîtan de, dana zanayîş ke gelek mesele girîyayo. Girêdayeyê nê fehîmî, Kogreya ma lebitîyayîşê xo dewam kena ke sey gamêka musbete hêzê demokratîkî yê neteweyî ke wayîrê fikr û bawerîyanê cîya-cîyan ê, çerçewaya yewîyîya doza neteweyî de pêresno. Na çerçewa de sazîyê sey Mesop, Dema Nû, Komal û Çira ke endamê sazgehî yê TEVKURDÎ yê, do bi înan

hêzê xo, bawermendî û biryardarîya xo hîna vêşêr pêt biko û wareyê hêzdarkerdişê hemkarîya sazgehî de lebitîyayîşê xo bi eynî samîmîyet û biryardarîya sîyasî dewam biko.

Kongreya hîrêyîne ya TEVKURDÎ reyna dana zanayîş ke xebata xo de meşrûfîyet û bêtaefîya sîvîle, hurmetkarîye seba heqanê merdiman, azadîwaşttoxî û demokratîzmî xo rê bingeh girewto, mucadeleyo aşîyane û demokratîk xo rê qebul kerdo.

Kongreya ma ya hîrêyîne tesbît kerdo ke serûsebebê buhranê ke Tirkîya de dewam kenê, esasê xo de înkarkerdişê heqê neteweya kurde yo, înkarkerdişê heqê erdê xo ser o xoîdarekerdişî yo, no sebeb ra nê buhranî hîna xorîn benê. Û kongreya ma tekîd kerd ke teşekulê bi nameyê Erge- nekonî ke nê demê peyênan de ameyo eşkerakerdiş zî nê buhranan ra virazîyayo.

Kongreya ma ya hîrêyîne piştgrî dana heme destkewtîyanê Kurdîstanê Başûrî û wayîrîye ro nê erjan kena. Hewna Kogreya ma tekîd kena ke, sere de Kerkûk, heme cografayaya Kurdîstanî ganî daxilê mîyanê sînoranê Kurdîstanî bibo. Kongeraya ma dana zanayîş ke nê wareyî de Hukmatê Parlamentoyê Federe yê Kurdan reyde mîyanê hemkarîyêka pête de ya.

Kongreya ma ya hîrêyîne bawer kena ke, seba ke Yewîyîya Neteweyî virazîyo ganî hêzê neteweyî yê ke wayîrê fikr û bawerîyê cîya-cîyayan ê, bi yew fehmo ke huqûqê yewbînanê taybetî rê hurmetkar bê; Kogreya ma tekîd kena, seba ke îstîqbalo roşn yê neteweya kurde organîze bibo, her wextî ra vêşêr îhtîyacî bi sebr, musamaha û toleranso sîyasî esto.

Ma bi hurmet raya umûmîye rê beyan kenê.

06.09.2008, Dîyarbekir

TEVKURD

(Tevgera Yekîtiya Neteweyî ya Kurd)

TEVKURD 3. KONGRE SONUÇ BİLDİRİSİ

Kürt Ulusal Birlik Hareketi (TEVKURD), 6 Eylül 2008 tarihinde Diyarbakır 'da gerçekleştirdiği 3. Kongresi'nde aşağıdaki görüşleri kamuoyuyla paylaşmayı uygun görmüştür.

3. Kongremiz Birlik Meclisi ve Yürütme Kurulunun çalışmalarını değerlendirerek, önümüzdeki döneme ilişkin faaliyetlerinde esas olmak üzere program ve tüzük konuları da dahil bir dizi karar alarak ve yeni Birlik Meclisini seçerek çalışmasını sonuçlandırmıştır.

TEVKURD 3. Kongresi, bu yılın başında Kosovo'nun bağımsızlığını ilan etmesinin ve içinde bulunduğumuz bu günlerde Abhazya ve Güney Osetya'nın da aynı yönde kararlar almasının, Kürt ulusunun kendi geleceğini kendi topraklarında özgürce belirleyerek diğer özgür uluslar ailesi ile eşit hak ve özgürlüklere sahip olması bakımından önemli gelişmeler olduğunun altını çizmiştir. Kürt halkının ve Ortadoğu halklarının iradesi dışında çizilen harita bölgedeki sorunların temel sebeplerinden biri olarak gören Kongremiz, Kürdistan'ın ülkesi ve halkıyla birliğinin tarihsel bir hak olduğunu belirtmiştir. Bu bağlamda 3. Kongremiz, yeniden şekillenen Ortadoğu'da nüfusu 40 milyonu aşan Kürt Ulusunun devlet kurma yönündeki kararlılığına ve haklılığına olan inancını bir kez daha vurgulamıştır.

TEVKURD 3. Kongresi, halkımızın özgürlük ve kurtuluş mücadelesinin ortak paydalarını ortaya çıkartmak, bu ortak paydaları çoğaltıp kitlelere mal etmeyi amaçlamak konusunda önemli bir mesafe kat etmiştir. Bu anlayış doğrultusunda, somut bir adım olarak farklı düşünce ve inanca sahip ulusal demokratik güçleri mücadele ve dava birliği anlayışı çerçevesinde buluşturma çabasını sürdürmektedir. Bu çerçevede TEV-

KURD, Kurumsal Üye olarak içinde yer almış olan Mesop, Dema Nû, Komal ve Çıra kurumlarımızla gücünü, inanç ve kararlılığını artırarak, kurumsal işbirliğinin güçlenmesi alanında çabalarını aynı içtenlik ve siyasal kararlılıkla sürdürecektir.

TEVKURD 3. Kongresi, çalışmalarında meşruiyeti ve sivil itaatsizliği, insan haklarına saygıyı, özgürlükçü ve demokratizmi esas aldığını, demokratik ve barışçı mücadeleyi benimsediğini bir kez daha vurgulamıştır.

3. Kongremiz, Türkiye de yaşanan krizin esas olarak Kürt ulusunun kendi toprakları üzerinde, kendini yönetme hakkının inkarı nedeniyle derinleştiğini tespit etmiştir. Son aylarda ortaya çıkarılan Ergenekon isimli yapılanmanın devletle ilişkisinin açığa çıkmasının söz konusu krizden kaynaklandığını vurgulamıştır.

3. Kongremiz, Güney Kürdistan'daki ulusal kazanımların tümünü sahipler ve destekler. Kerkük basta olmak üzere tarihi Kürdistan coğrafyasının Kürdistan sınırlarına dahil edilmesi gereğinin altını çizer. Bu bağlamda Federe Kürt Parlamentosu ve Hükümetiyle sıkı bir dayanışma içinde olduğunu belirtir.

3. Kongremiz, Ulusal Birliğin oluşmasında değişik görüş ve eğilimlere sahip farklı ulusal güçlerin birbirlerinin varlığına, farklılıklarına ve özgün hukukuna saygıyı esas alan bir anlayışla; Kürt ulusunun aydınlık geleceğini örgütlemek için her zamankinden daha çok sabır, hoşgörü ve siyasal toleransa ihtiyaç olduğunu vurgulamıştır.

Kamuoyuna saygıyla duyurulur.

06.09.2008, Diyarbakır.

Tevgera Yekîtiya Neteweyî ya Kurd / TEVKURD

NEWROZ PÎROZ BE

NEWROZ CEJNA NETEWYÎ YE!

Di tarîxa her milletî de rojên grîng yên stratejîk hene. Sembol, nîşane û hêjahî-yên her milletî hene. Her millet bi tarîxa xwe ya qenc serfiraz û bextewar dibe. Ev hêjayî bi hev re çand û romantîzma neteweyî pêktînin. Gîyan û manewîyata netewan li ser van hêjahîyan tên avakirin. Ev e ku şîn-şahî û qedera hevmuşterek ya neteweyî pêktîn e.

Newroz ji bo netewa kurd sembola berxwedan û rizgarîyê, roja vejîn û dest-pêka jîyanê ye. Newroz roja qehremanî, serbilindî û yekîtiya neteweyî ye. Di tarîxa kêm milletî de rojên weke roja Newrozê payebilind hene. Gelê kurd, çiqas bi Newrozê serbilind be hêja ye!

Mixabin ku netewa kurd, Newroza 2009-an jî, ji hemû mafên xwe yên neteweyî bêpar pêşwazî dike. Lê ew roj, roja

ku netewa kurd li ser axa azad, bi aza Newrozê pêşwazî bike û ala rengîn nav alên Neteweyên Yekbûyî de cîyê xwe yê layiq bigre nedûr e. Ku ew roj ha emê bi sînema, edebîyat û tiatira Newrozê vê dunyayê bi xemilînin. Û, em nixên însanîyetê; yên edalet, wekhevî mirovperwerîyê ramî kolonyalistên bi wijdan û bêmerhamet bikin.

Em hêvî dikin ku Newroza 2009-a bibe wesîla hevkarî, yekîti û biratiya miletê kurd.

Bi van hest û daxwazan em Newrozê gelê kurd û li hemî mazlûmên cîhanê piroz dikin.

Bijî Newroz

Bijî Yekîtiya Neteweyî

Bijî Mafê Çarenûsî

20 Adar 2009-Dîyarbekir

Tevgera Yekîtiya Neteweyî ya Kurd

TEVKURD

